

**NATIONAL ASSEMBLY OF
SEYCHELLES**

Tuesday 22nd June, 2021

The Assembly met at 9am

National Anthem

Moment of Reflection

Mr Speaker in the Chair

MR SPEAKER

Bonzour tou Manm Onorab e bonzour nou oditer e spektater a lekout. Byenveni pou en nouvo seans travay lasemenn. Pou komanse mon ava akord *Leader* Lopozisyon en pti moman pou en *statement*. Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. Bonzour tou koleg Onorab e bonzour tou dimoun ki a lekout. Mr Speaker, mon pran laparol bomaten, pou koz lo en size ki'n pas en pti pe dan medya e ki bokou dimoun ti pe koz lo la e sa i an relasyon avek Manm Lasanble Proporsyonnel lo kot *United Seychelles*, Onorab Johan Loze.

Mon ti a kontan met a lafen bann spekilasyon e dir ki Onorab Loze i an se moman pe swiv tretman aletranze e son kondisyon i tre stab e ki nou

remersi tou dimoun ki'n dan en fason ou en lot ede pou ki Onorab Loze i kapab ganny sans al swiv tretman, apre ki son kondisyon lasante ti'n koz en konsern pou li.

Mon ti a kontan Mr Speaker a sa pwen remersye ou menm ou, Speaker Lasanble Nasyonal, Mr Roger Mancienne pou ou sipor e ou led ki ou'n donner. Mon ti a kontan osi remersi ansyen Prezidan Danny Faure, Minis Lasante, Madanm Peggy Vidot, Dokter Danny Lounge, *CEO Health Care Agency*, Dokter Egbert Telemaque e bann manm lo *Overseas Treatment Board*. Prezidan, *Leader United Seychelles*, Dokter Patrick Herminie. Anbasader Marie-Antoinette Rose. Mr Basil Hoareau.

Byensir mon ti a kontan osi remersi nou *Caucus United Seychelles* dan Lasanble Nasyonal e lezot Manm Lasanble ki'n ede senpatiz e montre zot sipor pou Onorab Loze. Mr Speaker, nou kapab dir ki kondisyon Onorab Loze i tre stab, e ki nou swete ki tre byento i ava re ganny son lasante e i a retournen parmi nou. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab Pillay. Madanm Clerk nou annan prezantasyon dokiman.

MADAM CLERK

Mersi Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker. Bonzour tou bann Manm e tou dimoun ki a lekout. Papye ki pe ganny prezante i *S.I. 40 of 2021 Environment Protection (Ozone) (Amendment) (No.2) Regulations, 2021*. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Madanm Clerk e nou a pas lo *First Reading* serten *Bills* ki devan nou, Madanm Clerk.

MADAM CLERK

Yes, Mr Speaker.

This Act may be cited as the Curatelle Act, 2021 and shall come to operation on the same date that the Civil Code of Seychelles, Act 2020 comes into operation.

This may be cited as the Civil Code of Seychelles (Consequence of Enactment) Act, 2021.

This may be cited as the Civil Code (Amendment) Act, 2021 and amends the Civil Code of Seychelles, Act 2020 and the schedule to the principal Act called the Civil Code of Seychelles. Hereinafter the Civil

Code of Seychelles. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Madanm Clerk. Nou ava aprezan pas lo *Private Notice Question Leader* Lopozisyon pou Minis pou Transpor

Bonzour Minis Antony Derjacques avek ou delegasyon. Avek Minis nou annan Mr Alan Renaud, *Principal Secretary* pou *Civil Aviation, Ports and Marine*. E Mrs Magalie Essack, *Direkter Civil Aviation, Ports and Marine*.

Avek sa nou a pas lo *Private Notice Question. Leader* Lopozisyon.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. Bonzour Minis avek ou delegasyon. Mr Speaker, mon ti a kontan demann Minis swivan bann revelasyon ki enkli demisyon nouvo *Chairman Board Air Seychelles* ki ti'n fek ganny apwente, e lefe ki nou'n vwar Gouvernman ganny difikilte pou pran en desizyon kot in menm apwent en nouvo komite pou diskit size *Air Seychelles*, eski Minis pour Transpor, i kapab eksplik nou Lasanble,

Akoz ki Gouvernman pa ankor kapab pran en desizyon lo size *Air Seychelles* ?

Akoz ki *Chairman Board* ki ti fek ganny apwente in donn son demisyonn?

Eski Gouvernman pe fer okenn restriktirasyon mazer kot *Air Seychelles* ki pou annan lenpak lo bann *pilot/cabin crew* e lezot *staff*?

Eski Gouvernman *LDS*, i pare pou aksepte pozisyon propoze par *United Seychelles*, pou pa kennsel loperasyon enternasyonal *Air Seychelles*? Mersi Mr Speaker.

MR SPEKER

Mersi Onorab Pillay. Minis Derjacques.

MINISTER ANTONY DERJACQUES

Bonzour Mr Speaker. Bonzour *Leader of Government Business, Leader of the Opposition*, Onorab. Frer ek ser Seselwa, bonzour. Mr Speaker, le 29 Avril, Gouvernman ti apwent en zenn madanm profesyonnel koman nouvo *Chairperson Air Seychelles*.

Gouvernman ti krwar e i ankor krwar dan son kapasite, dan son profesyoniz ki i en dimoun ki kapab e a sa moman i ankor pe travay pou *PUC* koman, pe *deputies* pou *Chief Financial Officer* pou *PUC*.

Dan en fason selman ki regretab *Leader US* dan en

press conference in fer bann komanter vremen negativ kont sa zenn madanm Seselwa.

E sa pa'n ede e en semenn avan son demisyonn i ti bezwen pran *sick leave* e zour i ti *hand over* son *resignation* i ti bezwen kit pei pou li al trete deor pou 2 semenn.

Sa bann komanter par en *Leader* en Parti politik piblikman pa'n ede e sa i fer mon krwar ki sa *Leader US* pa krwar dan nou zenn, dan nou madanm e dan nou profesyonnel.

(APPLAUSE)

MINISTER ANTONY DERJACQUES

Mr Speaker, sa Gouvernman in erit en *Air Seychelles* ranpli avek problenm, ranpli avek det e det akimile plis ki \$160 milyon. 142 zis pou 2 parti, *Etihad Airline* avek bann *Etihad bond holders* ki nou apel bann *bond holders*.

Gouvernman i en Gouvernman ki Prezidan in apwent bokou teknisyen avek profesyonnel lo son *Cabinet*. Bann dimoun ki pran desizyon dan en fason obzektif e profesyonnel. E sa Gouvernman in pran bann desizyon an sa ki konsern *Air Seychelles*.

Premyerman Gouvernman in negosye e in konklir negosyasyon avek *Etihad Airlines* pou redwir en det \$70milyon e lannen prosenn i pou repey *Etihad* zis \$11.5 milyon. In retir \$50milyon koman en fardo ek en det lo *Air Seychelles* e sa i reprezant plis ki R800 milyon. E sa ti en gran sikse.

Dezyenmman in pran tou *shares* dan *Etihad*. Savedir avek sa negosyasyon ek sa lagreman ki ti ganny konklir le 20 Avril sa lannen, sa 40 poursan *shares* pou *Etihad Airlines* in vin pou Gouvernman Sesel. E se pep Seselwa ki ti touzour anvi ki Gouvernman i *own* 100poursan *Air Seychelles* e sa Gouvernman ti fer li.

Gouvernman osi ti'n realize ki Gouvernman *US* ti'n donn direksyon *management Air Seychelles* avek *Etihad*, malgre ki *Etihad* ti annan en *minority shares*, en minorite zis 40poursan e Gouvernman ti annan 60poursan.

Avek sa lagreman Gouvernman Sesel in repran koman *shareholders* 100 poursan direksyon e *management Air Seychelles*. Sa 2 post kle *CEO* avek *Chief Financial Officer Air Seychelles*, prezan le 30 Zen pou pas avek 2 Seselwa ki pou ganny

apwente par *Board Air Seychelles* avek rekomandasyon *shareholder Air Seychelles*, e sa i Gouvernman. E 2 Seselwa pou pran koman dirizan *Air Seychelles* an komansman le 01 Zilyet.

Mr Speaker, Gouvernman ti pran bann lot desizyon dan Bidze pou 2021, i ti *allocate* e i ti donn R104milyon pou pey saler bann travayer *Air Seychelles* Zanvye ziska Septanm. An plis ki sa, i ti donn R30milyon pou siport loperasyon *Air Seychelles*.

Mr Speaker, en lot desizyon kle se Gouvernman in antre dan bann negosyasyon avek bann *bond holders* pou sa lot det plis ki R70milyon ki zot dir *Air Seychelles* i dwa *bond holders*. E Gouvernman i ankor pe negosye avek sa bann *bond holders*, sa det i ankor la. Sa det ki'n akimile ansanm avek sa \$142milyon dan lannen 2015, 2016, 2017 ziska 2018.

Mr Speaker, Gouvernman komansman lannen in deside ki malgre *COVID*, malgre kriz ekonomik i pou bezwen pran bann mezir serye pou li kapab re ouver nou erport, re ouver nou *airline business* e fer *Air Seychelles* anvole.

Alors i ti deside e Prezidan ti *travel overseas UAE* kot i ti ganny 50mil vaksen. E an plis

ki sa nou ti ganny plis vaksen ankor e sa ti les nou kapab donn vaksen nou popilasyon e re ouver Sesel, re ouver Erport le 25 Mars. E *Air Seychelles* ti kapab anvole, parey la i ankor pe anvole.

Mr Speaker, Gouvernman pa ti aret la. Ansanm avek *management Air Seychelles* i ti dir avek *Air Seychelles* zot bezwen re striktire. E *Air Seychelles* ti prezant zot plan devan *Cabinet* le 10 Mars sa lannen. E *Cabinet* ti siport restriktirasyon *Air Seychelles* pou *cut cost* pou fer li pli efikas e pou fer li vin vyab *commercially*.

Savedir i kapab debout lo son prop lipye o plis posib. E aret depan totalman lo *public fund*. Savedir lo Bidze Gouvernman.

Mr Speaker, aköz sa Gouvernman *LDS* i demokratik e i krwar dan bann drwa tou dimoun, pou desid zot lavenir e pou parle libreman, *freedom of expression*, Prezidan ti demann Pep Seselwa e spesifikman sa Lasanble Nasyonal pou fer en deba lo *Air Seychelles* e lo son lavenir.

E se pour kwa le 3 Fevriye sa lannen sa Lasanble in met bann rekomandasyon avek Gouvernman Sesel e Parti *US* dan Lopozisyon in fer *Annex 3*,

Annex 1 e li osi in kapab anmenn son bann konklizyon e anvoy kot Gouvernman.

Savedir tou dimoun ti kapab debat e partisip dan kwa ki pou arive e ki lavenir *Air Seychelles*.

Swivan bann rekomandasyon Lasanble Nasyonal e swivan bann deba ki ankor pe kontinyen toulezour lo *Air Seychelles*, *Cabinet* ti anvi get ki staz ki nou'n arive.

E alors le 14 Zen i ti *call* en *special Cabinet meeting* e i ti pran bann papye e i ti annan bann diskisyon avek bann experts e koman bann envite ti annan *Central Bank Governor*, ti annan *Attorney General* e ti annan *Principal Secretary* pou *Finance* osi pou ekoute.

E *Cabinet* ti fer, ki ti ganny pibliye dan *State House News* en desizyon pou etabli en *Technical Committee of Experts* pou etidye tou bann finans *Air Seychelles*. Tou bann rekomandasyon *Air Seychelles*.

Pou re get tou sa ki enpakte lo *Air Seychelles*. Enkli *COVID*, bann *schedule destinations* ki'n fermen parey *Maurice*, *South Africa*, Lenn. Bann *charter flights* ki ankor *ongoing*.

Pou get sa restriktirasyon, pou get bann

pozisyon finansye enkli bann *bond holders debt* ki ankor la.

E sa *Technical Committee* ki enkli bann teknisyen sorti dan Minis Transpor, dan Minis Finans, kot lanplwa, kot *Attorney General's Office*. Ki annan Avoka ki konseye *Air Seychelles*. Kot SCAA ki'n fer son rapor. Tou sa bann dimoun pou fer en rekomandasyon e donn *advice* dan en dele enn de mwan avek *Cabinet*.

Prezidan i anvi bon *advice*. I anvi *advice* tou Seselwa e ankor i anvi *advice* bann *experts*. I pa pou fer bann desizyon ki pirman politik. I pou pran bann desizyon ki balanse, ki obzektif apre ki annan bi lentere travay *Air Seychelles*, travayer *Air Seychelles*. Lentere *Air Seychelles* koman en *airline* avek lentere nasyonal, Mr Speaker.

Mr Speaker alors sa kestyon ki dir ki sa Gouvernman pa kapab, ouswa pa ankor kapab pran en desizyon lo *Air Seychelles*. Wi Mr Speaker, sa Gouvernman in pran bann desizyon, e i ankor pe pran bann desizyon e dan en dele enn de mwan i pou pran ankor desizyon, apre tou sa bann deliberasyon.

Mr Speaker, dezyenm kestyon i demann eski

Gouvernman pe fer okenn restriktirasyon mazer kot *Air Seychelles*, ki pou annan lenpak lo bann pilot, *cabin crew* ek lezot *staff*?

Mr Speaker, parey zot konnen. Menm Lasanble Nasyonal in rekomande ki sa restriktirasyon i arive kot *Air Seychelles*. Nou tou nou konnen fodre i annan *cutting of cost*. Fodre nou koupe kot i annan gaspiyaz dan *Air Seychelles*.

Air Seychelles in anmenn son plan devan *Cabinet* e *Cabinet* parey mon'n dir zot in aprouv sa plan. Savedir kot *Air Seychelles* i kapab fer lekonomi i bezwen fer.

Pour lemoman *Air Seychelles* pe fer fas avek en kriz *airline worldwide*. I annan en kantite bann *airline* in fermen. Pa pe *fly*, parey *Air Mauritius* obor nou, *South African Airways* obor nou, *Air Berlin*, *Alitalia*. E nou kapab nonm plis ki 20 *airlines* ki'n fermen.

Air Seychelles in ganny enpakte parey tou sa bann gro *airline* dan bann gro pei. Menm bann ki pe marse, ki annan en kantite finans parey Emirates, in perdi li plis ki \$32bilyon, 2020.

Mr Speaker, enn bann mezir ki *Air Seychelles* in

bezwen pran, akoz i pa kapab al dan Lenn. I pa kapab anvole pou al Sid Afrik, i pa Kapab al *Maurice*. Kot ki reste li? Ti reste li zis Izrael avek *Dubai* e an plis ki sa ti annan bann *charters*, *Air Seychelles* ti deside ki i annan 30 pilot domestik, 30 pilot enternasyonal, i bezwen annan en azisteman.

Alors, in fini fer aplikasyon avek Lanplwa pou li fer *redundancy* 11 pilot. 4 *international pilots* avek 7 domestik. Domestik in ganny enpakte, akoz i annan bokou mwens dimoun pe vwayaz ant Mahe avek Praslin. Menm *Public Health Guidelines* i dir nou isi Mahe, pa bezwen al Praslin ek La Digue akoz i annan sa *COVID curve*, Praslin avek La Digue.

Nou'n vwar ki viziter pa ankor ariv parey 2019. Savedir *Air Seychelles* in ganny enpakte. Napa landrwa parey oparavan pou pilot anvol avyon. Sa ki sorti dan sid, ler zot desann bomaten e ler zot monte, zot vwar *Air Seychelles* in park plis ki avan. Akoz?

Akoz lemonn i fermen. Lerop i fermen, napa landrwa pou avyon ale eksepte *charter flights* ki *Air Seychelles* pe fer e Izrael ek *Dubai*.

Alors avek sa restriktirasyon, avek bi pou fer

Air Seychelles marse e pli vyab. Pou fer li aret depan lo Bidze Gouvernman ki nou tou nou pey *tax* pou nou kapab ganny sa Bidze anyel. *Air Seychelles* in fer aplikasyon.

E se Lanplwa ki pou deside si pou donn *redundancy* e si bann travayer *Air Seychelles*, bann pilot i anvi fer en rapel, sa pou al dan Zidisyer.

An menm tan mon fer zot rapel ki *Air Seychelles* pou ofer tou sa 11 pilot en travay dan *Air Seychelles*. Selman pa koman pilot. Savedir *Air Seychelles* pa pe dir zot ou bezwen *redundant* e sorti. Ou kapab reste dan *Air Seychelles* selman napa *flights*, napa avyon pou met ou ladan koman en pilot pour lemoman. Alors ou kapab reste dan fanmir *Air Seychelles*.

Mr Speaker, trwazyenm kestyon i lir *comme swivan*; Eski Gouvernman *LDS* pou respekte swe setyenm Lasanble enkli pozisyon *United Seychelles* pou pa kennsel loperasyon enternasyonal *Air Seychelles* ?

MR SPEAKER

Eskiz mwan Minis, sa dernyen seksyon ti ganny revize en pti pe. Eski ou kapab pran *note*. Petet ou annan en *Order Paper* ki en pe vye. Madanm Clerk

eski ou kapab pas Minis?
Mersi, wi.

MINISTER **ANTONY**
DERJACQUES

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, sa kestyon i lir *comme* swivan: Eski Gouvernman LDS i pare pou aksepte pozisyon propoze par *United Air Seychelles* pou pa kennsel loperasyon enternasyonal *Air Seychelles*?

Mr Speaker, alors mon pou refer zis avek konklizyon. *Conclusion from debate on air Seychelles* date le 3 Fevriye sa lannen. Eski li menm li sa propozisyon US? Si li menm li, e ler mon regard sa propozisyon, sa propozisyon i dir ki enn, i devret annan restriktirasyon, selman i dir ki zot pa dakor "*with any ...*"

"*We do not agree to any decision that cost Seychellois they jobs or jeopardizes the role which Air Seychelles can play vis a vis the economy.*"

Mon'n fek dir ki sa restriktirasyon ki'n ganny aprouve par *Cabinet* e i lozik. E nou bezwen fer en fason ki tou dimoun i kapab travay dan zot metye.

Me ler napa sa travay koman pilot, ou kapab re pran en lot travay e lavenir ou kapab tournen koman pilot. Akoz *Air Seychelles* in ofer zot. Ki

pandan ler zot pe travay koman en travayer *Air Seychelles* e pa koman pilot, ou *license* i garanti pou lan, apre zot pou ed ou ankor ek ou *licence*.

Savedir si lekonomi mondyal i re pran, bann *airlines* i komans *fly e Air Seychelles* i re pran, ou kapab ganny re pran koman en pilot dan *Air Seychelles*. Savedir ou kapab reste dan fanmir *Air Seychelles* si ou anvi.

Mr Speaker, sa dezyenm rekomandasyon i dir ki "*the other option Air Seychelles is allowed to undertake the reforms it has committed to bring about. In that respect additional cost cutting measures should also be introduced.*"

Mr Speaker, US osi in fini dakor ki i bezwen annan *cost cutting measures*. Selman zot ale zot blanm e zot dir ki "*That administration must take responsibility for years of Air Seychelles bashing which have left a very confused public regarding the airline.*"

Mr Speaker, sa mon pa tonm dakor ditou avek sa rekomandasyon ek sa pwennvi US. Se US ki'n *mismanage Air Seychelles!*

(APPLAUSE)

ensure that the policy and operations are synchronised. For instance the FBOs, ki fixed based operations for ground handling, should be considered within the backdrop of Air Seychelles own ground handling business.”

Savedir zot pe dir ki *ground handling* i devret reste avek *Air Seychelles*. Be lekel ki ti pare 2018 pou donn *ground handling* avek *Etihad*? Pa sete Gouvernman US?

(APPLAUSE)

MINISTER ANTONY
DERJACQUES

La i annan en lot lakonpannyen, *Euro Aviation* ki osi pe fer *ground handling* pou bann *jet*. Lekel ki'n donn *license Euro Aviation* pou fer *ground handling*? Pa Gouvernman US?

(APPLAUSE)

MINISTER ANTONY
DERJACQUES

Mr Speaker, i annan 2 ankor. De paragraf dernyen. Sa kestyon, sa konklizyon ki US in fer i dir ki,

“PMC has an important role to play in the monitoring and evaluation of what Air Seychelles is doing.”

Mr Speaker, pandan sa bann lannen depi 2016 ziska 2018, kote Gouvernman US ti ete? Akoz i pa ti fer *monitoring* ek *evaluation*? Akoz ki se prezan ki i pe sey donn *advice* avek Gouvernman ler li in *fail*?

Akoz *PEMC* anba zot pa'n ganny ekoute e Minister Finans ek Transpor pa'n zwe zot rol? Oli sa bann *checks and balances* ki zot ti'n sipoze fer koman en Gouvernman?

Gouvernman *LDS* pou asire ki *it's Board should be made accountable and consistently explain and defend the decisions of Air Seychelles*. Sa nou pou fer e nou'n apwent en nouvo *Board*. E nou'n fer demosyonnen sa vye *Board*.

Mr Speaker, dernyen US i dir le 3 Fevriye sa lannen,

“The Ministry of Finance has to vet financing decision proposed by the Management of Air Seychelles and there should be constant input from the Department of Transport. Policy and oversight has to be consistent.”

Mr Speaker, pandan sa kantite lannen kot R2.5bilyon in perdi. Kot *Air Seychelles* in fer bann *loss*, kot in al bann *flights* parey *Dusseldorf, Hong Kong, Paris*. Kot pa ti pe fer larzan. Kot in fer bann letour Losean Endyen dan son *Vanilla*

concept pou li konekte tou sa bann zil malgre ki i ti pe anfonse. Kot zot ti ete? Kote Minister Finans ti ete pou *vet financing of Air Seychelles*? Se anba zot ki *Air Seychelles* i dwa plis ki \$160milyon!

(APPLAUSE)

**MINISTER ANTONY
DERJACQUES**

E zot pa dan en pozisyon pou zot dir avek sa Gouvernman e *advise* sa Gouvernman ki i pou fer. Si nou ekout zot, nou pou anfonse !

(APPLAUSE)

**MINISTER ANTONY
DERJACQUES**

Mersi Mr Speaker.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Mersi Minis, nou a pran kestyon siplemanter. Nou a komans avek *Leader* Lopozisyon.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. Mersi Minis pou ou larepons ki pa en larepons. Mr Speaker, i enportan ki Minis i realize ki sak fwa ou pou blanm *Leader US* oubyen *United Seychelles*

pou ou komanter ki ganny fer, nou pou *remind* ou ki se pa *Leader United Seychelles* ki pe met dimoun deor dan zot travay. Se pa *Leader United Seychelles* ki'n fer *redundant* plizyer dimoun. So, mon krwar ti ava bon ou ganny sa kler.

Dezyenmman al rode lekel ki'n *lobby* pou *Euro Aviation* dan ou Gouvernman *LDS*. Pa manz ou bannann e anvoy lapo bannann lo *US* !

(APPLAUSE)

HON SEBASTIEN PILLAY

Trwazyenmman, problem dan *Air Seychelles*. Ou'n gard tou sa dimoun ki ti la dan *Air Seychelles* enkli son *CFO* e tou sa bann dimoun. Pa ozordi vini, ou vin blanm nou. Ou dan Gouvernman e se ou ki bezwen pran en desizyon. Alors pran desizyon. Aret anvoy blanm lo lezot dimoun.

Se si dir Mr Speaker.

(Interruption)

MR SPEAKER

Ale, silvouple.

HON SEBASTIEN PILLAY

Aret ankoler Onorab Georges. Reste ou trankil. Reste ou trankil, mon annan drwa demann mon kestyon.

(*Interruption*)

MR SPEAKER

En pe lord.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mon annan dwa demann mon kestyon. Pa zis ou ki annan drwa koze dan Lasanble.

MR SPEAKER

Annou ale, en pe lord silvouple. Ale, wi Onorab.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, mon ti a kontan demann Minis. Minis ou'n dir nou koumsa poudir ou pe fer *redundant* 11 Pilot e ou'n osi dir nou ki i annan 103 milyon ki Lasanble ti vote pou saler bann travayer *Air Seychelles* Septanm.

Alors akoz ki *Air Seychelles* pe fer *redundancy* menm avan lanmwatye lannen an se ki konsern sa bann *pilot*, nou pa ankor ariv Septanm? Vi ki saler sa bann dimoun ti'n deza pe ganny kouver anba provizyon saler ki Gouvernman ti'n met dan Bidze?

Dezyenmman mon ti a kontan demann Minis pou klarifye en keksoz, Minis ou'n dir nou poudir in annan sanzman an relasyon ek *Chairman Board*, an relasyon ek

kondisyon lasante ki nou konpran e nou swete ki sa dimoun i re ganny son lasante.

Me selman sa ki mon ti a kontan ou klarifye ek nou Minis, ou'n dir ou'n fer demisyonnen tou sa bann *Board*. Savedir ou'n met sa *Board* avan deor. Ki Gouvernman *LDS* i annan pou dir lo sa nouvo *Board* e lafason ki sa nouvo *Board* in komans travay.

Eski zot santi ki sa nouvo *Board* pe delivre lo sa legzisans ouswa lekspektasyon travay ki zot annan anver *Air Seychelles*?

Dezyenmman mon ti a kontan klarifye en keksoz Minis, kan eski negosyasyon ti komanse ant Gouvernman Sesel avek bann *bond holders* an relasyon avek sa *debt restructuring* ki annan kot *Air Seychelles*?

Akoz sa ti komans byen letan Gouvernman *US* ti ankor la. So, aret blanm nou pou tou keksoz.

E trwazyenmman Mr Speaker. Minis zot in apwent en komite teknik pou fer en travay lo *Air Seychelles*. Eski ou kapab dir nou ki zistans sa komite teknik in arive avek zot travay?

E si eski Gouvernman pe al swiv sa ki Prezidan ti dir dan enn son ladres devan Lasanble,

ki *Air Seychelles* pou konsantre lo konponan domestik ek *ground handling* e i pou aret *fly* enternasyonal?

So, mon re demann mon kestyon, eski Gouvernman i annan lentansyon aret loperasyon enternasyonal *Air Seychelles*? Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi *Leader* Lopozisyon. Nou pou pran kestyon siplemanter ziska 10er. Minis si ou kapab en pe bref e direk dan ou bann repons, nou a sey ganny enn de lezot Manm. Mersi.

MINISTER ANTONY DERAQUES

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, nou nou'n demande pou 11 pilot fer ganny *redundancy* e sa i pandan pli *move pandemic* e kriz enternasyonal e domestik ki Sesel in deza pas ladan.

Me Gouvernman *US* li i ti fer bann *redundancy* *Air Seychelles* comme swivan:

2009 - 9 dimoun ti ganny fer *redundant*.

Fevriye 2012 - 130 travayer ti ganny fer *redundant*.

Fevriye 2012 ankor 19.

An Zen 2012 - 17.

An mars 2018 - 4.

An Zen 2018 - 126 travayer *Air Seychelles* ti ganny fer *redundant*.

Mr Speaker, bann ki ti al volonter, menm parey nou, nou osi nou ti annan en programm volonter.

Pou zot an 2012 - 60 travayer *Air Seychelles* ti ale. E an 2021, parey mon'n dir anba Gouvernman *LDS*, 80 in ale *voluntary redundancy*. Sa zot ti ganny en *package*.

Mr Speaker, lo *Euro Aviation* se anba en Gouvernman *US* e *SCAA* ki ti anba Gouvernman *US* ki sa *license* ti ganny donner avek *Euro Aviation*. *LDS* ti ankor dan Lopozisyon.

Mr Speaker, sa saler dan Bidze R104milyon i en saler pou Zanvye ziska Septanm. Sa saler, i fini an Septanm. Me *Air Seychelles* i bezwen fer son bann demars avan, akoz i fer planifikasyon.

I pa fer bann desizyon pirman politik, akoz i konnen ki si sa bann pilot i fer en rapel, i al kot Lanplwa. Sorti kot Lanplwa zot kapab fer en lapel legal i al kot *Supreme Court* ouswa kot *Employment Tribunal* avan. Sa i pran letan.

E ler *case* pe progrese ou bezwen pey saler. Alors koman bann dimoun ki pridan, ki obzektif, ou fer ou aplikasyon avan larzan i fini. Pa ler larzan in fini.

Mr Speaker, lo *Board*. Nouvo *Board* pe travay preski toulezour. Ozordi zot pe zwenn, koman sa *Question Time* i fini, zot ti pou zwenn 9er, zot in *postpone* ziska 10er. Zot annan en kantite desizyon pou fer.

Zot pe travay avek *management*. Toulezour zot an kontak. Zot osi ti enkli e zot ti prezant zot papye ansanm avek *management* le 14 zen. Savedir sesyon spesyal *Cabinet*.

Sa nouvo *Board* i annan bann *expert*. I annan ki'n travay dan *tourism* pandan en kantite lannen. I annan ki'n travay avek Finans. I annan en *commercial manager* Labank *ABSA*. I annan ki'n deza *CEO* e ki'n aport bann pozisyon pli o dan pei. En madanm.

Zot tou pe travay e i annan ki pilot pli *long standing Air Seychelles*, ki pe fek pran son demisyon. Alors i annan sa leksperyans plis ki 30an koman en pilot avek *Air Seychelles*.

Mr Speaker, mon kapab dir zot ki zot pe travay dan en fason serye e se zot ki pe ed sa *Air Seychelles* pou li kapab vin vyab a lavenir.

Mr Speaker, negosyasyon avek bann *bond holders* avek *Etihad* ti komans avan, me zanmen in deza konklir. Zanmen zot in deza fer desizyon koman en Gouvernman *US*. Me

sa Gouvernman ler i ti antre dan Minister Transpor avek Finans, nou, nou ti kapab pran nou desizyon. E nou ti decide konklir sa lagreman e nou ti sov Sesel plis ki \$50milyon.

Mr Speaker sa *Technical Committee* ti zwenn yer. Nou ti zwenn 9er e trwa kar bann travay in komanse e sakenn in ganny son latas pou li *report back*. E sa *Technical Committee* pou zwenn dan en fason regilye. Zot pe egzamin finans, pozisyon legal, pozisyon touris, pozisyon *airlines* e zot pou fer zot rapor avek *chair*, ki mwan menm.

E nou pou zwenn dan en fason regilye. E finalman dan apepre 3 mwan, lafen Septanm nou pou fer nou rapor avek *Cabinet* ek Prezidan. Ki zot, zot ki pou pran desizyon lafen Septanm.

Mr Speaker, ki pou arive avek *international*? Sa *Technical Committee* pe regard apepre 5 keksoz. Enn, ki mannyer negosyasyon avek *bond holder* pe ale. E nou, nou'n dir avek *bond holder* nou pa kapab ofer zot plis ki sa \$20 milyon. Pa permet.

I annan bann kontrent finansyel. Fodre zot konnen ki i annan en kriz ekonomik mondyal e en kriz ekonomik Sesel. E mon fer zot rapel ki menm yer dan *press* i annan

bann *bond holders* ki'n demann *Barclays Bank* pou vann zot *bond*.

Savedir zot pare pou pran sa ki *Bloomberg* ki Lotorite Finansye dan lemonn i dir. Zot pare pou aksepte *Pennies on the Dollar*. Savedir sa bann *bond* son valer in desann. Alors Gouvernman Sesel pe menm egzamin peyman sa ki'n ofer. Sa lof i ankor la e *bond holder* i devret deside e nou Gouvernman pou bezwen pran bann desizyon.

Sa *Technical Committee* pou egzamin *COVID* e lenpak lo lavyasyon. Akoz sa pozisyon aktyel se nou bann *schedule flight markets* i annan ki'n fermen parey *Maurice*, Lenn avek Sid Afrik.

Air Seychelles pe konsantre lo Izrael ek *Dubai* ek lo *charter*. Alors i annan en kantite travay pou fer. I annan *tourism* pou get, akoz viziter i bezwen *travel* ant Praslin avek Mahe.

Mr Speaker, sa *Technical Committee* ler in regard tou finans ek *Airline Industry* i pou fer bann rekomandasyon avek Gouvernman e Gouvernman pou dan en pozisyon pou fer en desizyon sarz, pridan dan lentere travayer *Air Seychelles*, dan lentere *Air Seychelles* koman en *airline* e dan lentere

nasyonal. Ki pou arive avek *the international wing* avek *flights of Air Seychelles*. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Minis. Mon a pran kestyon Onorab Woodcock. Silvouple bref, direk lo ou kestyon.

HON WAVEL WOODCOCK

Bonzour Mr Speaker, bonzour Minis ek ou delegasyon e tou dimoun a lekout.

Mon premye kestyon. Det *Air Seychelles* in ariv plis ki \$160milyon e sa ti ariv anba Gouvernman presedan, anba *leadership United Seychelles*. Ki enkli \$71.5milyon avek bann *bond holders*. \$73 milyon avek *Etihad airways* ki Prezidan Ramkalawan in bezwen negosye pou fer desann.

Zot, zot in manz sa bannann, nou ozordi nou pe sey sov sa pye bannann. Ki mannyer *Air Seychelles* anba *leadership US/SPPF/Parti Lepep* in anmas sa kantite det ki plis ki \$160milyon ozordi?

E eski Gouvernman anba *leadership LDS* pou konsider etabli en Komisyon pou fer en lanket endepandan pou egzaminen, determinen ki mannyer *Air Seychelles* anba Gouvernman *leadership Parti*

Lepep, *US/SPPF* in les sa lakonpannyen ariv dan sa staz?

Mon dezyenm kestyon, *Leader* Lopozisyon in koz se pa zot ki'n met dimoun deor, se pa zot ki'n fer *redundancy*. Me selman i kler i annan de gran *redundancy* ki'n arive dan lepase. An 2012, 166 *staff* ti ganny fer *redundant*. An 2018, 174 *staff* parey Minis in dir ti pe fer *redundant*.

MR SPEAKER

Onorab pa repet sa bann sif, demann ou kestyon silvouple.

HON WAVEL WOODCOCK

E sa letan ti en letan ki ti annan bann loperasyon enternasyonal e ozordi nou dan en kriz ekonomik, nou dan en kriz lasante. An vi sityasyon *Air Seychelles* ki enkli det, nou sityasyon ki nou ladan, kou loperasyon in monte ki nou bezwen ozordi pe fer en pe restriktirasyon.

Air Seychelles ti pe ankouraz *voluntary redundancy*. Ziska aprezan konbyen dimoun ki'n pare pou pran sa depar volonter ?

Eski Gouvernman pou fer pou ankadre petet bann ki ganny fer *redundant* pou ede plas zot dan bann lezot lanplwa? Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Minis.

MINISTER ANTONY DERJACQUES

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, i enn bann keksoz ki fer mwan pli par egzantp an angle nou dir, *puzzled*. Pa konnen ki'n arive avek sa kantite larzan.

Ler mon regarde ki en Gouvernman ki son *airline* ti annan \$142 e ant 2016 e lafen 2018 in fini ! I pa'n anmenn naryen pou sa larzan. Plis ki R2.5bilyon napa rikord kot *Finance*, kwa ki zot in fer avek? Napa rikord.

Mr Speaker, pep Seselwa pou bezwen demande ki'n arive ek R2.5bilyon? Ler mon ti antre dan mon Minister ti napa naryen lo *computer*. Ler mon get dan bann biro Minis napa naryen, napa *file*. Se aprezan ki Finans ek Transpor pe demann bann kestyon, pe rod bann rikord, pe rode lo kwa sa larzan in ganny depanse? Lekel ki'n depans sa larzan?

Ti annan sa sistenm kot *Etihad* zis i anvoy bann *bill*, bann *bill* i ganny peye osi. Ti napa *oversight* e sa sel fason pou apel se Gouvernman Santral in vreman negligian. Gouvernman santral *US* in *mismanaged Air Seychelles*. Finans *Air Seychelles* sa de

bout pa zwenn. E pep Seselwa in perdi \$142 milyon.

Mr Speaker, *redundancy* volonter 80 person in aksepte. Dan sa striktir *restructuring* ti annan target 112 e sa 11 pilot i sa dernyen dan sa nonm ki ti ganny prezante avek Lasanble, avan zot ti fer zot konklizyon le 3 Fevriye sa lannen. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Minis. Mon a pran kestyon Onorab Cosgrow.

HON WALLACE COSGROW

Mersi Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker. Bonzour Minis avek ou delegasyon. Minis ou'n dir nou boner ki poudir *Air Seychelles* ti prezant son plan avek *Cabinet* le 10 Mars.

Me mwens ki ouswa apepre 3mwan apre *Cabinet or Gouvernman* ti fer sorti en kominike *comme quoi* ki pou annan en *meeting* irzan *Cabinet*, pou kapab pran en desizyon lo *Air Seychelles* malgre nou pa'n vremen vwar en desizyon. Nou'n vwar en desizyon pe kontinyen ganny *postpone*.

Minis ou'n osi dir ki poudir Polisi i ganny fer par kot ou Minister, dan menm laliny en pe boner sa lannen ou Minister ansanm avek Public *Health Authority* ti agree or

donn lotorizasyon pou *Air Seychelles fly* Sid Afrik, akoz Sid Afrik i form parti en konponan byen enportan dan plan *Air Seychelles* pou li kapab petet tourn lo profitabilite.

Me en zour apre nou vwar en lot kominike ki dir *Air Seychelles* pa pou kapab al Sid Afrik. Minis eski i annan en Minister par lao ou Minister ki fer Polisi Transpor e ki dir ki kote *Air Seychelles* pou ale?

Akoz i paret mwan sa ki enportan dan plan *Air Seychelles* se ki ...

MR SPEAKER

Avans ou kestyon Onorab.

HON WALLACE COSGROW

... sa ki enportan dan plan *Air Seychelles* i ganny tap kalot ladan.

So, mon kestyon, eski i annan en lot landrwa, en lot Minister, en lot dimoun par lao ou ki fer Polisi lo *Air Seychelles*? Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Minis.

MINISTER ANTONY DERJACQUES

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, le 14 Zen sa *meeting* ti en *meeting* spesyal. Pa en *meeting* irzan. Ti en *meeting* ki ti'n

ganny planifye, ti'n organize.

E par egzanp *management Air Seychelles, Board Air Seychelles* e PS, Mr Renaud obor mwan ti prepar bann rapor detaye avek bann dokiman detaye pou prezant avek bann Minis e bann *special advisors* ki mon'n dir zot. Gouverner, PS, Attorney Zeneral. I ti planifye menm parey nou pe planifye lot *special Cabinet Session* dan 3 mwan.

An menm tan *Technical Committee* i ava kontinyen zenn e i ava fer son travay parey mon'n dir.

Mr Speaker, ki ti arive avek *South Africa*? Wi, nou ti'n koz avek *Public Health Authority* e *Public Health Authority* ti'n donn nou bann mezir pou *allow* Sidafrik pou *travel* pou vin Sesel.

E savedir *Air Seychelles* ti kapab al Sid Afrik e fer bann *flight schedule* ant Sesel avek *South Africa*. Ti annan bann kondisyon ki Komisyoner *Public Health Authority* ti'n mete.

Me ou ava rapel en zour pli tar Prezidan *South Africa*, Ramaphosa ti li menm li vin lo televizyon e i ti anonse ki detrwa Provans *South Africa* in ganny ankor en *third curve COVID* e *South Africa* ti pe komans *shut down*. E sa

COVID level Sid Afrik in *shoot up* e i ankor tre o.

Annefe vre bann gran, gran restriksyon in enpoze Sidafrik e bomaten zot pe koz lo bann nouvo mezir pou zot fer zot prop vaksen.

Gouvernman i ekout *Public Health Authority* e menm si *Public Health Authority* ti'n donn nou *Ministry Transport* permisyon, sa ti ganny re aziste e sanze 24ertan pli tar, baze lo bann fe ki ti pe arive *South Africa*. Savedir bann fe medikal ek *COVID* ki'n dikte avek Minister Transpor e pa en lot Minister. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi, nou pou termin sa peryod kestyon la. Mon pou remersye Minis avek son delegasyon e mon pou dir zot *bonne journée* e bon kouraz dan zot travay.

Nou pou pran en *technical break* 5 minit pou permet nou *staff sanitize* landrwa e nou pou re pran pou lot kestyon. Madanm Clerk ou ava sonn laklos ler nou pare pou antre. Mersi. Nou ava pran en *break*.

(BREAK)

MR SPEAKER

Mersi, nou pou pran en kestyon irzan pou Minis pou Zafer

Entern par Onorab Churchill Gill. Nou ava apel Minis silvouple.

Bonzour, byenveni Minis Fonseka, Minis pou zafer Entern. E avek Minis nou annan Mr Ted Barbe, *Commissioner of Police*. Nou a pran kestyon Onorab Churchill Gill pou Minis. Onorab Gill.

HON CHURCHILL GILL

Mersi Mr Speaker. Bonzour Minis avek ou delegasyon. Kestyon i lir koumsa;

Donnen sityasyon pei dan milye en pandemik e an menm tan nou pe resevwar viziter dan Sesel, i enportan ki tou Seselwa e viziter etranze i swiv Protokol etabli ki parmi se fer sir ki tou dimoun i met *mask* partou kot zot ete.

Minis koman sa Lotorite ki aplik Lalwa, mon oule met dan ou latansyon ki i annan gran konsern parmi la popilasyon, sirtou bann landrwa kot viziter i frekante lo Praslin, Mahé ek La Digue, ki pa pe respekte Protokol pou zot met zot *mask* partou kot zot ale pandan zot vizit isi Sesel.

Mon konnen i pa fasil pou tou zofisye kouver tou sa kwen lo tou le 3 zil. Me eski ou Minister i kapab garanti, ki zot pou fer zot mye pou ankouraz sa bann viziter, pou silvouple

respekte nou Protokol pou evite ki sa pandemik i propaze dan la kominote?

MR SPEAKER

Mersi Onorab Gill. Minis larepons.

MINISTER ERROL FONSEKA

Mr Speaker. *Leader Government Business*, *Leader Lopoziyon*, tou Manm Lasanble. Mersi pou resevwar mwan ozordi. Touzour en plezir pou vin koze e donn nou en sans osi pou eksplik nou sityasyon ki pe arive dan pei.

So Onorab Gill mersi pou sa kestyon. Akoz sa size *COVID* la i enportan ki nou tou nou konpran ki i nou prop devwar pou rezourd sa problemn.

E mon kontan mannyer ou'n met ou kestyon e si ou permet mwan. Ler mon get ou dir i enportan ki tou Seselwa a e viziter i swiv Protokol ki'n ganny etabli.

Onorab. Mr Speaker, mon krwar sa i en pwen enportan pou nou konpran. I annan en lot dimansyon ler nou get sa ki ou'n ekrir la. Seselwa ek viziter. En dimansyon ki petet ou pa'n anmennen ladan, mon ti a kontan si ou permet mwan mon a anmennen, i ler ou get en viziter nou bezwen get sa viziter koman en envite dan nou pei.

E nou alors nou bann Seselwa nou bezwen get nou lekor koman *the host*. *The host of* sa viziter ki vin dan nou pei.

E i enportan ler nou annan bann lareg koumsa, ki o moman ki sa viziter i debark lo avyon. Menm avan i debarke lo avyon i pe ganny son bann lenstriksyon. Ler i pas kot Imigrasyon. Nou'n donn Imigrasyon sa bann lenstriksyon ki tou sa bann lareg ki *Public Health* in met deor, zot ganny enformen.

I enportan ki ler en polisye i zwenn li, ler en *taxi* drayver i zwenn li, sa *taxi* drayver osi i dir li sa. I enportan ki ler i ariv kot son lotel, ler i pe rod landrwa pou li al vizite, si i annan en *bus tour*, *whatever*. Sa bann dimoun ki, lo *ferry* par egzanp.

La Digue, nou pe ankouraz zofisye Lapolis toultan ler en *ferry* i vini, ki i lo lasose la. Pe get sa bann keksoz.

Me i pli bon ki sa dimoun avan i debarke i pe ganny sa lenstriksyon, akoz nou, nou bezwen vwar sa bann viziter. Parey mon pe dir, nou *the host* dan sa pei. Nou *the host* e nou, nou pa oule en sityasyon ki sa bann dimoun pa ganny byen *brief*.

Akoz i nou devwar pou fer sa e nou bezwen osi protez nou Lendistri Tourizm an menm tan. So, Lapolis i la. Vreman si tou sa bann keksoz pe arive, son louvraz i vreman vin pli pti git. E lefe ki zot pe fer tousala, zot pe donn sa *deterrent*.

Akoz Lapolis son louvraz, donn *fine*. I pa premye *resort* ki i devret pe servi. Si kapab anmenn serten *deterrence* ki sa pa arive nou pli satisfè pou fer sa.

Ou pe demande si nou tret parey. La mon pe get en rapor ki 135 etranz in ganny *fine*. E 3090 Seselwa in ganny *fine* en *fixed penalties*. Mon pa fyer sa. Kontrer mon ti a pli kontan personn pa ganny *fine*. *Ok*.

So, pou donn *fine* i pa en keksoz ki nou devret pe fyer. Nou devret nou tou, sanmenm ki mon kontan ou'n met sa kestasyon devan. Akoz i en moman la ki si nou pa pran sa sityasyon, serye nou tou, fer nou bout.

E dan tou keksoz sakenn i annan son bout pou zwe. E si nou tou nou pran nou bout la. Akoz si nou pa fer *COVID* i pou reste, i pou dormi ek nou la.

So, mersi pou ou kestasyon e mon asir ou ki lo nou kote nou pe ran sa serye e mon pe koz ek *Compol* la, nou pe diskit plizyer mekanizm ki nou pe met an

mars. Me *COVID* i en sityasyon ki responsabilite tou dimoun. So, *fixed penalty* i la, i en koudpwen rezerv si ou le. I pa en keksoz ki nou ti a kontan pe servi koman en premye ka.

E nou osi bezwen kapab konpran sa grander sa problem ki devan nou la. So, mon ti a kontan remerci ou pou kestyon e byensir re asir ou ki nou pran sa seryezman e tou dimoun i ganny trete parey.

Me selman parey mon'n dir, sa Seselwa li i annan en lot responsabilite e sa responsabilite ki mon apel li i en *host* pou sa viziter, e i annan en lot pti bout ki i bezwen zwe li. I annan en lot pti bout ki i bezwen zwe pou edik sa viziter.

Pa krwar sa viziter pa konnen li. I konnen li, akoz *COVID* i partou. Ler ou al Langleter, ou osi ou bezwen pas dan menm zafer. *Ok?* Tou dimoun i viziter ler i dan en lot pei. Selman nou espekte bann *signs* i *out*, tou dimoun pou ganny *reminded*. Ler ou antre dan bis.

Mon kontan ler ou get bann pti laboutik konmela zot dir ou *no mask, no entry*. Zot met bann pti *sign* deur.

So i annan dimoun ki pe fer keksoz. Me an tou le ka nou tou nou bezwen fer keksoz. So savedir si nou tou nou zwe nou

bout. Ou kestyon ki byen serye ozordi e nou tou nou bezwen pran sa o serye. Mersi, Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Minis. Onorab Gill ou annan siplemanter?

HON CHURCHILL GILL

Mersi Minis pou ou larepons byen detaye. Minis ler mon'n ekout ou statistik ki ou'n donner pou bann *fines*, i montre nou ki vre ti annan en nesosite kot *enforcement* i lo teren. E sa i *twofold* akoz sa bann viziter zot, i deza annan bann Protokol kot zot pou al reste.

E prezan i kler ki si zot al dan zot landrwa ki zot pou reste zot pe swiv Protokol, i tre probab ki keksoz pou reste anba kontrol pou serten *extend*.

Me selman problem lo kote Seselwa, se nou annan bann *blind sports* ki sa i ankor pe koz en pe problem e mon krwar se sa ki ou statistik *fines* i montre tre o pou lokal. E mon krwar nou *focus* i devret anlifye en pe plis kot sa bann *blind spot*.

Deza lo kote Praslin nou pe vwar serten rezilta.

MR SPEAKER

Avans lo kestyon silvouple Onorab, *please*.

HON CHURCHILL GILL

Alors i enportan ki nou kontinyen ganny sa sipor lo kote *blind spot* akoz se la kot bann dimoun lokal ler zot fini sorti dan sa *blind spot*, zot tourn lakaz e sa i anmenn posibilite kot sa pandemi i propaze. Mersi.

MR SPEAKER

Byen, Minis ou'n note bann komanter? Mon pa'n tann okenn kestyon spesifik. Me mon krwar in fer serten sizesyon ki nou ti ava apresye si ou'n note. *Ok* Minis, nou kapab pas lo lot kestyon.

MINISTER ERROL FONSEKA

Wi Mr Speaker. An tou leka, Onorab letan mon pe get Praslin le 01 Zen ti annan sa restriksyon pou mouvman viziter pou al Praslin ek La Digue. Praslin i bezwen rezourd son lekor ki i kapab komans resevwar viziter.

Sa i en mesaz ki nou bezwen dir avek Praslin ek La Digue. Nou bezwen rezourd, pran li o serye. *Get on with* sa sityasyon la. Tou dimoun fer zot bout ki nou kapab komans. Akoz sa *health* soz i ankor la li, i pa ankor sorti.

So pli ale bann touris pou kit Praslin, pe *travel back*. Ou pou annan en mankman. Ou konpran mwan? So, la in ler pou dimoun sekwe zot en kou. *Ok*. Sekwe zot, gete ki nou bezwen fer nou tou ansanm.

Dan sa gran rol la. Sa bout Lapolis i en bout ki la li. Me selman *the* rezolisyon i ek nou. Me Lapolis byensir i bezwen fer. *In fact*, parfwa osi nou ganny serten *complain* ki ler nou'n *deal* ek en touris. Ki domaz sa i fer lo sa viziter, lo son leksperyans.

Nou bezwen mezir sa, balanse osi. Nou pa oule osi tou dimoun ki vin isi koman en touris ler i ale, son leksperyans i telman *heavy handed* osi ki la i pa pou vin ankor.

Parey mon dir, nou, nou *the host*. Nou bezwen zwe nou rol ver touris. Tou dimoun i en *host*, tou Seselwa i en *host*. Ler ou *host*, ler en dimoun i vin se ou, mannyer ou tret li la i diferan ki ler ou al kot li. Li i bezwen tret ou en lot fason, akoz li i vin *the host then*.

Sa sityasyon, sa lenportans, sa rol i enportan pou nou tou konpran. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Minis, nou a pran Onorab Porice.

HON DOYACE PORICE

Mersi Mr Speaker. Bonzour Minis ek ou lekip. Bonzour tou mon bann koleg e tou dimoun a lekout. *Minister* mon remerisi ou bokou ansanm avek Komisyoner *Police* pou sa sipor ki zot in donnen lo Praslin pou sa pti dele letan.

Mwan osi felisit sa lekip ki pe ed nou lekip Lapolis lo Praslin. Kot bokou in ganny fer e in en travay lekip.

Minis, eski a lavenir Praslin pou ganny en lekip pli efikas, ki non pa pou ed zis pou dan letan *COVID* me lezot problem ki deroule lo sa zil? Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Minis.

MINISTER ERROL FONSEKA

Mersi Mr Speaker. Mersi Onorab pou ou kestyon. Ler mon get bann kestyon, plizyer fwa mon vin isi. Tou bann Onorab i koz lo zot distrik. Nou, nou louvraz isi, nou get tou distrik.

E byensir nou pran Praslin, La Digue, Bais Ste Anne. North East Point, Beau Vallon. Tousala nou pe fer serten sanzman pou fer sir ki sa bann standar i ganny leve. E sa mouvman dimoun osi i

enportan ki dimoun pa zis ariv dan en landrwa, vin dan son *comfort zone*, keksoz i komans vin komans vin tro dalon ek dimoun. Nou oublie ki nou ti pou fer lo komansman.

So, pou reponn ou kestyon wi, sa i an mars. Me sa louvraz zanmen i arete. Toultan sa louvraz i kontinyen. Mersi Onorab.

MR SPEAKER

Mersi nou a pran kestyon Onorab Uranie.

HON ROCKY URANIE

Mersi Mr Chair. Bonzour Minis avek ou delegasyon. Minis dan en *meeting* ki ti fer le 10 zen. Komite *COVID-19* La Digue kot *DA*. Ladan ti annan *DA* menm, ti annan mwan *MNA*. Ti annan Zofisye Lapolis, ti annan *Public Health* e ti annan reprezantan *Red Cross*. Bokou keksoz ti ganny fer resorti an relasyon ek kontrol sityasyon *COVID-19* lo La Digue.

Zofisye Lapolis ti fer resorti, ki zot ti pe ganny de lenstriksyon ki ti pe kontradwir kanmarad avek Lotorite pli o. Kot enn ti pe dir ranforsi sa Protokol, kot tou zabitan ek bann viziter i bezwen met *mask*.

E lot ti pe dir zot pa bezwen target touris ki pa pe

met *mask* akoz zot pe anmenn larzan pou pei.

Eski Minis i kapab donn Digwa e pep Seselwa sa lasirans ki pou napa en pwa 2 mezir kot sa Protokol i konsernen e Lapolis pou ganny en *chain of command* ki drwat e zis?

E mon lot kestyon, eski zot pou amenn en pli bon fason pou viziter e Digwa kapab pey zot *fine*? Akoz i annan viziter ki ganny *fine*, me i pe kit pei landmen li. E *fine* i bezwen al ganny peye Praslin. Mersi Mr Chair.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Minis.

MINISTER ERROL FONSEKA

Onorab mersi pou ou kestyon. Sa premye bout i enteresan. *In fact*, mannyer mon'n eksplike boner mon'n kouver en pe sa. Ou pa kapab donn de lenstriksyon. Ou pa kapab donn en dimoun de lenstriksyon, sansan ou pou konfiz li.

Me selman ler ou pe met an plas ou bann lareg ou servi serten zizman. E zizman i an prenon kont tou keksoz ki *surround* sa louvraz ki ou pe fer.

E parler ou bezwen *stand firm* ek ou bann lenstriksyon. Ou pa kapab *please* tou dimoun dan sa bann sityasyon. Si ou

sey *please* tou dimoun, ou pa *please* personn.

Me sa bann zafer *fine* osi, sanmenm mon'n dir pli boner. Nou, nou bezwen get nou lekor vizavi touris. Touris i fer son fot i bezwen, me selman an menm tan annou pran sa lot bout. Parey mon'n dir, nou *the host* isi e nou bezwen edik, fer sir sa dimoun i ganny sa lenformasyon byen, ki zot pa met zot lekor ladan.

Me parfwa si en touris pe dezobeir en lord, li osi in ganny sa *fine*. Parey nou montre ou, nou annan statistik la, me selman nou pa pou *go out of our way* zis pou *prove* ki nou pou fer keksoz koumsa zis pou *increase fine*, zis akoz i en touris. Non.

So, nou bezwen balans sa sityasyon. Me lenstriksyon i vre sa ki ou'n dir. Lenstriksyon i bezwen kler, akoz si ou pa kler sa bann gard pou ganny en problem pou li enplimant sa. So lenstriksyon i toultan bezwen keler.

Ou dezyenm pwen lo kestyon *fine*. Nou annan en sityasyon ki nou pe re organiz sa, kot Lakour la pou fasilite peyman.

Akoz ti annan en, sa landrwa tin fermen. La nou pe fer re ouver sa fasilite pou dimoun kapab fer zot peyman

ganny fer. Pou obor Kordgard menm, pou kapab fer zot peyan la. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi. Onorab Michel Roucou.

HON MICHEL ROUCOU

Bonzour Mr Chair. Bonzour a tous. Minis *welcome* avek Komisyoner. Minis mon annan 2 kestyon. Mon kestyon i *still* annan bann dimoun ki pe sorti dan bann larestan distrik pou zot vin groupe dan distrik.

Parey kot mwan, nou vwar Corgat Estate kot i annan bokou dimoun ki pa reste dan sa landrwa la, ki zot *still* pe sorti dan zot distrik pou zot vin groupe. Ki sa i met bann zabitan dan sa pti *estate* la a risk.

E apre osi i annan kot bann lotel ki pa pe respekte bann Lalwa ki'n ganny mete. Eski Lapolis i ale laba pou fer sir poudir sa *owner* i fer sir poudir bann touris i respekte Lalwa? Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Minis.

MINISTER ERROL FONSEKA

Mersi Mr Speaker. Lo ou premye kestyon ki dimoun i *travel*. I vre sa. Konmela i annan 2 keksoz. I annan

transpor ki *available* pou tou dimoun bouze partou. So, ou vwar dimoun ki kapab sorti Anse Aux Pins i vin *operator* dan Glacis e en lot keksoz ki zot annan i kominikasyon. Lontan ti napa kominikasyon, konmela tou dimoun i annan kominikasyon.

So sa i donn zot abilite pou bouz partou. E sanmenm louvraz Lapolis i enportan ki i *intelligence-based*. I pran lenformasyon, i *compile* lenformasyon e son bann loperasyon i marse lo la. *Compol* konmela i pe egzaktaman met sa an mars.

Akoz i pa zis bann zwer ki dan ou distrik *anymore*. E sa, ler ou pe dir in vin kot ou la, i pa'n zis vin kot ou *by the way*, in pas plis ki kot ou, in pas detrwa landrwa. *Ok?*

So, sa *threat* pe ariv partou e nou, nou bezwen kapab konpran, annan sa *mapping*, sa *picture* pou nou kapab fer nou loperasyon. E mon asir ou ki sa pe ganny fer ase byen.

Ou lot kestyon zafer lotel. Definitivman lotel ki pa obeir regilasyon, Minis Lasante i ganny met okouran e aksyon i ganny pran ek sa *owner*. Nou pa sa ek lasante e nou annan drwa fermen. Nou'n fermen. I

annan landrwa nou'n ferm tanporer ziska ler zot in aziste.

Si zot pa komans fer sa bann zafer nou pou ferm zot. So, sanmenm mon kontan Onorab Gill in met sa kestyon ozordi. I donn nou en sans pou *remind* tou sa bann dimoun zot bann bout ki zot annan pou fer. So, mersi pou sa Onorab.

MR SPEAKER

Mersi. Onorab Sophola.

HON NOLINE SOPHOLA

Mersi Mr Speaker. Bonzour Minis avek ou delegasyon. Minis, ler mon'n ekout ou, sirout ler ou'n koz lo sa zafer *host* ki bann touris i en *host* dan nou pei. I pe fer mwan reflexir ki bokou Seselwa pe dir ki zot, zot ganny *fixed penalty* pou premye lofans, be bann etranze pa pe gannnen.

I montre nou ki bann etranze i annan plis dwa dan nou pei ki nou. Me nou aletranz, nou pran *Singapour*. Zot pa tir pikan. Si ou'n fer ou fot, ou ganny ou penalti, ou bezwen peye.

Mr Speaker, eski Minis i kapab dir nou ki arive avek en viziter ler i refize pey son *fixed penalty* e i pe kit pei? Minis in dir ki lo size La Digue nou kapab peye. Minis eski ozordi ou kapab dir nou kote sa viziter

pou al pey son *fixed penalty*, si enn in gannnen ozordi pou li ale demen? Mersi

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Minis.

MINISTER ERROL FONSEKA

Mersi Onorab pou ou kestyon. Lo sa pwen ki mon'n mansyonn lo *host*. Si ou pa pran sa an ka Onorab, ou pe zwe ek sikse pei. Ou pe zwe ek en sityasyon ki annou ferm *tourism*. Ou konpran mwan? Nou bezwen pran sa dan nou *equation* mannyer nou rol vizavi touris ki vin isi.

Selman mon dakor ek ou ki si en touris i fer son fot i pou ganny son *fine* parey. So, napa en diferans sa.

Selman mon pe azout sa lot bout akoz tou keksoz dan lavi. Menm, ou konnen parfwa nou dir Lalwa i aplik pou tou dimoun. I vre sa, me akfer ou annan en Ziz? Ou annan de Avoka la, selman ou annan en Ziz. Sa Ziz i balanse, i balans sityasyon.

E parler, ler en dimoun pe fer son louvraz *law enforcement* osi i bezwen balanse. Selman i bezwen swiv, mon pa pe dir pa swiv sa lord. I swiv son lord, i annan son lord pou li servi. *Ok*, sa i kler ki i bezwen fer. Me selman tou sityasyon i pa parey

dan lavi. Zanmen. Zanmen i annan tou sityasyon ki parey.

So, si ou dan bann landrwa ki nou anvi ki dimoun pe servi zot lentelizans. Ler ou administre SOPs, lareg ou bezwen osi sa bann lareg i drwat li. Selman ou bezwen servi ou zizman.

Sanmenm *judgmental training* i for *part of efficiency*. Mon pa pou kapab pli eksplik sa ki mon'n eksplike, me selman nou bezwen konpran sa. *Judgmental training* i form *part of efficiency*. Mon pa kapab eksplik sa plis ki sa.

Ou dernyen kestyon Onorab. Ou dernyen kestyon lo peyman. Wi, *unfortunately* pou enstan nou pe fer peyman kot Kordgard *and* sa nou bezwen sanze akoz i pa en bon keksoz. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Minis. Manm Onorab i annan kestyon ki pa'n ganny reponn Onorab Sophola? Ale, en pti leklersisman mon a permet ou vitman.

HON NOLINE SOPHOLA

Mersi Mr Speaker. Minis ou dir nou pa pou pey kot Kordgard pour lemoman. Me selman eski ou pe kapab dir nou, akoz ou menm ou'n dir ki La Digue nou en zil touristik. I annan en

kantite kliyan e sa bann keksoz i pe arive.

Petet i pou ed nou tou pou nou konnen la aktyelman kote nou pou al peye. Kote mwan, mon annan en *guest house*, kote mon pou anvoy mon kliyan peye ? Mersi.

MR SPEAKER

Wi. Minis ou ti a kontan donn sa leksplikasyon?

MINISTER ERROL FONSEKA

Wi Mr Speaker. Onorab Sophola, pou La Digue nou pe al ouver sa landrwa Kord Gard. I pa ankor arive. Le pou se moman i annan en problem la. Selman i pe al ganny ouver petet dan sa semenn la. Dan sa semenn pe al ganny ouver pou kapab fer sa peyman kot Kordgard. Me ti annan en problemm avan. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Manm Onorab mon ti pe al dir zot ki mon bezwen ki zot abitye avek nouvo normal dan *Question Time*. Ki parey nou dir, nou garanti sa dimoun ki'n demann ki'n demann son kestyon an ekrir i ganny en repons, me ki nou pa kapab al dan tou siplemanter.

Avek sa, mon pou aret sa peryod *Question Time* la, mon pou dir Minis ek Mr Barbe,

Komisyoner mersi pou zot partisipasyon e nou apresye zot larepons. Nou pou re zwenn 11er pou kontinyen nou travay. Mersi.

(BREAK)

MR SPEAKER

Bon, nou annan plizyer morso lezislasyon devan nou. Si *LGB in pare* nou a komans avek *Seychelles Tourism Board (Repeal) Bill* e nou ava apel Minis.

Bon, bonzour. Byenveni Minis Sylvestre Radegonde e osi Mrs Sherin Francis, *CEO Seychelles Tourism Board* e Ms Vania Marimba, *Assistant Legal Draftsperson, AG's Office*. *LGB*, mon ava envit ou pou prezant Mosyon.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, anba *Order 69(2)* nou *Standing Orders* mon *move* ki *The Seychelles Tourism Board (Repeal) Bill, 2021* i ganny lir en Dezyenm Fwa. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Nou a ganny segonde. Onorab Arissol.

HON SANDY ARISSOL

Mersi Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker. Mersi Minis ek ou

delegasyon, tou bann Manm prezan. Mr Speaker, mon ti a kontan segonn Mosyon anmennen par Onorab Georges. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Nou ava envit Minis pou prezant Bill.

MINISTER SYLVESTRE RADEGONDE

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, Manm Onorab, tou dimoun ki a lekout mersi. Mr Speaker, sa *Bill* ki devan Lasanble ozordi pou *revoke Lalwa Seychelles Tourism Act 2005* ki ti etabli *Board* Tourizm Sesel an 2005.

Sa demann i swiv lanons restriktirasyon dan sekter piblik anonse resaman par prezidan Larepublik parmi lekel in anonse ki *Board* Tourizm Sesel pou zwenn ansanm avek Departman Touris dan en sel antite anba Minister Zafer Etranzer e Touris.

Mr Speaker, an pasan mon note en kwensidans, ler sa Lalwa ti pase an 2005 se mwan ki ti vin premye *Chairman* e *CEO STB*. 16an apre se mwan koman Minis Touris ki pe demann son evokasyon. Ler *STB* ti formen an 2005, Minister Tourizm sa letan ti gard responsabilite selman pou Polisi. Tou aktivite ki ti annan

pou fer avek *marketing* Sesel, devlopman e diversifikasyon prodwi, standar bann etablisman touristik, eksetera ti tonm anba *STB*. Sa ti fer ki *STB* ti annan en responsabilite larz e konpreansif.

I ti non selman promot e *market* Sesel aletranze, me an menm tan i ti osi annan en kontrol lo kwa ki i ti pe *market*, ki i ti pe vann. I ti annan en kontrol lo standar e servis dan bann etablisman touristik. I ti kapab pran mezir pou diversifye prodwi touristik, pou fer ki touris i annan en varyete aktive e prodwi dan ki zot kapab depanse e kit maksimonm zot larzan isi Sesel.

C'est comme sa par egzantp ki nou ti kapab annan en *unit* ki ti dedye spesifikman, pou gid e asiste bann pti letablisman touristik Seselwa pou re lev zot standar. Sa ti *Small Establishment Enhancement programme*. E ki nou ti osi kapab komans bann aktivite parey Bazar Labrin, Bazar Ovan, *Seychelles Sailing Cup*, eksetera.

Mr Speaker, mon pa konn rezon ki ti pous Gouvernman an 2013, pou reviz striktir e retir sa bann responsabilite anba *STB*, pou retourn li anba Departman Tourizm e les *STB*

selman avek rol promosyon e *marketing*.

Restriktirasyon i bann sanzman ki nou oule anmennen aprezan, par an okenn ka ki savedir *STB* in *fail*.

Nou'n aprann lo bann defayans ki'n annan, pou nou fer keksoz otreman. Me osi regroup sa pe resours ki nou annan ozordi avek bi pou anmenn meyer rezilta.

Ler nou ti pe reflexir lo sa restriktirasyon, enn bann defayans mazer ki nou'n idantifye avek sa separasyon rol ant *marketing* e *product development* e *diversification*. Standar se antrot en dispersyon resours e en mank sinerzi ant sa de antite.

STB in vwar li pe kontinyen bat tanbour pou vann en prodwi lo lekel i napa okenn se e okenn kontrol.

Menm zafer, divizyon tourizm napa okenn se dan fonksyonman *STB* ki ti anba kontrol en *Board* endepandan. De antite ki pe travay dan en menm bi sakenn avek son *staff*, de fwa avek rol similer. Resours ki ti kapab ganny partaze me avek en mank sinerzi.

Mr Speaker, mon'n ganny loportinite pou diskite sa propozisyon restriktirasyon a fon, avek pa selman plizyer dimoun ki enplike direkteman

dan Sekter Touris, me osi avek *staff* sa de antite, *STB* e divizyon tourizm ozordi.

Nou tou nou'n dakor lo nesosite, sirtou dan sa letan difisil ki pei pe pas ladan, pou nou rod nasyonaliz depans e kree en lorganizasyon ki pli efektif avek en loperasyon pli efikas e soup.

Sa nouvo Departman Tourizm ki nou pe propoze nou asire ki Sesel koman en destinasyon i a reste vizib e i a fer sa bann demars avek plis efikasite. Sa nouvo striktir ki nou pe met an plas, i devret ede pou anmenn pli bon rezilta me avek mwens resours.

En striktir ki met lanfaz lo devlopman sa Lendistri dan en fason pli soutenab e an menm tan maksimiz nou atou natirel e kiltirel nou pei.

Mr Speaker, mon oule asir Lasanble, pep Seselwa e sirtou nou bann partner dan Biznes Touris ki sa restriktirasyon pa pou annan okenn ka 'zilye' pou donn mwens lenportans travay promosyon e *marketing* ki nou bezwen kontinyen fer.

Lendistri Touris mondyal ozordi i pli konpetitiv ki zanmen. Anmezir ki bann destinasyon touristik ouver, pou annan plis pei ki pe *compete*, pou sa mwens touris ki ozordi pe kapab e ki oule

vwayaze. Nou bezwen nou Sesel, met tou sa pe resours ki nou annan ansanm pou nou fer sir ki nou reste dan zwe. Napa lot alternativ.

An menm tan nou pou bezwen aranz nou. Plizyer dimoun avan mwan in dir e mon pa pou zanmen aret repet ase, sa bann letan kot nou ti krwar ki nou labote natirel, nou zoli lans e nou lanmer i ase, e ki nenport kwa ki nou fer touris pou kontinyen vini, mon dir avek Seselwa, sa letan in fini.

Vol touris, bann lotel ek *guest house* ki pa lo standar. Bann servis an foupanmal, bann salte ki nou zet an bonnavini, Sa obsesyon ki serten *service provider* i annan pou sarz bann pri egzorbitan, zis akoz zot annan en etranze an fas zot, sa pou touy sa Lendistri e pei antye pou soufer.

Avek sa restriktirasyon Mr Speaker, nou oule aret koze e adres sa bann problem enn fwa pour tou. Nou pou premyerman met plis lanfaz lo amelyorasyon kalite servis ki ganny ofer par en *monitoring* pli regilye e aprofondi.

Nou pou travay avek bann operater pou asire ki bann viziter i ganny valer pou zot larzan. Nou pou travay avek bann pti letablisman pou ed zot amelyor zot letablisman e zot

marketing pou zot donn en servis. En pli bon servis *Seychelles Experience* zot bann kliyan.

Nou pou diversifye bann aktivite dan bann distrik e vilaz, e fer ki kominote an zeneral i partisip e benefisye dan sa Lendistri. Nou pou met lanfaz pou atir, *train* e retenir plis travayer Seselwa dan sa lendistri.

Pou final Mr Speaker, nou oule pozisyonn Sesel koman sa destinasyon touristik premye swa. E ki deplizanpli nou ogmant kantite e kalite nou *repeat visitors*. Dan sa fason nou a diminyen lakantite larzan ki nou depanse dan *marketing*.

Mr Speaker, pou lenformasyon Lasanble, nou pe anvizaz striktir sa nouvo Departman Tourizm *comme* swivan. Pou annan en PS e son Sekretarya pou osi annan responsabilite pou kominikasyon e relasyon piblik. Ensi ki kou operasyon enternasyonal ki direktman lie avek touris.

Pou annan answit divizyon dirize sakenn par en Direkter Zeneral. Pou annan en Divizyon Ladministrasyon e Resours Imen avek responsabilite pou laspe operasyonnel, Departman enkli Bidze.

En Divizyon *Planning* ek *Development* pou responsab pou devlopman destinasyon. pou met lanfaz lo diversifikasyon prodwi, leksperyans ki nou ofer viziter. Formilasyon Polisi ki ed devlopman e lagrandisman Lendistri. Etablisman e mentenans standar e kalite prodwi, ensi ki *planning* e devlopman resours imen pou sa Lendistri.

Pou annan finalman en Divizyon *Marketing* pou responsab tou laspe promosyon e *marketing* destinasyon globalman pou fer sir ki Sesel i reste vizib. Diversifye nou marse touristik e pouse pou atir plis e pli bon kalite viziter.

Parey mon ti anonse pandan deba lo Bidze, nou napa okenn *staff* Departman Touris aktyel ek *STB*, ki pou perdi zot plas travay avek sa restriktirasyon. Nou'n fer nou maksimonm pou *absorb* tou dimoun ki oule travay e mwan mon ensiste, mon pou kontinyen ensiste lo travay dir e konsyansye.

Zot a otomatikman transfer dan sa nouvo departman e gard tou zot benefis aktyel.

Kot i annan serten rol ek responsabilite ki pou sanze, sa

i a ganny diskite direkteman avek bann *staff* konsernen.

Mr Speaker, panda sa 16 dernyen lannen anba *leadership* diferan *CEO STB*, diferan *CEO, STB* in fer en travay fantastik. Mon oule felisit zot e profit sa lokazyon ozordi pou remersi sakenn sa bann *CEO* pou zot vizyon e zot *leadership* sa lorganizasyon.

Mon manz Mr Maurice Loustau-Lalanne, Mr Alain St. Ange, Mrs Elsia Grandcourt e Mrs Sherin Francis ki pou vin nouvo *PS* sa Departman Touris. Mon oule dir mersi osi tou bann *staff STB*. Ansyen e nouvo. Bann diferan *Chairman* e bann *Board* ki'n donn direksyon sa Lorganizasyon.

En nouvo sapit i a ouver si Lasanble i aprouv sa *Bill* ki mon rekomande. Nou Lendistri Tourizm pe sertennman pas dan en moman tre difisil e mon konfyans ki si nou adres nou bann problem e travay nou tou ansanm, sak Seselwa, lavenir nou Lendistri Tourizm e nou pei pou briyan. Mon remersi ou Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Minis. Avek sa nou a pas lo deba, lo merit zeneral sa *Bill*. Bann Manm ki oule entervenir. *LGB* ki, ou komanse oubyen... ? Non, pa neserman, nenport.

Wi. Bon mon a komans avek Onorab Romain, me antretan gard zot lanmen anler. Onorab ou kapab pas deryer.

HON GEORGE ROMAIN

Mersi Mr Speaker. Bonzour Minis avek ou delegasyon. Mr Speaker, mon ti a osi kontan donn mon sipor anver sa *Bill*, akoz pou mwan i pe ed pou anmenn plis lefikasite dan lafason ki nou pe fer pou zer nou bann resours koman en pti pei.

Pou nou kapab atir plis touris pou vin Sesel. Premyerman sa ki enportan se ki tou bann anplwaye anba *STB* pa pou perdi zot plas travay, akoz sa sanzman. E zot tou, zot pou ganny transfer napa Minister Touris ki vedir ki sak bann anplwaye i garanti zot lanplwa.

Dezyenmman, mon vwar pou annan bokou plis lefikasite akoz nou pe retir diplikasyon dan travay ki *STB* ek Minister Touris ti angaze ladan. Avek sa pti git resours ki nou pei i annan i fer bokou plis sans pou fer en sel lafors e en sel tim pou travay anver sa bann target.

Mr Speaker, nou ava annan osi en sel Bidze ki pou siport bann travay dan sa sekter Gouvernman. Bann resours imen ki nou konnen i

limite ava kapab byen ganny zere pou delivre bann target ki'n ganny etabli. Sa *Bill* alors i fer bokou sans e mon pou donn mon siport total anver li. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab Romain. Onorab Aglae.

HON EGBERT AGLAE

Mersi Mr Speaker. Bonzour Minis ek ou delegasyon e tou Manm e tou dimoun a lekout.

Mr Speaker, mon anvi partaz enn de mon lopinyon lo *repeal* sa *Bill* li menm, e mon annan petet bokou keston.

Menm si Minis in sey eksplik en pe ki mannyer sa nouvo striktir anba son departman pou fonksyonnen. Me selman mon krwar i ankor annan bokou leksplikasyon ki merit met devan, lo lafason li menm li, ki mannyer sa lorganizasyon son organigram pou ganny organize.

Mon krwar Minis se *core* sa Departman ki ou pe nonmen i pou reste preski parey sa ki *STB* ti pe fer, sa se promosyon touris lo domenn enternasyonal e menm anmenn serten devlopman lo son lokalite. Akoz ou'n menm koz lo oparavan kot ou ti a kontan vwar lafason ki promosyon touris, sirtou lo nivo

lokalite, distrik, bann aktivite ki atas avek i ganny fer.

E baze lo sa Minis, premyerman mon pe get lavenir ; - lavenir touris isi dan Sesel fas a en pandemik e kot ozordi i plis zanmen enportan ki nou annan *all hands on deck*, pou nou eksplor tou bann loportinite ki kapab egziste pou kapab fer ki sa nimeron enn pilye lekonomi i reste fonksyonnen.

E ler mon pe get mannyer pe restriktire e ou'n nonmen poudir tou *staff* pou ganny abzorbe anba sa Departman e savedir ki sa larzan ki *STB* ti ganny vote dan Bidze i ankor la. Kote salaryal, sa larzan, sa bann *staff* pou garanti zot saler pou zot kapab ganny re entegre.

E baze lo sa Minis, en konponan enportan avek sa *Board* ki ti la, sete pou kree serten lendependans. E ler ou kree lendependans osi ou kree sa konfidans avek sekter prive ki li ki nimeron enn, ki fer marse sekter touris dan Sesel e Gouvernman li i viz ver sa Polisi, Lalwa, regilasyon.

So, en konsern lo la Minis, petet ou ti ava eksplik nou apre dan ou *reply*, se ki mannyer, ki rol ki sa sekter prive pou zwe la aprezan li. Ki mannyer i pou anmenn son kontribisyon lo latab? Eski ou pou annan anba sa bann Departman ki ou'n

nonmen, ou pou annan en Komite ki pou relye, aspiran bann konsern ki lendistri i pou fer fas avek pou zot kapab kontinyen egziste, pou zot kapab kontinyen fer sa nimero enn pilye marse?

E nou santi poudir i pou annan en *volume of work* ki pou annan la avek sa nouvo Departman ki ou pe met anba ou Minister. Baze lo sa, eski. Ou'n nonm 3 Direkter. Vi ki pou annan sa bann departman. 3 Direkter. Eski zot pou pare an term resours imen osi, pou zot kapab *take the task* pou zot kapab fer sa bann Departman fonksyonnen?

E dezyenm mon ti a kontan petet Minis, vi ki nou'n atraver *STB* dan lefase, bokou larzan in ganny investir enternasyonalman, pou kapab fer sa bann promosyon. E dan sa bann promosyon ti pe ganny fer, ti annan bann azan ki ti pe osi travay pou Sesel laba deor.

Kot zot pe ganny *commission*, zot ti pe ganny en *incentive*. Mon pa kapab dir en saler, petet en *incentive* pou zot. E baze lo sa, eski sa pou arete, ki pou napa. E osi i annan mansyon kot bann Lanbasad ki Sesel i annan dan bann diferan pei i pou pran en lot rol dimansyon an term promosyon ekonomi lo kote touris.

Eski zot pe mazin al ver sa lapros e ki mannyer sa pou marse osi? Eski dan bann Lanbasad pou annan en *tourism Attaché* mon kapab dir, ouswa en responsabilite avek en travayer laba dan sa Lanbasad pou kapab fer sa travay lo sa?

E osi Minis, ler mon'n koz lo sa konsiltasyon avek sekter prive. Parey nou pe vwar i annan lotel ki pou kontinyen ganny konstri dan pei malgre sa pandemik. Eski bann diskisyon ouswa serten konsiltasyon in ganny fer lo sa size, pou sa reentegrasyon, sa *STB* pou anmenn li dan en departman, ki bann lopinyon osi ki ou pe gannyen?

Petet ti a bon nou konnen osi. Eski zot pe vwar sa dan en fason pozitiv, i pou anmenn plis benefis.

Malgre nou anvi fer serten lekonomi an term resours, sityasyon ekonomik i ladan. Eski i annan en bon lantant ki'n ganny koz lo la? E mwan Minis, mon krwar poudir, Mon pa tro neserman dakor akoz sa lafason ki keksoz pe ganny fer.

Me selman nou bezwen get keksoz dan en lot perspektiv kot i konsern Sekter Touris. E mon priyorite se touris i vin Sesel koman en pilye lekonomi. I

anmenn reveni e zot depanse e sa i marse. So sa i mon pwen ki mon anvi met devan Minis e petet taler ou ava klarifye sa bann keksoz. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab Aglae. Nou a pran Onorab Labonte.

HON ANDY LABONTE

Mersi Mr Speaker. Bonzour Minis avek *panel*. Mr Speaker, i annan de rezon prensipal akoz ki mwan mon kwir ki sa *STB Act* i merit ganny *repeal*. Ki form parti dan restriksyon, dan re organizasyon Gouvernman apre lanons Prezidan Wavel Ramkalawan le 01 Fevriye, 2021.

Premyerman ler mon get listwar deryer kreasyon sa *Act* li menm, mon vwar li ki i pe fer egzaktaman tou sa ki Minister Tourizm ti merit annan responsabilite e manda pou fer. Mon vwar son rezilta sa *Board*, me mon pa vwar akoz i merit en *body* lo son *own* kot i annan son prop lareg e ki diriz li?

Mon pa eksper dan lenterpretasyon Lalwa, me mwan koman en profesyonnel dan Lendistri Tourizm, mon pa krwar ki nou bezwen en tel *Act*. Akoz nou annan en Departman anba Minister zafer Etranzer ek Tourizm ki kapab desarz sa

bann responsabilite ki *STB* e fer. Sa *Board* ki ti deza en Lotorite dan lepase, ou petet fonksyonn koman en Lotorite in konn plizyer lamannman dan lepase.

Dapre mon konnesans, mon vwar ki le 30 Zen 2012, *Act 13 of 2000* ki ti annan tit *Seychelles Tourism Marketing Authority, Act*, byen koni koman *STMA* ti ganny konsolide date le 20 Novanm lannen 2000 an menm moman ki *Seychelles Tourism Board, Act 6 of 2005*, date le 01 Avril, 2005 kot ti *repeal Seychelles Tourism Marketing Authority, STMA* anba *part 7, 5* seksyon 19. E la *STB or Seychelles Tourism Board Act* ti ganny etabli.

E anba part 2 seksyon 8, ti donn Minis responsab pou tourizm dwa pou donn direksyon lo sa *Board*. Alors i ti kler ki *STB Act* pa merit egziste. Me plito en departman anba Minister Tourizm.

Mr Speaker, le 9 Out, 2016 nou vwar en *Bill* nonmen *Seychelles Tourism Board (Amendment) Act, 16 of 2016* sertifye par Ms Louisa Waye-Hive dan son kapasite koman Depite Clerk Nasyonal sa lepok, ki ti ganny *assent* par Prezidan sa lepok, Prezidan Michel le 20

Out, 2016 e gazete le 9 Out, 2016.

Sa lamannman ti *repeal* 2 seksyon. Seksyon 5 paragraf *d, e and g*. E seksyon 7, sou-seksyon 1. Kot i ti permet *STB* pou annan plis lotorite pou apwent bann komite spesyal pou desarz son fonksyon.

E le 14 Me, 2019 nou vwar en lot *Bill* ankor nonmen *Seychelles Tourism Board (Amendment) Act, 5 of 2019*, sa enn sertifye par Mrs Tania Isaac dan son kapasite koman Depite *Clerk* Lasanble Nasyonal sa lepok. Ti ganny *assent* par Prezidan sa lepok, Prezidan Danny Faure le 21 Zen, 2019. Ki fer nou egzakteman 2an 1 zour depi son dat i ti ganny *assent*. Me ti ganny gazete le 8 Zilyet, 2019.

Sa lamannman ti *repeal* seksyon 5 antye sa *Act*, anba part 2. Sorti 4 sou-seksyon pou 7 sou-seksyon kot ti baze lo fonksyon *STB*. E la i kler ki vi ki Minister responsab pour Tourizm i osi responsab pou Zafer Etranzer, i fer plis sans ki sa *Act* i ganny *repeal* dan son totalite e les sa Departman anba Minister Tourizm pran tou sa responsabilite.

Mr Speaker, dezyenm rezon aköz mon pou vot an faver sa *Bill*, i aköz dan sa 5 seksyon dan sa *Bill* ki devan

nou ozordi, seksyon 3 ziska seksyon 5 i pran an kont tou zentere e responsabilite ki sofgard lentere tou travayer ziska kontra, lagreman, drwa, privez, lobligasyon, *assets* ek *liabilities* ki deza egziste anba *STB Act* e i fer sa tou deswit.

Alors Mr Speaker, sa i de rezon prensipal aköz ki mon krwar ki mon merit siport sa *Bill*. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Cosgrow.

HON WALLACE COSGROW

Mersi Mr Speaker. Bonzour Minis avek ou delegasyon. Mr Speaker, mon pa pou koz longman lo sa *Bill*. Me kantmenm mon krwar i enportan ki mon fer sorti omwen 2 pwen dan detrwa pwen ki mon krwar i neser bezwen fer ganny sorti.

Parey mon pou reste konsistan lo mon bann largiman parey depi mon ti pe fer largiman depi diskisyon Bidze e menm avan.

Kot mon santi petet ki sa bann *Bill* ki pe vin devan nou, kot i konsern pe aboli bann *Board* e pou donn pouvwar *or* pou donn plis pouvwar dan lanmen Minister e Minis, kot mon santi i en regresyon.

Mr Speaker, de pwen mon oule koz lo la. Enn premye i dan sa laliny kot bann *Board* i ganny aboli. Enn bann tanbour ki *LDS* in bate pandan sizyenm Lasanble e petet menm avan, son predeserer *SNP* in bate, se ki nou bezwen tir pouvwar dan lanmen politisyen, nou bezwen tir pouvwar dan lanmen Minis e fer ki pouvwar i desann i al avek piblik.

E ki par egzantp Sekter Prive i ganny plis loportinite pou partisip dan devlopman, dan lafason ki Gouvernman i *operate*.

Pou mwan, an *repeal* sa *Bill* ozordi, Gouvernman *LDS* pe zwe en lot kalite lanmizik, e la zot o pouvwar zot dir nou non, nou bezwen tourn kontrol dan lanmen santral.

Fer ki i annan plis efikasite, se si, se la. Me parey mon'n dir Mr Speaker, mwan pou mwan sa mon vwar i al kont zot bann prensip, sirtou bann prensip liberal parey Onorab *Leader* Biznes Gouvernman tou kou i kontan *remind* nou.

E pou mwan mon santi ki i en regresyon ozordi, i malere, i en regre, me selman i en regresyon e pa *stick to* sa parol ki *LDS* dan lopoziyon ti toultan dir nou.

Mr Speaker, dezyenm pwen ki mon oule koz lo la brefman i osi konsernan kontribisyon sekter prive dan devlopman Tourizim Sesel. Annefe devlopman tourizim i plizoumwen en zafer pou fer avek sekter prive.

Gouvernman i antre avek Polisi pou gid sekter prive, ki manner, ki Polisi Gouvernman dizour i annan e ki manner nou bouz de lavan avek sa sekter.

Ozordi nou vwar nou, nou pe kontinyen anmas *tourism marketing tax*, e *tourism marketing tax* i ganny anmase avek sekter prive, avek bann Lotel. E se sanmenm *tourism marketing tax* ki ganny servi pou petet avek lezot larzan ki sorti dan *Consolidated Fund* osi. Ki ganny servi pou *market* Sesel deor koman en destinasyon pou sa bann lenstitisyon kontinyen benefisyen.

E ki manner sekter prive ti ganny reprezante, ti kapab met zot lavwa dan sa prose. Sete atraver zot reprezentasyon lo *STB Board*. So ozordi nou vwar ki poudir pou napa *STB Board* e lavwa sekter prive, sirtou atraver zot reprezentasyon lo *STB Board*, pa pou neserman ganny

reprezante parey ti ganny prezante avan.

So dan en lanmen nou pe anmas larzan avek tou sa bann biznes prive dan *tourism*, me nou pe dir zot *trust* nou, nou pou pran ou larzan. Nou pou *market* e nou pou fer sir ki ou benefisye, san ki vreman ou annan en gran *input* lo ki bann stratezi, ki bann Polisi ki nou Gouvernman nou pou met an plas.

So i annan sa de eleman ki mon krwar i enportan. I annan bann lezot keksoz ankor Mr Speaker ki nou kapab koz lo la, me akoz letan, akoz lefe ki Lasanble i bouz vitman konmela avek bann prosedir.

So, mon krwar mon pou reste lo sa 2 pwen e mon krwar, mon ti a kontan Minis avek *PS* ki obor li zot pran an konsiderasyon sa 2 pwen ki mon'n dir.

Si i annan fason, rode ki mannyer nou kapab entegre plis sekter prive dan bann *decision making* ki pou ganny fer. Akoz la zot sorti lo *Board*. E gete ki mannyer osi nou kapab redwir lenterferans politisyen, dan bann desizyon ki ganny pran pou sekter prive.

So, avek sa de mo Mr Speaker, mon a remersi ou. Mon a remersi Minis pou son latansyon e mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Gervais Henrie.

HON GERVAIS HENRIE

Mersi Mr Speaker. Bonzour tou dimoun. Mr Speaker, *tourizm* i reste enportan pou nou pei parski i anmenn diferan keksoz pozitiv, benefis enkli pou agrandi reveni nasyonal, kree lanplwa, devlop lenfrastruktir dan pei.

E sa ki mwan mon pli kontan avek *tourizm*, se sa lesanz kiltirel e kontak ki nou koman en nasyon nou annan avek larestan nasyon, lemond ki vin se nou.

E son lenportans i sitan gran ki zon kontribisyon dan nou *GDP* i par lao 60poursan. Donk i enportan ki toultan nou revwar nou lendistri, ki mannyer nou kapab amelyor li.

E nouvo ladministrasyon in swazir model pou fer plis avek mwens. E ler mon dir sa, mon rekonnèt komanter ki Manm Elekte pou Distrik Port Glaud avek Onorab Cosgrow in fer lo partisipasyon sekter prive apartir ozordi e mon pa krwar poudir dan refleksyon pou fer sa lamannman, ki nou pe pase ozordi sa in ganny oubliye.

Mon reste persyade ki in ganny pran an kont e mon osi

mon ava envit Minis alor pou dan son *summing up*, donn en kont randi lo la pou re asir lopoziyon poudir *it's a well thought through process* sa ki nou pe fer ozordi.

Me lenportans i reste, nou pe pas atraver en moman difisil kot nou bezwen met nou resours ansanm, travay ansanm dan en sel direksyon e parey mon'n dir, servi resours limite ki nou annan o maksimonm.

E alors se sa ki sa lamannman in vin avek dan son prensip zeneral, mon panse.

E Mr Speaker, sa ki mon apresye se ki, lafason ki Minister i ava annan kontrol lo, letan tou keksoz i la ansanm, dimoun pe koz menm langaz, bokou bann lentansyon ki'n la depi lontan evantuelman i ava ganny realize.

Vreman mon swete par egzant dan kekyon diversifikasyon, lontan mon'n tann koz lo la mwan. Non selman diversifikasyon prodwi ki alor letan touris i vini zot ava depans plis dan nou pei. Minis ou pe pou *the concept of Cultural Tourism*, mon vwar li koman en adisyon lo la.

Donk mon pou siport zot pou fer sa e mon envit nou koman Lasanble Nasyon pou nou annan en *oversight* lo sa

bann promes. E ki letan Bidze i vini lafen lannen nou ava kapab asire poudir kwa ki zot in fer ziske la, kwa ki zot annan lentansyon ankor pou fer.

Me sa ki mon pli konsernen avek mwan, i sa kekyon diversifye nou marse. Ozordi kot nou bann kliyan pe vini. E la avek Lerop ki fermen, vreman i konsern mwan sa e avek konpetisyon ki annan tourn nou mon pe demande ki sa nouvo Direkter Zeneral ki pran *marketing*, vreman i met en latansyon lo la.

E mon konnen poudir i pou annan en bon sipervizyon atraver PS Sherin. Parski in ladan tou sa letan. So, ou leker i ankor en bout avek *the marketing of Seychelles*. So, mon reste asire poudir sa nouvo Direkter Zeneral pou dan bon lanmen.

E mon'n tande konversasyon laksan lo Lasin, lo Lenn, Larisi. Les Lerop, Mwayen Oriyan e Izrael. Me an terminen mon ava fer en pledwari parski mon krwar i annan gran potansyel Lafrik, mon krwar Lafrik i annan gran potansyel.

Ofet zot dir poudir dan sak 10 touris ki vizit Lafrik, 4 ladan i sorti dan en lot pei Lafrik ki pe vizit kontinan.

E Sesel, mon'n *note* lakantite touris Afriken ki nou gannyen. An 2014, 12 poursan ti sorti Lafrik. I gradyelman monte, 2015 i vin 13 poursan. Me apartir 2016 i komans desann i vin 16 pour sa. 2017, 10 poursan. 2018, 10 poursan. Sa dernyen statistik ki mon'n vwar.

Donk, mon ti ava kontan vwar i annan en pli bon aksan, pou nou kapab ogmant touris sorti lo kontinan ki vin vizit nou.

Donk an zeneral mon krwar poudir en nouvo Gouvernman i merit ganny loportinite, pou sey adopte en nouvo lide, pou fer plis avek mwens. E mwan personnelman mon pou donn tou mon sipor, e mon pou reste angaze dan mon rol *oversight* koman en Manm Lasanble, pou swiv sa ki Minister Tourizm e Zafer Etranzer pou fer, pou fer sir ki larzan ki nou pe donn li i anmenn plis reveni pou pei. Mersi Mr Speaker

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab
Sebastien Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker e bonzour Minis e ou delegasyon.

Bonzour tou dimoun ki a lekout.

Mr Speaker mon pou konmans kot entervenans avan mwan in fini e mon bezwen dir ki si en dimoun ti dir mon sa se Onorab Henrie ki pe koze, mon ti pou dir li pens mwan mon pa le krwar.

Akoz apre plizyer lannen ki nou'n vwar plizyer lartik ekrir par sa menm Onorab, kot in mansyonn plizyer fwa rol ki Gouvernman i bezwen zwe e lenportans pou separ rol Gouvernman dan zerans e *management* bann resours Leta. E kree en lespas pou anmenn pou en sekter prive pli pre, ozordi Onorab i fer en *about-turn* e dir nou poudir i byen ki Gouvernman in konsolid *decision-making* in konsolid *process management* STB.

E dan sa konteks lendistri tourizm. I enteresan Mr Speaker ki mannyer en dimoun i sorti *from* son *from* sa ki i krwar ladan, e bouz vitman dan en lot fason apre ki nou'n ganny pouvwar.

Mr Speaker en lot keksoz ki'n enteres mwan dan sa ki'n ganny dir se ki nouvo Gouvernman i bezwen annan drwa pou li vin avek son bann prop propozisyon.

Taler probableman mon pou ganny *reminded* ki se pa mon ki pe *rule border*. I byen pa mon ki pe *rule border*. So lefe ki pa mon ki pe *rule border* se zot ki pe *rule border*, tou sa ki vini apre ki zot pe *rule border*, pou lo zot ka. Zot ava annan en serten letan pou zot blanm nou pou tou keksoz anba lesyel. Lapli ki tonbe, loraz, zekler, laroul blanm nou pou tou!

Me ler in ariv ler pou zot pran konsyans e konmans reponn kestyon e pran evalyasyon lo zot prop *management* pei, la ki nou pou konnen si vreman zot kapab *rule border* oubyen non.

Mr Speaker i enteresan akoz mon dir sa akoz nou pa'n zanmen donn Msye Faure sa sans pou li pran fer bann mezir ki ti anvi pran. E a tou moman *LDS* dan Lopozisyon dan sa Lasanble in rod tou fason pou anpes li fer li.

Pou anpes li fer li Mr Speaker i anmenn mon lo en pwen enportan e la mon bezwen pran en parol ki Minis in dir. Minis in dir poudir *now* dan okenn ka *STB* pa'n *fail*. Mon krwar Minis senserman ladan.

Mon krwar akoz ler mon regard lafason ki nou lekonomi in evolye lendistri tourizm, mon krwar mon bezwen felisit bann dimoun kekfw a ki'n travay *STB*.

E dan sa konteks pa akoz ou la *PS Francis*, me mon pou felisit ou akoz ou ou'n en dimoun ki'n sibir tanpet dan sa Lasanble vizavi *STB*.

Ou ava rapel Mr Speaker e Lepep Seselwa ki *LDS* dan son mazorite dan Lopozisyon, ti blok Bidze *STB*, premye fwa ki zot ti vin dan Lasanble.

Alors i pa pou etonn mon ozordi ki zot sanz fason e zot vwar keksoz en lot fason pou zot lemonn i a lanver ler zot in ganny pouvwar.

Mr Speaker i enteresan bann largiman ki nou pe gannyen otour *STB* ozordi, akoz pou mwan i montre poudir i napa en i napa en konsiltasyon profon bann lenplikasyon bann sanzman ki pe ganny propoze devan nou Lasanble ozordi.

Onorab Labonte atraver ou Mr Speaker in servi en rezon me dan en fason konfize pou li eksplike bann sanzman ki'n arive dan Lalwa.

Si Onorab Labonte ti'n lir byen son Lalwa, i ti ava'n vwar ki enn bann prese fondamantal ki Minis pe baz son sanzman lo la, se ki *STB* ti pe *operate* lo li menm. E nou ti ava'n vwar ki anba seksyon 8 Minis ti retenir pouvwar pou donn direksyon Polisi *Board STB*. I pa ti'n tire avek sa.

Minis ti pou *still* annan kontrol pou donn serten direksyon *STB*, lo bann Polisi ki Gouvernman i panse. E rezon akoz ti annan sa bann sanzman ki ti ganny propoze an 2019, sete zisteman akoz size *vertical integration* e rol ki Departman Touris i bezwen zwe an relasyon avek pa zis standar, me avek lenplikasyon lentegrasyon vertikal ki ti'n pase Ankour dan en ka, kot sa dimoun ti'n ganny son *case* kont Gouvernman Sesel.

So mon krwar nou bezwen fer sir nou onnet ek Lepep Seselwa e nou dir laverite.

En keksoz enportan ki fer mon krwar poudir nou pa'n konsider bann eleman fondamantal dan sa Lalwa i anmenn mwan premyerman lo sa seksyon Lalwa ki *deal* avek *Seychelles Tourism Marketing Fund*.

E anba seksyon 2 sa Lalwa, i fer provizyon ki en *Chairperson* oubyen en *Vice-Chairperson* i ganny apwente par Prezidan Larepiblik *from* bann dimoun ki'n ganny apwente lo *Board STB*.

As it stands la *Seychelles Tourism Marketing Fund* anba seksyon 2) IV;- 2 *Roman numeral IV* nou pa konnen lekel ki pou vin son *Vice-Chairperson*

akoz son *Vice-Chairperson* i ganny kree anba Lalwa *STB*.

E Minis dan son prezantasyon malgre in koz ek nou lo demann par Prezidan Larepiblik pandan restriktirasyon, i pa'n mansyonnen ki provizyon zot pe fer pou *Seychelles Tourism Marketing Fund*.

E ki fason legal zot pou kree *Seychelles Tourism Marketing Fund* pou fer ki reste an egzistan par lefe ki sete *STB Act* ki fer ki annan en provizyon legal, pou *management* sa *Seychelles Tourism Marketing Fund*.

En lot provizyon legal ki egziste anba sa Lalwa, ki pou mwan i *raise* en lot pwen konsern, se an relasyon avek *Seychelles Tourism Academy*. *Seychelles Tourism Academy* son *Vice-Chairperson* i ganny apwente par Prezidan *from Board STB* ankor enn fwa.

E sa i vedir ki dorenavan *Seychelles Tourism Academy* pou tonm direkteman anba *Management Minister* Tourizm oubyen Departman Tourizm.

Se sa ki egziste ozordi anba Lalwa. Pou lemoman la son *Vice-Chairperson* i dir nou i pou ganny apwente par Prezidan *from Board Seychelles Tourism Board*. Se sa ki Lalwa i dir nou.

So i fer mon demann en kestyon, si nou le propoz en *repeal* sa Lalwa, bann konsekans sa *repeal* ki ti sipoze ganny konsidere akoz i enportan.

Akoz lefe ki ou pe demann bann dimoun dan lotelri lendistri pou kontribye dan *Seychelles Tourism Marketing Fund*.

E lefe ki konpozisyon *Board* ti fer ki zot pou reprezante lo *Board*, ozordi ler sa fon pou ganny kree, Gouvernman i bezwen vin devan dir nou ki mannyer sa fon pou ganny *manage* avan. Par lefe ki oparavan son kreasyon ti lye avek *Seychelles Tourism Board*, e son fonksyon ti relye avek *Seychelles Tourism Board*.

So mon pa'n tann ou koz lo la Minis, e mon ti a kontan ou klarifye ki pou arive avek sa konponan dan Lalwa?

En lot keksoz ki pou mwan mon vwar li i enteresan, se lefe ki ler nou ti vot *Appropriation Act*, e nou ti pas *Appropriation Act*, i annan en laliny dan sa *Appropriation Act* ki dir *Seychelles Tourism Board* e en Bidze en pe plis ki mon krwar 140 sepa 160milyon Roupri pou li.

Ler nou fer sa *repeal* sa laliny i nepli egziste, dan nou

Appropriation Act. As it stand until ki nou pas en lot *Appropriation Act*, sa enn ki nou'n pase konmansman lannen i ankor egziste lo *Statute Book* Sesel.

Me Minis pa'n mansyonnen ki pou arive si pou annan en propozisyon pou fer en lamannman dan *Appropriation Act*, ki posib ganny fer pou ki nou regilariz larzan ki'n ganny *appropriate* pou *Seychelles Tourism Board* me non pa pou Minister Tourizm.

Sa i kree en lenpas legal akoz baze lo bann regilasyon Finans Gouvernman pa sipoze kapab fer *virement* larzan ki'n ganny apropiye anba laliny Bidze pou en lot laliny, san ki regilariz sa.

E nou ti'n mansyonn sa oparavan e sa i en fe ki nou ti dekouver ler nou ti amann Lalwa Apropriyasyon oubyen Lalwa Bidze an 2020.

So pou mon i montre ki ti bezwen annan en *talk process* en pe pli aprofondi, ki ti devret ganny mete an relasyon avek vin fer en *repeal* pou sa Lalwa.

Gouvernman in pran son desizyon pou *repeal Tourism Board*. E in pran son desizyon pou li konsolid pouvwar anba *Management Tourism* anba Minis Tourizm e Zafer Etranzer,

mon napa problemm avek sa. Sa ki'n sanze se pozisyon konsolid bidzeter Minis pou Tourizm e Zafer Etranzer, in mont par 160 oubyen 140 ekek milyon Roupi. E i pa sa ki nou ti vote pou nou *appropriate* pou sa Minister.

Sel keksoz ki mon kontan tande, sa ki mon kontan tande i se ki bann anplwaye, bann travayer ki ti pe travay pou sa *Tourism Board* e ki mon krwar nou bezwen admet ek sa Lasanble nou tou anndan, ki sa bann dimoun in fer en travay formidab.

Akoz partou lendikasyon si ti napa *COVID* e baze lo trazektwar ekonomik ki nou ti pe fer an 2019, an relasyon avek tourizm, *PS Francis* i ava koriz mon si mon mal nou ti set pou fer en rikord an 2020.

En rikord an 2020 ki nou pa'n kapab *achieve*, pa aköz lezot faktor me faktor prensipal se en fors mazer, se en pandemik global ki'n met lamazorite pei, lamazorite lendistri tourizm atraver lemonn lo son zenou.

Me mwan annan mon konfyans ki *COVID* a en moman donnen i pou bezwen ale, e nou pei pou rebran. Me mon pa ti a kontan ler nou pei i rebran nou'n andikap nou posibilite pou nou kapab fer en *rebound*

pli vit par lefe ki nou'n etabli tro bokou birokrasi otour *management* nou lendistri prensipal, lendistri tourizm.

Pe enport bann diskisyon otour diversifikasyon baz ekonomik e bann lezot diskisyon ki pe ganny fer par bann Departman Investisman an relasyon avek kree nouvo loportinite pou lenvestisman dan lekonomi.

So Mr Speaker, mon konklizyon i rezim dan sa 3 pwen;- *Tourism Board* pe ale ki pou arive avek *Tourism Academy* konpozisyon son *management*, konpozisyon son zerans lo en pwennvi Egzekitiv ki ti ganny fer ganny kree par *Seychelles Tourism Board Act*?

Ki pou arive avek *Seychelles Tourism Marketing Fund*? Eski nou pou annan en lot Prozedlwa ki pou vini ki pou kree *Tourism Marketing Fund* ki pou donn nou en konponan pli kler lo ki mannyer i ganny *manage*?

Akoz *as far as I know* lamazorite bann fon ki'n ganny kree i annan en striktir ase prominan ki ganny met o kler pou son *management*. E i menm parey nou ti demande avek *COVID Fund* ki tou sa bann fon i ganny met dan en fason ki piblik i ganny loportinite pou konnen ki

manner sa bann larzan pa pe ganny depanse.

e dan sa konteks lefe ki ou napa dimoun *from the trade* lo sa *Board anymore*, ki manner zot pou annan en sel lafason sa larzan i ganny servi?

Me nou osi konpran ki zot pa pou kapab kontribye lakantite ki zot ti kontribye oparavan, *given* sityasyon *COVID* se Gouvernman ki pou bezwen *foot the bill*.

E lafason ki sa larzan i ganny zere, so i pou annan en *interface* ki bezwen ganny fer.

E mon dernyen pwen Minis, se kan eski Gouvernman alors pou anmenn en lamannman dan *Appropriation Act* pou nou zisteman kapab regulariz sityasyon *STB* e lezot bann antite ki pou vini?

Par egzanp mon konpran ki *National Biosecurity Agency* pou osi ganny *repeal* e i osi nou'n fer en aprovizyonman bidzeter ladan, me sa i pa en konsern pou Minis Touris pou lemoman, i ava ganny reponn par Minis responsab pou Lagrikiltir e Lenerzi.

Avek sa Mr Speaker, mon santi ki pou mwan personnelman, mon santi pa ti neserer a sa moman, pou fer en *repeal Tourism Board*. Minis ti annan tou pouwar adekwat,

me sa i en desizyon ki Gouvernman in pran.

Me dan sa desizyon ki zot in pran mon ti a kontan zot met klarifikasyon lo detruwa sa bann size ki'n ganny souleve.

Mersi Mr Speaker pou ou latansyon e mon remerci Lasanble pou donn mon sa loportinite pou fer mon lentervansyon san enteripsyon. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Woodcock.

HON WAVEL WOODCOCK

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker mon pou bezwen konmans mon lentervansyon par akoz *misapprehension* ouswa en kekfwa en keksoz ki Onorab *Leader* Lopozisyon, i dir ki kapab *mislead* en pe Lepep Seselwa deor.

Vre ti annan en lannen kot nou ti *freeze* Bidze *STB*, me sete pou bon rezon Mr Speaker. Akoz dan sizyenm Lasanble, nou ti'n konmans en pratik kot nou bezwen depouy tou Bidze byen, konn tou detay tou bann depans.

E ti annan en konsern dan *STB* sa letan, akoz ti annan en lenformasyon ki *STB* pa ti pe donn nou, kot i konsern zesyon bann lofis aletranze. Lafason

bann *fees*, bann lafason ki bann depans lo sa bann diferan bann travay ki ti pe ganny fer *marketing* promosyon aletranze.

E alor Lasanble ti *freeze* sa Bidze an atandan ki nou ti pe espere, pou nou ganny bann lenformasyon lo depans bann kou operasyonnel sa bann diferan lofis a leksteryer.

Alors se sa rezon aköz nou ti *freeze* sa Bidze. Lemoman ki nou ti ganny lenformasyon, e nou ti satisfè avèk lenformasyon ki nou ti gannyen nou ti *unfreeze* sa *STB* ti ganny son larzan.

Mr Speaker sa Gouvernman ler pou vin o pouvwar i annan son fason ki i pou *manage* son bann Minister, ki pou *manage* son Gouvernman. E wi Onorab Sebastien Pillay in koze ki ozordi nou ki pe *rule border*.

Me ou konnen Mr Speaker poudir pandan letan ki ler zot, zot ti pe *rule border*, nou'n vwar menm ler ti annan bann *Board* nou'n vwar bokou bann labi ki'n arive.

Zisteman bomaten nou'n fek koz lo R2.5 bilyon det ki nou annan avèk *Air Seychelles* i annan ozordi menm kan nou ti annan en *Board* ki ti annan o *supposedly oversight* lo *Airline*.

E nou vwar dan e le rezondet ozordi ki Gouvernman pe demann nou pou *repeal Seychelles Tourism Board* parey Minis in dir dan lepase in annan bokou *overlapping*. In annan bokou *duplication*.

E la dan sa sityasyon ekonomik ki nou ladan nou bezwen Gouvernman pli *lean* nou bezwen vey sa sak sou sak *cash*, lafason ki nou pe depans e zer larzan Lepep Seselwa *taxpayers money*.

E Gouvernman dan son sazes dan son bon konsiltasyon ki'n fer in realize poudir i pou fer plis sans, ki ou annan de. Ou annan *STB Seychelles Tourism Board*, ou annan en Divizyon *Tourism* i annan en pe sa *overlapping*.

Alor i pli i pou fer plis sans pou *repeal Seychelles Tourism Board* e transfer fonksyonman sa *Board* anba en nouvo Departman *Tourism*. E Minis in eksplike pou annan en Sekretarya, i pou annan *PS* ki pou annan sa *oversight* lo Sekretarya ki pou annan 3 Divizyon.

E sa 3 Divizyon pou annan 3 Direkter. 3 Direkter ki sakenn pou pran responsabilite en Divizyon en *Human Resource Divison*, en *Planning and Development Division* ki pou *deal* avèk Polisi Devlopman

Planning e osi pou ase *quality* dan *Tourism* e bann diferan standar.

Mon mazine osi ki pou enkli bann lepa Departman Touristik e bann servis ki pe ganny donnen dan bann diferan antite, menm dan prive, ki pe fer sa ki pe travay ofer servis dan sa Sekter *Tourism*.

E in osi mansyonnen *most importantly* ki pou annan sa *Marketing Division* ki pou kontinyelman desarz sa responsabilite ki *currently STB* pe antreprann e sa i pou irresponsab pou promosyon e *marketing* Sesel nou bann etablisman *Tourism* aletranze.

I pou kontinyelman fer sa louvraz. Napa okenn keksoz ki pe arete pe kontinyen, me selman anba en nouvo fason *management* anba en nouvo fason fer.

E en rezon osi, wi mon tann Onorab Cosgrow in koz lo *Board*, nou bezwen tir pouvwar dan lanmen Gouvernman. Me ler nou pe koz lo *taxpayers money* se Gouvernman ki annan responsabilite lo lafason ki larzan i ganny depanse.

E ki nou'n vwar dan lepase kot i konsern bann *Board*? Nou'n vwar plis ki en santenn *Board*, formasyon en kantite *Board*. Bann *Board Members* ti pe ganny plizyer gro,

gro sonm larzan, i annan bann pe ganny akout R30mil - R40mil par mwan.

Me selman ou pa ti pe vremen vwar rezilta. Ou pa ti pe vremen vwar sa *oversight* lo sa bann diferan antite, lo sa bann diferan Departman, lo sa bann diferan sirtou bann letablisman menm paraetatik.

E alor i enportan ki Gouvernman in vwar li a sa moman i pou enportan pou nou koup en pe lo sa bann depans, lo sa bann gaspiyaz, lo sa bann santenn *Board*. E i ti dir ti napa politik ladan.

Mr Speaker nou tou nou konnen poudir dan lepase se bann dalon, ki ti ganny apwente pou met lo bann *Board*. Pou zot ganny ler ou asize ou kalkile, ou pe get en pe partou. E si ou pou fer resers dan lepase lo sa bann *Board* ou pou vwar preski menm dimoun lo tou sa bann *Board*. I annan bann i lo 5, 6 *Board*, lafen dimwan zot pe ganny 150 ekek mil Roup.

Alor Gouvernman i santi poudir nou bezwen reget keksoz dan en lot konteks, koup en pe sa bann gaspiyaz, koup en pe lo sa bann depans e fer keksoz dan en fason pli *lean*.

Pou nou fer sir ki nou servi larzan ki nou pe anmase atraver *tax* sa bann larzan pe ganny depanse, dan en fason pli

meyer e ki annan en *proper oversight* lo tou sa bann departman tou sa bann Lazans, tou sa bann Minister, tou sa bann lorganizasyon parastatal tou sa, pou fer sir ki larzan Lepep Seselwa i ganny zere dan en fason pli byen e pli efikas.

Avek sa de mo Mr Speaker mon pou siport pou sa Mosyon. Mersi bokou.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Georges.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Bonzour Minis, bonzour ou delegasyon e tou bann Manm Lasanble. Mr Speaker ozordi mon en pti pe tris pou Minis, akoz parey in fer nou konpran, li menm li ki'n batiz sa zanfan e la prezan i pe fer temwannayaz pou son lanterman ozordi.

Me i annan en kote pozitiv lo sa *repeal* ozordi. Akoz Minis in fer nou rapel ki bann dimoun ki'n servi lo *STB* pou get bann *CEO STB* avan sa Mr Loustau-Lalanne, Mr St Ange ou menm ou Minis zot tou zot in sorti *CEO* zot in vin Minis. Mon demann mon Mrs Francis kekfwa soley en zour i ava lev pou ou dan sa direksyon.

Mr Speaker mon anvi fer de komanter. E tou le de in

plizoumwenn ganny fer, me mon krwar nou bezwen regard en pti pe konteks dan lekel sa *repeal* pe al ganny fer - *repeal* sa *Board* pe ganny fer. Pou ki zot lo zot kote latab e Lepep Seselwa i konpran tre byen.

Naryen pa vin a laverti. Tou desizyon ki en Gouvernman - e se pa zis sa Gouvernman, bann Gouvernman presedan osi tou keksoz i ganny fer i bezwen ganny fer dan en konteks.

E konteks ozordi i tre diferan avek konteks lepase. E nou tou nou konsyan. E ki sa ki'n anmenn sa restriktirasyon, pa zis pou *STB* me pou bokou lezot lantite, lezot Lazans, se de rezon.

Enn, rezon ekonomik, ki ozordi nou pei napa sa larzan ki ti annan avan, alor i bezwen i napa okenn lot fason i bezwen fer plis avek mwens resours. E i bezwen donk trouv bann fason kot i kapab fer form pli byen, avek mwens lenvestisman.

E dezyenmman nou tou nou konnen. Se ki ti annan anba bann ladministrasyon presedan, pou en mal pou en byen. En proliferasyon *Board* atraver pei ki ti'n vin a en sityasyon, kot sa bann *Board* oubyen ou plito depans pou sa bann *Board* si pa soutenab. Alor zot ti bezwen ganny redwir.

E Prezidan Repiblik in fer sa tre kler ler in vin eksplik bann restriktirasyon. E mon pa konnen aköz nou retourn lo la en pti pe parey bomaten nou retourn lo en sityasyon *Air Seychelles*, kot nou ganny demande aköz ki en Gouvernman ki'n la pou 8 mwan, pa'n kapab fer en keksoz ki sa enn avan pa'n kapab fer pandan 10an.

E nou bezwen donk konpran wi, i pa gou dir ki nou, nou pe *rule border*. Me i lefe e nou bezwen aksepte ki ler nou, nou la keksoz pou bezwen ganny fer diferaman pa aköz nou anvi fer li diferaman, me aköz legzizans ekonomik ek larealite i diferan.

Alor nou bezwen fer bann keksoz ki kekfw pa ti ava ganny fer sa lepok lannen pase, me ki bezwen ganny fer sa lepok ki nou ladan la.

Dezyenm keksoz Mr Speaker ki mon krwar ki fodre pa nou perdi, ozordi se sa pwen ki Minis in fer la bomaten, e ki Mrs Francis ti fer lo televizyon, semenn pase oubyen de semenn pase.

E sa se lemoman ki lemonn i ouver, e ki bann lezot destinasyon, ki annan lans, soley avek en bon klima e zoli pei i ouver nou pa pou sel

destinasyon ki touris pou vin vizite.

E sa fodre nou konpran li tre byen, konpetisyon i *tough* laba deor. Lemoman ki *Maurice* i ouver, *Maurice* pou pran en bon pe nou bann kliyan ki pe vin isi ozordi. Nou bezwen aksepte sa. Lemoman *Méditerranéen* i ouver, bokou dimoun ki pe vin isi pou al laba aköz i en pe pli bonmarse, soley i osi so.

Alor nou bezwen konsyan ki nou pa en zil kot ki nou tousel ki pe atir sa bann touris, ki nou bezwen travay avek mwayen ki nou annan pou sey gard *no market share*.

E sa i pa en keksoz ki ankor enn fwa i vin a laverti. Se pou sa rezon ki Gouvernman i bezwen avek resours ki annan trouv en fason pli performan, menm si i pa swetab, menm si ti ava bon fer li en fason diferan, me i bezwen travay pou Lepep avek bann mwayen ki annan.

E se pou sa rezon, e sa rezon prensipal, ki sa bann restriktirasyon i bezwen ariv lo nou, ki sa i enn parmi sa bann *Board* ki pe al ganny aboli.

Mr Speaker, Onorab *Leader* Lopozisyon i retourn lo en menm term toultan. E i anvi konnen, ki bann letap ki pou swiv avan ki nou'n ariv lo sa bann letap?

E mwan ozordi mon ti a kontan atraver ou demann li pasyante. Ou pa kapab decide ki pou arive avek *STB* oubyen avek *Tourism Marketing Fund* lo son konpozisyon *Board* ziska ler ki *STB* in ganny *repeal*.

Tan ki ankor la Mrs Francis i ankor *CEO STB* se demen ki i pa pou *CEO STB*, e la sa moman ou ava fer restriktirasyon lo bann lezot keksoz.

Menm zafer pou *Appropriation Act* sa set en rikord reye Mr Speaker, ki toultan nou tande.

Nou'n pas en *Appropriation Act* akoz *STB* ti la. Me en Gouvernman pa kapab anmar son lanmen avek en *Appropriation Act* e dir ki akoz in pas en Bidze, ou pa pou kapab fer okenn sanzman pandan lannen, akoz *Leader* Lopozisyon pou vwar sa konman en problemn.

Ou pa kapab viv koumsa Mr Speaker. Ou bezwen souples ek fleksibilite pou ou kapab *manage* en pei sirtou dan en sityasyon ekonomik parey nou ladan ozordi.

Alor mon lapel ozordi avek zot lot kote latab, se pa krwar ki nou pe fer en keksoz pou sanz sa ki zot, zot ti fer akoz nou anvi fer li. Non. O kontrer zwenn nou dan sa gran lavantir kot

nou pe resanz nou pei e fer li vin en pei ki ti pli performan, ki sa enn ki nou ti erite an Oktob lannen pase. Mersi Mr Speaker.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Mersi. Onorab Pillay mon pa konpran ki pwen ou pe al fer ou pe al reouver deba? Ou ava zis dir mon silvouple, wi.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker mon bezwen koriz en *misapprehension*. Lasanble i annan pouvwar Lezislatif. E sa pouvwar Lezislatif nou bezwen egzers li an konformite ek Konstitisyon. Si nou pa pe egzers an konformite ek Konstitisyon mon bezwen dir ou. Ou ek mwan nou konn tre byen poudir prosedir ki bezwen ganny swiv, se ki en Lalwa i bezwen ganny amande e i annan konsekans son lamannman

Sa ki mon pe demann ou se ki ou Gouvernman i bezwen *provide* nou ek konsekans son lamannman, akoz *as soon* ki nou pas sa Lalwa dan Lasanble sa *repeal* i *take into effect*.

So ou konn tre byen sa ou. So si mon demann ou sa bann kestyon pa *mislead* Lepep

Seselwa konman *LGB* ou. Ou devret onor ou pozisyon plis ki sa. E ou konn tre byen ki ou pe fer. Ou pa devret fer sa!

MR SPEAKER

Ale Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Nou'n pase lo sa pwen. Mon pa krwar i nesese al en deba lo ki mannyer Bidze i ganny *manage* la. Minis mon ava envit ou pou ou fer ou repons lo deba.

MINISTER SYLVESTRE RADEGONDE

Mersi Mr Speaker. Petet apre lentervansyon Onorab *LGB* mon pa devret dir naryen parske in kouver bann pwen ki mon ti oule fer. Mon oule dir en keksoz, sa pou lenformasyon Lasanble petet bann ki pa'n realize apre Seselwa deor.

Ou konnen an Oktob lannen pase, Seselwa in vot pou en nouvo administrasyon.

(APPLAUSE)

MINISTER SYLVESTRE RADEGONDE

Konmsi annan pa bliye i annan en nouvo administrasyon. A

avek sa nouvo administrasyon i annan nouvo fason fer keksoz.

(APPLAUSE)

MINISTER SYLVESTRE RADEGONDE

Nou pa dir nou pe kase, mon pa'n war okenn rezon depi ler sa 6 mwan, 7 mwan ki sa nouvo Gouvernman i la, ki nou'n vini nou'n balye tou keksoz, zete, piti avek delo sal.

I annan bann serten keksoz ki'n marse, nou'n garde. Bann lezot ki mars en pe nou regarde kote problem i ete, nou *tweak*. E bann ki pa marse nou aboli. Dan ka sa Lalwa ki nou pe koze, mon pa dir, *STB* ofet mon'n fer kler. *STB* in fer son travay *marketing*.

Departman Touris in fer son travay ki i ti devret fer. Petet la mon a poz kestyon, pa toutafe.

Nou ki nou pe dir, sa 2 antite, sakenn pe dans son bal. Dan sa konteks ki nou ladan la, i pa posib. I pa posib nou bezwen met nou resours ansanm. Be sa pa, napa naryen eksepsyonnel. *Back then* mon rapel dan letan *SPPF*, administrasyon Mr Rene ti annan en Minister Tourizm.

Aprè sa Mr Rene ti tir responsabilite *Marketing* ti met

anba *STMA* sa letan. Ti en problemn? Pa konnen. Apre n 2005 nou dir be bon sa zafer kot touris en pe en bout, *STMA* pe fer en bout *marketing*, pa pe marse. Met tou anba *STB*. Mete. Apre 8an apre, pa marse. Pa sa Gouvernman ki ti fer! I pa'n marse, zot in *assess*, sanze.

E la ozordi ler nou pe regarde sirtou dan konteks ki nou ladan. Nou war nou kapab fer mye avek sa pti git resours. Se pou *improve*.

Onorab Lopoziyon se pa en zafer pouvwar. I pa en zafer pouvwar. Mwan mon pa dan biznes pouvwar. Mon la pou mon fer en travay pou Sesel. E mon gete kote mon kapab fer mye. Aboli *Board STB*, pa pe rod pouvwar met anba Minis.

Non, mon krwar nou devret annan en lot fason regard keksoz. *Ok?* I annan bann pwen, wi valab ki ou'n poze. Wi *Tourism Academy*. *Tourism Academy* son Lalwa ki kontrol li, se pa *STB*, se pa Minister Touris non pli. Se pa mwan. I tonm anba *Tertiary Education Act*.

E ofet si zot pa ti konnen, menm mwan koman Minis Touris, mon pa annan dwa apwent *Board* sa *Academy* ki tonm anba mwan. I annan Minister Ledikasyon sa Lalwa ki

nou'n erite i koumsa. Eski i pe marse, mwan mon krwar nou. E se sa nou pou anmenn en propozisyon pou amann sa Lalwa.

Ou pa kapab donn mwan en lorganizasyon pou mwan responsab. Me selman mon napa kontrol lo lekel ki *run* li. Eski i en problemn? Eski mon pe rod pouvwar? Nou pe bezwen aranz keksoz ki pa pe marse pou nou fer li mye.

Appropriation Act, mon note pwen. I ava annan amannman neserer ek Minister Finans i ava anmenn. I annan kestyon ki koz lo zafer *marketing tax*, *STB* pa anmas *marketing tax*, dan *Marketing Fund*. Sa i en *tax* ki ganny kontribye dan *SRC*. *SRC* ki anmase, e larzan ki met dan *marketing* pou *STB* i sorti dan *Consolidated Fund*.

Mwan se sa ki mon enterese avek.

(APPLAUSE)

MINISTER SYLVESTRE RADEGONDE

I sorti dan *Consolidated Fund*. Rol sekter prive Onorab Aglae in poz kestyon lo Sekter Prive. Wi, i en kestyon lozik pou demande. Sa ki mon kapab dir ki mwan depi ler mon la, mon konsilte avek sekter prive. Mon'n

komans fer letour avek, kot bann *DMC*. Mon pe zwenn avek bann *Tour Guides*. Mon pe ganny avek tou dimoun ki annan en rol pou zwe dan sa Sekter Touris.

Be selman ki mon bezwen dir osi, ki dimoun i bezwen realize. E Sekter Touris zot menm zot konnen. Napa en lorganizasyon, ouswa napa en liniformite ki mannyer sa bann diferan dimoun dan sekter prive ki dan tourizm i reflesir ouswa zot annan en sel lobzektif.

Menm dan sa *SHTA*, menm dan sa *SHTA* ki de tout fason pa regroup tou bann lotel tre serten. Menm montre zot enn i le pous ou isi, lot i le trenn ou laba. Lot i le fer ou al isi. Sakenn i annan en pwennvi.

Eski i anpes mon konsilte? Non. Mon koz ek tou dimoun, mon regarde. Apre mon *ultimately* mon annan en responsabilite pran en desizyon. Mon pran en desizyon ki mon krwar i dan lenterer Sesel, i dan lenterer sa lendistri.

Mr Speaker, ozordi sa sityasyon ki nou ladan, sa detrwa touris ki pe arive la, mon krwar nou annan apepre 40 mil depi ler nou'n ouver Mars, i pa zis arive par laverti tabatyer sa. En kantite travay i ganny fer deryer.

E annan de ler *challenge*. I annan de ler mwan mon pas mon *weekend* mwan, lo telefonn. Ou pe telefonn en Gouvernman aletranze ler ou tande ou pe ganny mete lo *red list*. Ou telefonn Anbasader, ou pe telefonn ek lot ek lot.

Pou fer sir ki nou reste, nou frontyer i reste ouver. Ki avyon i kontinyen vini. Ki touris sa bann pei kot touris i sorti i kapab kontinyen rantre. I en travay ki nou bezwen fer. Mon pa mon tousel ladan. I annan en tim isi, be i annan osi sa bann Lanbasad ki deor. Nou bann Konsil Onorer ki deor.

Pou reponn ou kestyon Onorab, rol sa bann Lanbasad, bann Konsil Onorer nou annan en network 80 ekek bann Konsil Onorer ki ede pou fer sa travay. E nou bezwen kontinyen.

Onorab *LGB* i fer soz lo, fer komanter lo ler lemonn i ouver. Ler lezot pei i komans ouver, ler *Maurice* i ouver, ler *Sri Lanka* akote i ouver. *Maldives* ozordi nou pa pou tous en pti bout ledwa *Maldives* lo kantite touris ki zot pe resevwar.

Me ler *Maurice* i ouver, *Sri Lanka* i ouver, bann ki otour nou. Apre lezot destinasyon osi. Nou pou tat nou delo. Nou pou tat nou delo. E se sa i neser la, annou aranz nou pou fer ki

nou osi nou parmi anler la. Ler en dimoun pe mazinen pou al vakans, i mazin Sesel.

Sa en travay ki an permanans nou bezwen fer. I pa zis an teori, nou bezwen osi met zouti a nou dispozisyon. E sa zouti se nou lorganizasyon isi sirplas pou nou fer li.

Bann, Onorab Aglae ou'n demann kestyon lo bann *DG* ki pou pran sa bann rol. Sa ki mon kapab asir ou, ou a kontan bann dimoun ki nou pou nonmen dan sa, sirtou sa 2 rol prensipal. *Marketing* avek *Product Development* e *Diversification*.

Pou *marketing* i en dimoun ki'n plizyer lannen dan *marketing*. I ava apwente koman Direkter Zeneral pou kontinyen sa travay ki Mrs Francis in fer. E pou *product development* i annan en dimoun ki nou'n rekrite dan sekter prive ozordi. Pou anmenn sa nouvo lespri.

Ou konnen annan de ler, ler nou dan *civil service*, petet nou tant pou pe gete ki Lalwa i dir, ki sa i dir, ki sa i dir. Ou pa pe kapab bouze. Alor anmenn en dimoun ki'n aktyelman dan *trade*, ki war ki mannyer biznes tourism i marse deor. Vin avek nouvo nide, nouvo disan, soufle en pti pe pou nou bouze.

So ler nou ava anonse dan detrwa zour, mon krwar zot a fyer sa 2 dimoun sirtou ki pou pran sa responsabilite. Mwan personnelman mon konfyen ki nou lavenir touris anba sa nouvo striktir, si Lasanble i aprouv sa *repeal* sa Lalwa. Mwan, mon krwar i pou ed nou vremen anvole.

Mon krwar mon'n koz lo bann pwen prensipal ki'n ganny leve. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Minis.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

E nou a prezan pas lo vot lo *general merit* sa *Bill*. Bann Manm ki an faver lev lanmen silvouple.

Ok ou'n ganny Madanm Clerk? Okenn Manm ki kont? Ale. Mersi. Alor lo *general merit of The Seychelles Tourism Board (Repeal) Bill, 2021*. 20 Manm in vot pour, 7 Manm in vot kont, e 1 Manm in *abstain*.

Alor sa *Bill* in aprouve lo *general merit*.

Prezan nou pas, lo en *Repeal Bill* i annan *amendment LGB*? Nou a pas dan Komite, dan Staz Komite.

Sorry? Ale nou a pran, en enstan nou'n pas dan Staz

Komite. Lekel? Ou ti'n lev lanmen Onorab Cosgrow? Wi.

HON WALLACE COSGROW

Les mwan koze pa bezwen koz dan mon plas. Mr Speaker.

MR SPEAKER

Ale eksplik mwan ki pe pase Onorab Cosgrow?

HON WALLACE COSGROW

Mr Speaker, mon ti'n vot kont sa lamannman. Mersi.

MR SPEAKER

Wi, mon'n gannye7 vot kont.

HON WALLACE COSGROW

Ok mersi. Mon ti pe zis met lo rikord konmkwa poudir mon'n vot kont. Mersi.

MR SPEAKER

Ale. Onorab Arissol.

(Interruption)

HON WALLACE COSGROW

Relax, relax, zot.

MR SPEAKER

Onorab Arissol ou kapab reste trankil silvouple? Madanm Clerk eski ou le repas lo sa *Bill*, lo sa vot? I byen sa *ok*. Korek. Mersi Onorab Cosgrow.

Wi bann Manm ki le entervenir lo amannman. Wi Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker. Ler mon regard bann lamannman ki'n ganny propoze i annan si ou le sa ki ou apel en provizyon tranzisyonnèl ki'n ganny mete anba nouvo *Bill*. Minis kontrèman avek sa ki ou'n dir, si ou regard Lalwa aktyèl la, spesifikman seksyon 4 *Clause 2 (4)*.

Unless sa *Clause* i ganny *repealed* e in e pli egziste anba Lalwa, mon pa vwar dan bann *savings* ki zot in fer anba sa lamannman ki zot in propoze ki manner zot pe retenir sa 2 fonksyon ki ganny kree anba seksyon, anba *Clause 4 - 2(4)*.

E sa i an relasyon avek vis Chairperson *Tourism Marketing Fund* e Vis Chairperson *Tourism Academy Board*. So eski nou kapab klarifye sa pou mwan silvouple?

MR SPEAKER

Minis ou a adres sa silvouple.

MINISTER SYLVESTRE RADEGONDE

Mr Speaker eskiz mwan mon napa sa Lalwa devan mwan. seksyon 4.

MR SPEAKER

Wi nou dan Komite ou delegasyon i kapab adres Lasanble.

MINISTER SYLVESTRE RADEGONDE

Avek ou permisyon Mr Chair. Si mon kapab pas laparol avek....

MR SPEAKER

Avek Mrs Marimba. Yes madanm.

ASSISTANT LEGAL DRAFTSPERSON VANIA MARIMBA

Am se moman mon napa sa Lalwa *The STB Act*. Selman mon kapab gete *later on*.

MR SPEAKER

Wi Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mr Speaker ki mannyer nou pe amann en Lalwa, ni Minis, pa'n anmenn son Lalwa orizinal pou *confer* lo ou bann keksoz ki ou pe dir dan Lasanble. Petet sa ki mon ava propoze ki son Gouvernman *far from it* pou mwan donn zot sizesyon.

Son Gouvernman i regard provizyon tranzisyonnèl lo sa laspe an ski konsern sa provizyon Lalwa ki deza egziste. Akoz i pa'n ganny *repeal as far*

as I know. An relasyon avek zot Lalwa.

So kontrerman avek sa ki ou'n dir, lefe ki ou, ou annan direksyon *Policy* lo *STB Board*. Ou ti annan direksyon *Policy* lo *Seychelles Tourism Marketing Fund*, akoz son manm, son *Vis-Chairperson* i sorti lo *Board STB*.

So sa i kontrerman avek sa ki ou'n dir Minis devan Lasanble. So mon ti ava kontan sa i ganny klarifye.

Aprè avek ou permisyon Mr Speaker, mon vwar ki nou pe anpese ki i annan prezidis an relasyon avek seksyon 31 *Interpretation General Provisions Act*.

Onorab Georges in dir mwan pa demande kan ki nou pou amann *Appropriation Act*, me mon ti a kontan war dan seksyon 4 ler ou koz lo bann keksoz ki'n fini ganny donnen avek *STB*.

Ou ti pou bezwen kapab met *at least* en provizyon tranzisyonnèl si sa *assent* i ganny fer demen, an relasyon avek reste an konformite avek bann provizyon legal an se ki konsern depans Gouvernman. Sa i pa'n ganny fer, akoz sa ki mon pe gete la i zis *revesting of assets* ki deza avek *STB*.

E osi annan bann *natural effect of repeal* ki normalman

nou vwar. Sa nou pa vwar. E lefe ki ou annan travayer ki ganny afekte par sa, nou pa espekte ki sa bann travayer pe ganny kouver zot saler anba Bidze Minister *Tourism*. So i ti devret annan en provizyon pou fer en tranzisyon *between* sa Lalwa, son *repeal*, e lamannman ki bezwen ganny fer *subsequently* dapre *Appropriation Act*.

Mon pe propoze ki zot konsider sa, akoz *then* i pou fer ki Lasanble pa pou an konformite avek stati legal an relasyon avek depans Gouvernman. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Minis okenn Manm ou delegasyon ki anvi adres sa, oubyen nou a kontinyen? Onorab Georges.

HON BERNARD GEORGES

Yes, Mr Chair avek ou permisyon. I annan annefe en, mon krwar i annan en, nou pe met saret devan bef, mon krwar. Les mwan reponn dan plas Minis ek son *panel* premye kestyon oubyen premye konplent *Leader* Lopozisyon.

E sa se ki i war li drol ki zot in vin devan Lasanble zot napa sa Lalwa devan zot. *Well obviously*, okenn dimoun a ti

pou anmenn *STB Law* ozordi akoz napa okenn lamannman ki'n ganny table ki fer referans avek *the STB Law*.

Si enn ti'n bann table, zot ti ava'n vin ek sa Lalwa. Alor nou bezwen, nou pa kapab kritik Minis oubyen son *panel*, pou ki i pa'n prevwar keksoz ki pa ti'n ganny dir prevwar. Me si i annan en bezwen pou sanz, ou amann sa bann Lalwa.

Mon krwar an repondan Onorab *Leader* Lopozisyon, se pa dan sa enn Lalwa ki nou devret fer sa bann provizyon tranzitwar, me se dan sa bann Lalwa zot menm, ki bezwen vin devan Lasanble pou zot ganny amande si i bezwen ganny amande.

Mon krwar ki mon pa sir, me si zot bezwen ganny amande, se sa bann Lalwa ki bezwen vin devan sa Lasanble, pou ganny amande pou zot vin an konformite avek *the repeal of the STB*.

Mon krwar se koumsa ki mon vwar keksoz. E se koumsa mon mazine ki Biro *Attorney Zeneral* in war keksoz. Se pou sa rezon ki zot pa'n propoz sa bann swa amannman, swa mezir tranzitwar dan sa enn Lalwa.

Alor, mon krwar nou kapab *proceed* avek nou *Committee Stage*, san ki nou al

dan *STB Law* oubyen *Tourism Marketing Fund*. *However, it is settle*. Mersi.

MR SPEAKER

Mrs Marimba napa okenn komanter lo la non? Ki manner nou devret *prosede*? Wi Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker pou tou respe, gran respe ki mon pou *LGB*, mon krwar sa i pa korek. Me Lasanble pa mon kote ki annan en mazorite. Nou konn tre byen poudir lamannman en Lalwa i ganny fer an relasyon avek son *main Act*.

So si ozordi nou ti pe amann *STB Act*, i pa en leskiz pou nou napa *STB Act*. Akoz sa lamannman ki nou pe fer i en lamannman *basically*. Nou pe entrodwir en *Clause* dan sa Lalwa ki fer en *repeal* pou sa Lalwa disparet. Sa pou sa Lalwa nepli egziste.

Si nou get byen nou pa pe retir serten provizyon e gard serten provizyon, nou pe retir tou. E nou pe zis met bann *Clause* tranzitwar. Sa ki mon demann ek ou, e si ki mon pwen ki mon'n fer se ki, dan pe met bann *Clause* tranzitwar Gouvernman ti devret antisipe

ki pou annan serten provizyon ki pou bezwen sanze.

Ou pa pou kapab, napa en la ki vin *Seychelles Tourism Marketing Fund*. I en kreasyon ki ganny fer anba Lalwa *STB*. Si ou al swiv listwar kreasyon sa fon, sa ti ganny en tradwir anba sa Lalwa, e ti fer en provizyon pou annan en *chairmanship*. Sa ki mon'n senpleman demann ou, se ki Minis an relasyon ek sa fon ozordi. Son *chairmanship* lekel ki pou vini?

Oubyen ki manner ou pou fer en *Clause* tranzitwar pou kontiny fonksyon sa fon. *That's all I am asking for*. Si Lasanble i le *prosede according to zis bann provizyon legal* ki devan li. Mwan mon pou proteste, me desizyon final pou reste avek ou Mr Speaker.

Mon krwar ki i ava en konsiderasyon ki nou pou bezwen pran, e ki nou ava bezwen diskite pli tar lo ki manner nou *prosede*. Si i annan bann provizyon ki pa'n ganny pran an konsiderasyon an relasyon ek bann *repeal* oubyen bann *Clause* ki fer bann keksoz tranzitwar arive. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Anfen zis mon a fer komanter pwennvi Speaker lo ki manner nou kapab *prosede*. Mwan mon

pe war sa ki devan nou, i pe *repeal* sa Lalwa. So si i annan nesesite pou fer bann lezot amannman dan lezot Lalwa, ki pou ranmas okenn fonksyon ki ti ganny fe anba *Seychelles Tourism Board*.

Minis pou anmenn sa bann Lalwa relevan devan Lasanble pou li antre, pou fer antre sa ki. So si Minis in mank en keksoz ki devret antre dan en lot Lalwa, mon pa war okenn problemm aköz nou pa kapab prosed avek *repeal* sa Lalwa.

Wi Onorab Hoareau.

HON JOHN HOAREAU

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi Mr Speaker. Bonn apre midi tou dimoun a lekout. Enkli Minis. Ou totalman korek bann *consequential amendment* pou ganny fer pli tar si annan. Si i annan nesesite.

Mr Speaker lo kote *Bills Committee* ler nou revwar sa Lalwa, nou'n vwar poudir i an konformite avek tou provizyon Konstitisyon. E i annan zis serten pti *typographical errors* ki nou pou met devan ozordi.

MR SPEAKER

Wi annou prosed avek sa Onorab Hoareau wi.

HON JOHN HOAREAU

Ok. Premyerman, bann referans ki fer avek *Cap 223*, i sipoze ganny tire. Aköz *Tourism Marketing Act* i nepli valid. Lo premye laliny ki dir “An Act to provide for the repeal of the *Seychelles Tourism Board Act*”, i fini par en *comma*.

E nou al lo dezyenm pwen ki dir “*repeal of Seychelles Tourism Board Act*” la osi *Cap 223* i ganny tire. *The Seychelles Tourism Board Act Cap 223* ankor i ganny tire.

Nou desann.

MR SPEAKER

Ok annou aret la. Eski reprezantan AG’s Office in swiv sa bann pwen koreksyon? Eski i an a-kor?

<u>ASSISTANT</u>	<u>LEGAL</u>
<u>DRAFTSPERSON</u>	<u>VANIA</u>
<u>MARIMBA</u>	

Wi mon'n swiv sa bann *instructions*. Mersi.

MR SPEAKER

Ok kontinyen Onorab Hoareau.

HON JOHN HOAREAU

Nou al lo katriyenm seksyon. *Access Liabilities and Contracts*. Lo, on the repeal on the Act, (a) “all moveable or immovable properties”. Devret an plural la. “Assets” plural with an s.

Apré “*rights impress*”
impress osi i pran en ‘s.’

MR SPEAKER

Byen AG’s Office. Korek. Byen kontinyen.

HON JOHN HOAREAU

Mr Speaker, anefè se sa bann lamannman ki'n ganny refer sorti lo *track version*. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab Hoareau. Okenn lot amannman ki ganny propoze keston?

Bon be dan sa ka nou pa bezwen pran en vot lo amannman. Napa okenn amannman spesifik. Wi Onorab Georges.

HON BERNARD GEORGES

Mon pa anvi lev *a point* Mr Speaker, Mr Chair. Be selman mon krwar ki i ava enportan pou Lasanble. Mon'n regard *in fact* sa *Clause 4* ki *Leader* Lopozisyon pe koz lo la. Se pa bann provizyon tranzitwar sa, akòz *it is a repeal*. So, *the Law will die* lemoman ki nou, ki ganny *assented* e i ganny gazete.

Clause 4, i pa bann provizyon tranzitwar, i *basically* dir i bann *reinvesting of assets and rights and liabilities*. Se tou ki i pe fer, i pe zis dir ki ler i mor

tou bann *assets* ek *liabilities* i ava al dan en lot landrwa. Se tou ki i pe fer. *And this is a one-off*. En fwa ki sa in fer, ... fini *the Law is there*. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Wi nou a termin lo ou pwen Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. Me selman Onorab Georges sa ki ou'n manke pou gete se ki regard *Clause 4 of the original Act*. Si ou regard *Clause 4 of the original Act*, tou sa ki ganny kree anba sa Lalwa i osi disparet.

Savedir sa ki ti ganny kree anba *Clause 4* Lalwa orizinal i disparet. Sa ki mon pe sey met devan Gouvernman, se ki ou annan bann provizyon ki bann keksoz ki ou Lalwa i kree. Ou pa pe fer provizyon pou kontiny li ou. Me selman zot annan lenpak lo lezot keksoz.

Savedir mwan mon pa war lot Lalwa pou vin avek, *unless* ou vin avek en Lalwa formel pou kree en *Tourism Marketing Fund* or vin ek en Lalwa formel pou fer en *Tourism Academy*. Se sa ki mon pe sey, mon pe met devan ou. Sa i ava en desizyon ki zot Gouvernman pou fer.

Ti'n devret en konsiderasyon ki zot pran anba

sa *repeal*. Mon konpran efektifman tranzitwar e zis pou fer li *at one time, and one shot and then nou move on*.

Problenm se ki nou ti kapab fer li parey. Pou ou gard en kontinite lo serten fonksyon ki napa naryen pou fer avek STB. Me i annan pou fer avek bann lezot eleman *around STB* ki ganny kree anba Lalwa *STB*.

I malere nou pe pran lo koumsa, mon pa sanz li. So nou ava *proceed* koumsa.

MR SPEAKER

Nou a not ou pwen Onorab Pillay. Napa okenn amannman spesifik ki'n ganny propoze alor nou pa bezwen pran en vot lo *amendment*. Nou a retourn dan Staz Lasanble silvouple.

E avek sa mon ava envit *Leader of Government Business* pou, eskiz mwan mon pe sot en staz la. Non, nou'n arive lo Staz Lasanble. Mon a envit *LGB* pou prezant Mosyon pou *Third Reading of the Bill*.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker anba *Order 76 (1)* nou Standing *Orders*. Mon *move* ki *The Seychelles Tourism Board (Repeal) Bill 2021* i ganny lir en Trwazyenm Fwa. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Nou a ganny en segonde? Onorab Arissol.

HON SANDY ARISSOL

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi a tous. Mosyon pou *Third Reading* i ganny segonde Mr Speaker. Mersi.

MR SPEAKER

Mon envit ki vot an faver sa Mosyon pou lev lanmen silvouple.

Mersi. Okenn Manm ki kont? Mersi Madanm Clerk. Alor lo Mosyon *the STB (Repeal) Bill 2021*, 20 Manm in vot pour, 8 Manm in vot kont e 0 Manm abstansyon. Alor sa *Bill* in ganny aprouve par Lasanble lo *Third Reading*.

E prezan mon ava envit Clerk pou fer *Third Reading of the Bill*.

MADAM CLERK

Mersi Mr Speaker. *This Act may be cited as the Seychelles Tourism Board (Repeal) Bill 2021*. Mersi Mr Speaker. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Madanm Clerk. Nou'n terminen lo sa *item*. Nou a dir mersi Minis e ou delegasyon pou zot partisipasyon e bonn apre midi. Lasanble nou a pran nou poz e nou a repran 2er.

(BREAK)**MR SPEAKER**

Bonn apre midi tou dimoun. nou'n ariv lo *Central Bank of Seychelles (Amendment) Bill*. LGB ou'n pare pou sa ou? Ok nou ava apel Minis Silvouple.

Bonn apre midi Minis e delegasyon. Bon nou annan en pti problem *sitting*, mon krwar in rezourd. Mon sipoze nou bann envite i a mont dan *Gallery*.

Bonn apre midi Minis Naadir Hassan. E avek Minis Hassan nou annan Mrs Caroline Abel *Governor Central Bank of Seychelles*. Mrs Julia Jean *Legal Draftspersons AG's Office*. Mr Cyril Benoiton *Financial Surveillance Analyst. Financial Surveillance Division*.

E dan Galeri nou pou annan Mr Aaron Leong-Pon, *Head of Division Financial Surveillance*. E Mr Vivienne *Confiance Legal Officer CBS*.

Avek sa nou'n pare pou pran *Central Bank of Seychelles (Amendment) Bill*, e mon a envit LGB pou prezant Mosyon pou sa.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi Minis, bonn apre midi Gouverner avek zot delegasyon. Mr Speaker anba *Order 69 (2)*

nou *Standing Orders* mon *move ki Central Bank of Seychelles (Amendment) Bill, 2021* i ganny lir en Dezyenm Fwa. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. E mon a ganny segonnman. Onorab Esparon.

HON REGINA ESPARON

Mersi Mr Speaker. Mon segonn lamannman pou sa *Bill*. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Mon envit Minis pou prezant *Bill*.

MINISTER NAADIR HASSAN

Mr Speaker, Onorab *Leader* Lopozisyon, Onorab *Leader* Zafer Gouvernman, bann Manm Onorab e tou Manm piblik ki a lekout, bonn apre midi.

Pandemi *COVID-19* parey nou tou nou konnen pe kontinyen annan en lenpak lo bann endividi biznes e lekonomi an zeneral. Depi lannen pase Labank Santral pe enplimant plizyer mezir pou soutenir Sekter Banker e lekonomi pei. Avek bi asire ki nou sistenm finansyel i reste stab.

Nou a rapel ki enn parmi bann premye mezir ki *Board* Labank Santral ti aprouve an Mars 2020, i en *Scheme* lavalier R500milyon pou asiste bann pti

biznes ki tonm dan kategori ki nou apel *MSMEs*. Ki zot reveni anyel pa depas R25milyon.

Sa *scheme* ki pe ganny administre par 7 Labank komersyal, Labank Devlopman Sesel, e *Seychelles Credit Union* ki'n osi zwenn tou resaman. I permet bann biznes ganny lasistans finansyel a en to lentera *fixed* 1.5poursan par an.

Kliyan i annan en *maximum* 3an pou re pey zot *loan* avek sa opsyon, pou ganny en moratwar lo repeyman sonm prensipal e osi lentera. Letan sa *Scheme* ti aprouve an Mars 2020, sa moratwar ti pou ed en peryod 6 mwan.

Depi ki sa premye *Scheme* ti vin operasyonnel, Labank Santral pe zwenn regilyerman avek sektor prive atraver Lasanm Komers ek Lendistri (*SCCI*) ansanm avek bann lenstitisyon ki pe partisipe, pou ganny zot komantr e pou osi pli byen konpran defi ki bann biznes pe rankontre anvi ki sa sityasyon *COVID-19*.

A plizyer repriz in annan bann propozisyon ki'n ganny met devan pandan sa bann lenteraksyon. An Zen 2020 *Board* Labank Santral ti konsider e aprouv demann pou ki i annan en *Scheme* separe

lavalera R750milyon pou bann gro biznes ki zot reveni anyel i plis ki R25milyon.

Pou sa enn *Scheme* ki pe ganny administre par 6 Labank Komersyal, bann biznes i kapab ganny finalman a en to lentera *fixed* 4.5poursan par an.

Board Labank Santral ti osi aprouve pou ki i annan en moratwar 12 mwan lo re peyman sonm prensipal e lentera lo *loan* pou sa *Scheme* pou bann gro biznes.

En desizyon ki ti osi vin aplikab pou sa *Scheme* pou bann *MSMEs*. Ziska le 17 Me 2021 bann labank, *DBS*, ek *SCU* ki pe administre *Scheme* pou bann *MSMEs* in resevwar en total 399 laplikasyon kot 247 in fini ganny aprouve pou en valer en pti pe plis ki R106 milyon.

Lo kote *Scheme* pou bann gro biznes, bann labank in resevwar en total 29 laplikasyon. Kot ladan 21 in fini ganny aprouve pou en lavalera en pti pe plis ki R243milyon.

An Mars sa lannen *Board* Labank Santral ti pran desizyon pou prolonz peryod laplikasyon anba tou lede *Scheme* ziska Desanm 2021. Pou note ki lezot lenstitisyon ki ofer fasilite kredi i kapab decide pou zot osi

administre sa 2 *Scheme* tan ki zot an akor ouver.

Touzour dan son rankont an Mars, *Board* Labank Santral ti aprouv serten nouvo propozisyon fer par sekter prive, e bann lenstitisyon ki pe administre sa 2 *Scheme*. Sa i enkli prolonzman peryod moratwar lo repeyman sonm prensipal. E lentere lo *loan* pou en *maximum* 18 mwan.

Sa i vedir ki bann aplikan ki deza annan fasilite kredi anba sa *Scheme* i otomatikman ganny ankor 6 mwan azoute lo zot peryod moratwar.

Pou nouvo laplikasyon moratwar i reste 12 mwan e sa 6 mwan adisyonnèl i kapab ganny konsidere, baze lo analiz bann lenstitisyon ki pe administre sa 2 *Scheme*.

Sa bann revizyon i annan pou bi donn plis sipor bann biznes, ki pe fer fas avek kontrent reveni an rezilta lenpak pandemi.

Lasistans i pa zis pou zot bann laspe operasyonnel, me osi pou lezot depans tel ki pou enplimant bann program formasyon. Pou ed travayer ganny re deploje dan serten nouvo fonksyon, ouswa pou entrodwir nouvo teknolozi pou zot kapab adapte avek bann diferan sanzman ki sityasyon nouvo normal in anmennen.

Ki dan serten ka i nesesiten lenvestisman ase sibstansyel, ensi ki bann depans ki i annan pou fer avek lenplimantasyon bann mezir ki'n ganny met an plas par Minister Lasante.

Pou lemoman repeyman lasistans finansyel ki ganny donner anba sa 2 *Scheme*, i kapab ganny e tale lo en peryod *maximum* 3an.

Me prenon kont demann sorti kot sekter prive, bann lenstitisyon ki pe administre sa 2 *Scheme*. E osi son prop analiz lo sityasyon ekonomik, lensertitid ki i annan lo nivo mondyal.

E domestik vizavi kantite letan ki pou pran pou aktivite ekonomik kapab rebran e pou lekonomi kapab retourn lo son nivo normal, *Board* Labank Santral in konsider propozisyon pou ki sa peryod repeyman i ganny prolonze.

Pou note, ki se anba provizyon son Lalwa ki permet li donn *loan* ouswa davans bann Labank Komersyal e lezot lenstitisyon finansyel. Baze lo bann devlopman ki arive dan lekonomi. Ki Labank Santral in etabli sa 2 *Scheme* pou asiste bann biznes.

Se pou sa rezon ki Lasanble Nasyonal pe ganny demande pou konsider

lamannman seksyon 29 (a) dan Lalwa Labank Santral. Pou permet li dan en ka *force majeure* kapab donn *loan* ouswa davans bann Labank Komersyal ek lezot Lenstitisyon Finansye pou andire pa plis ki 8an olye ki pa plis ki 3an parey Lalwa i prevwar aktyelman.

Sa lamannman pou permet bann labank, *DBS*, e *SCU* prolonz peryod repeyman *loan* ki zot pe donn bann biznes. I osi annan en lot lamannman. Sa i konsern seksyon 41, e i annan pou bi asire ki sanzman ki ti ganny fer dan sa seksyon Lalwa Labank Santral an Avril lannen pase, pou permet li aste bann lenstriman finansyel Gouvernman dan en ka *force majeure*, i vin pli kler.

Lamannman ki pe ganny propoze i fer ki tou bann form lenstriman finansyel Gouvernman, ki aplikab i ganny spesifye.

E sa i enkli *Treasury Bills*, *Treasury Bonds*, e osi bann *Bonds* ki Gouvernman i garanti lo lapar en lenstitisyon piblik. Sa pe ganny fer pou evit okenn mal antandi lo size bann lenstriman finansyel ki Labank Santral, i kapab aste dan en ka *force majeure*.

Mr Speaker, avek sa mon propoz sa bann lamannman dan Lalwa Labank Santral. E

mon osi demann sipor tou bann Manm. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Minis. Nou ava ouver lasal pou deba par bann Manm. E mon a demann bann Manm ki annan nide entervenir pou sinyal mwan silvouple.

Mon pa anv limit letan ki zot annan pou zot entervansyon, me selman mon anv gard nou program letan. E *Standing Orders* i permet mwan limit letan si i nesese, e mon ti a kontan la konnen lekel Manm ki annan nide entervenir.

Tre byen Onorab William ou kapab komanse.

HON WAVEN WILLIAM

Bonn apre midi Mr Speaker. Bonn apre midi Minis avek ou panel. Mr Speaker lo sa Prozedlwa mon krwar Minis in eksplik ase kler rezon det par deryer anmenn sa lamannman. E nou tou ki pe viv Sesel nou konn realite lenpak pandemik *COVID-19* lo nou lekonomi.

E alors pou donn sektè prive en pti pe lespas pou zot kapab refer. Mon krwar i nesese, i tre nesese ki sa lamannman i ganny pase par Lasanble Nasyonal.

Mr Speaker, ler mon'n dir sa mon ti a kontan met

devan 2 pwen ki mon pa konnen si Minis ouswa Gouverner Labank Santral ti a kapab eklersi nou lo la. Akoz sa dan konteks sa bann *loan Scheme* ki Gouvernman pe ofer, ki ganny administre par bann labank.

I annan serten konfizyon e plizyer bann pti biznes an menm tan bann gro biznes zot pe demann sa bann kestyon. Minis par egzanp mon'n pran en *loan* e ki pou fer en aktivite. E mon demann en lot *loan* e i annan pe ganny dir ki sa 2 *loan* pa kapab ganny *merge* si par egzanp i annan pou fer avek menm biznes.

Me akoz ki i annan difikilte dan bann kriter ki bann labank pe servi ki fer ki sa 2 *loan* pa kapab ganny *merge* ki i pa vin en lenpak 2 *loan* lo sa biznessmenn. Me ki i ava annan en sel *loan* pou li kapab re peye baze lo son reveni ki i pe fer?

E ki demande ki i annan en *rescheduling*. So mon ti a kontan ki nou kapab eksplik sa akoz i annan bokou dimoun deor la ki pe ganny afekte avek sa.

Epi lo lot pwen, petet i kapab en pti pe an deor Mr Speaker. Me selman mon krwar i enportan lo lefe ki nou annan Minis Finans avek Gouverner Labank Santral la, pou ganny

bann *loan* bann dimoun pe demande zot bezwen rod en garanter.

Me kot i konsern *guarantor*, si sa garanter li petet i pa pe sivre si sa dimoun ki'n pran sa *loan* i pe byen re pey son loan, i napa bann aryeraz. Ler sa dimoun ki'n garanti i ale pou li rod en *loan*, si sa dimoun ki'n pran sa *loan* i annan aryeraz, i annan en rapor mon krwar ki ganny anvoye par, kot bann labank. Par Labank Santral, mon krwar i apel *CSI* ou *CIS*.

Kot i anpes sa endividi kapab pran sa *loan* par lefe ki sa parti ki in garanti, li i annan aryeraz. Mon vwar sa i en pti pe *unfair*. I en pti pe *unfair* dan lesans ki si sa bann dimoun ti pe garanti pa ti konnen poudir si sa enn i annan aryeraz, letan li i pou al rod en *loan*. Pou annan en rapor sorti kot *Central Bank* ki anpes li kapab pran en *loan*.

So sa osi i en konsern la deor ki dimoun ti a kontan konnen. Akoz si sa dimoun par egzanp li ki mon'n garanti, i annan *asset* li ki'n sa labank i kapab ale al rode e pran lipotek lo la.

So akoz ki i bezwen sa dimoun li i bezwen pas sa martir ki labank i pa pe fer sa demars ase pou li kapab al rode

si sa kliyan ki'n pran sa *loan* i annan bann *asset* pou li kapab met a lipotek?

So Mr Speaker, avek sa detruwa mo mon ti a kontan swa Minis, swa Gouvernman Labank Santral, zot kapab donn mwan en pti leklersisman lo la. Akoz sa 2 pwen i en konsern la deor ki bokou dimoun ti a kontan ganny en pwennvi lo la. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Aglae.

HON EGBERT AGLAE

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi Minis, Gouverner e lezot manm delegasyon. Mr Speaker mon krwar sa lamannman dan sa Lalwa Labank Santral i enn ki pe reflekte la realite ekonomi e larealite biznes ozordi.

E dan bann sityasyon parey mon krwar i responsab parey ti ete o konmansman kot Gouvernman i *extend* bann *life support* avek bann biznes. Sa ti ganny konmanse premyerman par sa 500milyon ki ti ganny mete pou kapab soulaz bann biznes pou zot kapab rete a la flot.

E sa pou mwan i annan son letan kot nou'n arive. E nou tou nou ti krwar petet *COVID* ti pou *by now* petet in *phase-out* e keksoz ti pou normal. Me i fer ki

keksoz pa ankor normalize, keksoz sityasyon ekonomik pa ankor ase stab.

E mon war i annan nesosite ki nou pou bezwen *extend* sa bann peryod ki ti ganny donner, pou kapab osi donn letan biznes pou zot osi epanouir dan en fason san gran presyon finansyel lo zot, avek lensertitid kot i konsern zot bann *income*.

E mon war osi ki i annan zefor pou osi kouper bann lezot pli gro biznes pou zot kapab osi form par a sa *Scheme* mon kapab dir pou zot ganny en lasistans.

Me selman mon annan en pe konsern *in regards to* premyerman lo lafason lo komansman ki sa 500 milyon ti pe ganny administre e ganny desemine pou bann biznes. E isi mon konnen Gouverner Labank Santral in enn de repriz mont lo medya pou sey eksplike ek bann kategori. Bann ki pou benefisye anba la.

E bokou biznes deor sirtou bann pti biznes pe ganny afekte en kantite akoz *income*. Nou'n ganny fer fas avek bann peryod restriksyon, *close down*, e tousala in annan en lenpak lo la. E se sa ki nou'n *voice-out* pou sey dir ki mannyer pou sey fer zot lavi vin en pti pe pli fasil an-term prosedir.

I fasil pou Labank Santral met en gro sonm larzan apre i pas ek labank. Sa prosedir i fasil li. Be ler pou sorti *from* labank li menm li pou al kot kliyan, la ki bann *issue* i komans monte. *Ok?* Mon donn bann legzanp swivan.

Biznes ler i dan problemn sirtou mon pe koz bann biznes ki pe lwe en landrwa li menm li. Sa landrwa pa pou li, i bezwen lwe. Definitivman premyerman i drwa *rental* li menm. *Ok.* I annan son bann kolitilite apre i annan son bann kou son bann travayer pou li peye.

E en *working* kapital ki i bezwen. E si i bezwen fer serten lenportasyon avek *raw material* i pou bezwen reveni. *So* enn de bann biznes ki mon'n koz avek zot santi poudir parfwa, mon pa pou dir Minister Finans. Mon pa pou blanm Labank Santral. Zot pa pe, petet Gouvernman an zeneral pa pe konpran en pe ki mannyer zot pe pas atraver sa soufrans. *Ok?*

Akoz i annan bann *guideline* ki ganny set avek sa bann *loan*. Ki i annan keksoz ki pa pou kouver ladan. Menm si nou dir be *ok* nou pou ed nou pou ou kapab kouver ou *rental*, swa ou kolitilite parey mon ti tann Gouverner ti koz lo la. Be *still* i annan serten konponan osi ki zot santi poudir zot

bezwen fonksyonnn *fully at least*. *At least* kantmenm *70 to 80 percent*. Zot a kapab fonksyonnen.

So vwala mon krwar ki i enportan ki sa konversasyon i bezwen kontinyen avek sa bann biznesmenn ler pou zot ganny sa akse ek sa larzan. E osi en pti pe parey Onorab William in fer resorti, i annan ki deza dwa, i annan ki deza annan *loan*. E zot labank i deza pe, la mon krwar bann peryod kot zot ti pe *extend* pou pa peye, bann *grace*.

Labank nepli pe donner la. Ou bezwen kapab debourye. *So* zot pe sey *catch up* ladan menm, an menm tan zot pe sey rod en *lifeline* e la zot war zot labank pe donn zot en pe difikilte pou zot kapab. Akoz zot deza an defo, zot deza pa pe *meet*.

So ki mannyer nou pou kapab, mon apel sa, sa *special purpose vehicle loan* ki zot pe donner la. Pou zot kapab *at least* fer zot ganny akse ek sa an menm tan zot kapab debrouye pou re akoursi zot bann det ki zot dwa e sa i a fer ki biznes i ava kapab *at least breathe, breathe* an mezir ki lekonomi i fonksyonnen?

So sa peryod 3an pou al 8an mon konnen i pou donn zot ase letan e mwan mon lans

lapel ek biznes deor pou zot osi maksimiz pou zot fer keksoz marse pandan sa bann letan ki zot pe ganny sa peryod gras, pou sa kantite letan pou zot kapab re pey zot bann loan.

E nou osi nou mazin bann lezot biznes osi i annan ki'n tonbe mon konnen ki zot osi zot osi ganny sa sipor pou zot kapab re vin devan sirtou bann ki'n tonbe ki pe mazin fermen. Napa pa pe kapab ganny akse avek enternasyonal, bann pei ki zot ti abitye ganny *supplies*, ki'n *close down*.

So i enportan ki ler zot, zot anvè retournen pou zot rekomanse. Sa laport i ouver pou zot atraver Labank Santral atraver bann lenstitisyon finansyel ki zot pe met konfyans ladan pou zot kapab osi relans zot dan en fason.

So mon krwar Mr Speaker, avek sa de pti parol i enportan ki nou sipor sa bann *Bill* pou nou kapab *at least* war keksoz retourn *back* dan son normalite avek letan. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi Mr Speaker. Bonn apre midi Minis ek ou delegasyon e Gouverner Labank Santral. Mr

Speaker, an 2020 nou ti pas premye seri lamannman an relasyon avek Lalwa Labank Santral.

E si nou rapel byen an 2020 ler nou ti pas sa bann lamannman nou ti entrodwir en definisyon ki pa ti deza egziste anba Lalwa byen nou ti fer li vin o pli kler. E sa sete pou entrodwir definisyon *force majeure* e anba sa definisyon nou ti osi enkli en *Clause (e)* ki ti koz lo en '*Public Health Emergency declared under The Public Health Act 2015. Act 13 of 2015.*'

Sa ti montre sityasyon kot nou ti ete sa letan. Si nou'n bezwen pran sa desizyon koman en pei pou nou entrodwir sa definisyon an ba Lalwa i kler poudir nou ti pe antisipe poudir. Si keksoz i kontinyen dan sa laliny ki i pe ale nou pou bezwen fer serten re azisteman.

E sete pou sa rezon alors ki ozordi mon santi poudir Gouvernman pe war zot dan sa sityasyon ki zot ladan pou bezwen fer sa desizyon osi.

I pa zis en desizyon Gouvernman anfe i en desizyon Nasyonal ki konsern nou tou akoz nou tou nou ganny afekte par sa kriz ekonomik ek sa kriz finansyel. E byensir nou tou nou al kot

labank pou nou rod sipor oubyen *loan* eksetera.

E lasante bann labank i enportan pou nou tou. *Ceci dit* parey Gouverner avek Minis ou'n kapab tandé, pa tou dimoun ki santi poudir *whilst* ki nou Gouvernman, e ler nou dir nou Gouvernman nou dir, nou *mean* Lepep Seselwa, nou konsernen avek lasante labank, eski labank i neserman konsernen avek lasante finansyel son bann kliyan.

Bokou pou agree poudir wi si ou en kliyan ki annan en kantite depozit dan labank. I annan bokou kliyan ki zot parey Onorab William in fer sorti, ki pe rod en *loan* oubyen ki pe rod en fasilite avek labank, zot pa neserman annan sa menm konfyans oubyen annan sa menm konfidans avek bann labank.

So sa i anmenn mon lo sa pwen ki wi i ti inevitab aköz sa peryod 3an i en peryod lensertitid. Nou'n vwar poudir depi 2020, so si nou regard 2020 la nou 2021, e lannen prosenn baze lo tou lendikasyon nou pa pe war sityasyon finansyel.

Malgre i pou annan bann amelyorasyon, me pou li stabilize *to* sa pwen ki nou dir nou lo en moman kot nou pe monte. Kot nou pe *improve*.

So mon konpran rezon det alor sa 8an. Pou met sa lespas letan pli gran e pou donn nou sistenm finansyel letan pou rekipere, *given* sityasyon ki nou ladan. Me i enportan ki sa i ganny eksplike. Sa i ganny eksplike aköz Gouvernman i bezwen fer sa.

Aköz Gouvernman i bezwen servi, nou pou servi sa term larzan *taxpayers* oubyen *deposit* ki *taxpayers* i annan dan labank. Mon kapab dir li koumsa. Aköz Labank Santral anfen kont i labank Nasyonal pei dan en serten konteks.

E pou eksplik dimoun pou fer zot konpran aköz sa desizyon. Aköz nou, nou bezwen fer sa. Aköz i enportan pou nou tou konpran ki si enn nou bann labank, e la nou pe koz plizyer milyon Roup. Sirtou sa kantite *securities* ki nou'n vann e peryod letan ki nou'n koz lo sa matirite ki pou annan.

E mon krwar i en desizyon ase pridan ki Labank Santral pe pran pou zot al dan sa direksyon.

En keksoz selman ki mon ti a kontan Minis i klarifye. Mon oule konpran sa remaniman seksyon 41, me sa remaniman i fer ki prezan sa pouvwar ki Labank Santral i annan i pa egzers li zis dan konteks en *force majeure*. Mon pe

prezimen si mon kapab antisipe. Nou pe prezimen si sa *force majeure* in ale Labank Santral, i bezwen retenir sa potansyel pou li kapab, koriz mwan si mon mal Minis.

Pou li kapab *still* fer en tel aksyon dan lekonomi prenon kont ki sa i al an relasyon avek protez lekonomi pei sirtou fer ki Gouvernman pa in *default* an relasyon ek bann sekirite ki in *issue* oubyen ki in donn bann dimoun. Si sa i leka Minis mon ti a kontan ou donn nou serten lesplikasyon.

Me selman mon ti a kontan osi Minis ki ou osi dir nou an relasyon avek nou bann Labank Komersyal ki nou annan, ki lasante aktyel ou bann Labank Komersyal ozordi? San ki nou kre en panik dan nou Sekter Finansyel. Me ki lasante aktyel nou bann labank?

Eski nou bann labank pou dan en pozisyon? Akoz fodre nou realize poudir en kantite Seselwa si nou koz ek en dimoun ki dan semen ozordi. En kantite Seselwa in met en kantite zot bann plan *on-hold* akoz zot pou al labank zot pa pou neserman ganny akse avek fasilite. Akoz labank pou demann plis sekirite, pou demann plis bann proteksyon.

So eski sa lasante nou bann Labank Komersyal ozordi i pou dan en pozisyon ler sityasyon i amelyore? E dimoun pou kapab vwar ki servis ki zot pe espekte zot pou kapab regannyen? Ki sityasyon vremen? Minis si ou kapab ed nou penn en portre. Vi ki Gouvernman i bezwen annan sa bann lenformasyon?

En lot pwen ki mon'n note se *whilst* mon vwar nesesite, i annan en danze avek sa lapros. Akoz la se nou pe met garan sa bann sekirite se Gouvernman dan en konteks.

Garanti nou oubyen sey fer nou, alez nou konsern ki *as and when* keksoz i sanze, i evolve. Nou pou re aziste nou bann pozisyon vizavi ki mannyer nou pe pran sa lapros pou annan sa garanti.

Akoz konsern ki nou annan se ki tou pti sou prezan ki nou pou fer an plis ki pou bezwen al ver zisteman onor sa ban langazman ki nou annan an traver sa bann diferan sekirite ki Minis in mansyonnen.

E mon kontan pou vwar ki parey ou ti fer dan lamannman 2020, nou pe enkli *Development Bank of Seychelles*, e mon krwar osi *Credit Union as well* dan sa

konteks dan lenstitisyon finansyel.

E nou konnen Labank Devlopman i enportan akòz i reste preski en pwèn debousman pou bokou bann antreprenè, oubyen bann dimoun ki pou al lans zot dan biznes.

Ki nou anvi dimoun i kapab relans zot dan biznes dan en dele letan ase rezonnab pou ki lekonomi i kapab rebran. So vwala en pti pe mon pwennvi lo sa Lalwa. Mon krwar i enportan ki *still* nou ganny bann lesplikasyon e prezan nou ava gete ki mannyer nou sityasyon ekonomik i balanse otour nou sityasyon *COVID*.

Ki de zour a zour nou vwar i *fluctuate* e ki nou bezwen pran serten desizyon ferm lo la dan le fitir ki tre enportan. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Cosgrow.

HON WALLACE COSGROW

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi Mr Speaker. Bonn apre midi Minis. Bonn apre midi Gouverner Labank Santral avek tou bann dimoun ki pe asiste li.

Mr Speaker mon ti a voudre koz avan Onorab Pillay be i paret mwan mon'n lev

lanmen en pti pe an retar. Onorab Pillay in kouver en bon pe bann keksoz ki mon ti anvi kouver. Me solman toudmenm mon pa pou koup mon drwa koze, mon pou dir de pti mo en pti pe lo sa *Bill* ki devan nou.

Enn bann keksoz ki mon ti anvi koz lo la sete *force majeure* ki dan Lalwa orizinal Labank Santral i pa neserman, i pa koz lo la ditou me selman Onorab Pillay in fer sorti ki poudir i ti vin dan en lamannman pli tar. So sa i met sa bout la mon kestasyon *at ease*.

Dezyenm mon ti a kontan koz lo la en pti pe, ki sa lamannman pe anmennen. Mwan mon get li konmkwa i pe anmenn en pti pe plis sekirite en pti pe dan nou Sekter Finansyel. Parey nou konnen Sekter Finansyel i enportan. Nou Sekter Finansyel i enportan la an se moman sirtou dan sa moman kriz ki nou ladan, moman *COVID-19*.

I enportan ki nou, nou bann lenstitisyon finansyel bann labank sirtou, i reste dan en bon leta pou zot kapab kontinyen deservi piblik. Deservi sekter prive sirtou bann biznes. E sa lamannman ozordi ki mon war devan nou la mon santi i pe anmenn serten konfor, serten sekirite pou bann labank premyerman.

E normalman ler bann labank i santi zot an sekirite. Sekter biznes i kapab santi zot an pli sekirite. So parey bann lezot entervenman avan mwan osi mon pou siport sa lamannman Mr Speaker.

E mon anvi ki ozordi sekter prive i ganny plis konfidans pou zot kapab kontinyen e epanouir, kontinyen devlop nou lekonomi.

An dizan sa Mr Speaker, i osi enportan ki la ki Labank Santral pe anmenn bann mekanizm pou kapab, mon pa le dir *rescue*. Me selman pou kapab met bann lenstitisyon finansyel en pti pe *at ease*. Mon ti a kontan fer en lapel osi avek bann lenstitisyon finansyel e sirtou la ki nou annan Gouverner Labank Santral avek nou.

Parey Onorab William in dir ki bann labank ki osi zot pe ganny en lanmen anvoye avek zot. Me ki zot osi *extend* sa lanmen avek bann sekter prive. Avek sekter prive avek bann biznes.

Minis in donn nou en statistik lo sa 500milyon konbyen laplikasyon ki i annan e konbyen ki'n ganny aprouve. Mon ti a kontan ki bann labank i pa ki zot kas bann regilasyon Labank Santral me ki zot en pti

pe fleksib osi avek bann biznes, sirtou dan sa letan *COVID* la kot biznes i vwar li vremen, vremen, vremen difisil.

Zot ti a kapab en pti pe pli fleksib e *extend* en pti pe plis lasistans ver bann biznes sekter prive. Pou ki zot a kapab *recover*, pou ki zot a kapab *breathe* e ki zot a kapab ede pou lekonomi bouze osi.

So avek sa de pti mon Mr Speaker, mon pou siport sa lamannman. Mon krwar i en, sa lamannman mon krwar i en bon pa *towards* kre stabilite dan nou Sekter Finansyel e fer sir ki lekonomi i kontinyen bouze. Malgre nou konnen nou'n ganny dir ki poudir i pa pou en *recovery* deswit. Me i pou en *recovery* plizoumwenn a lonterm.

E ki evantyelman Sesel biznes i ava benefisyé. So avek sa Mr Speaker mon a dir ou mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Woodcock.

HON WAVEL WOODCOCK

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, an ekout an bann entervenman ki'n koz avan mwan sirtou lo lot kote latab. Sa ki mon apresye Mr Speaker se ki *for once* zot pe koz lo larealite nou pei. Zot pe

rekonnet sityasyon e kriz ekonomik ki nou pei pe fer fas atraver pou dil avek sa bann problemn finansyel *of course* ki nou pei pe fer fas avek.

Akoz reveni malerezman pa pe antre dan nou pei parey oparavan. E mon'n apresye ki Onorab Aglae osi in rekonnet ki Labank Santral e ki menm Gouvernman pe fer zefor, pou ed bann biznes atraver bann *loans* osi atraver *extension* peryod ki sa bann biznes osi zot bezwen re pey zot bann *loan*.

I lefe ki larealite lekonomi nou pei ozordi i ase serye. Me ler mon pe ekout bann Manm lo lot kote latab pe koze, apre mon konpar sa avek zot bann *Leaders* dan zot bann entervansyon ler zot pe reponn kestyon. Dan zot bann *press conference* i montre poudir i annan en mank *alignment* antre zot bann Manm Lasanble avek *Leader* zot parti.

Akoz sa ki zot pe penn la, zot pe penn wi larealite nou pei ki nou pe fer fas avek. Me ler ou pou get sa ki zot *leadership* pe dir, zot pe donn en lot lenpresyon. Zot pe donn en lenpresyon ki konmkwa Sesel ozordi nou pa dan en kriz ekonomik ki tou keksoz i *ok*. Ki Sesel i an roz, ki larzan pe antre i an abondans dan pei.

Me kan an realite ozordi sa sityasyon *COVID* in tap nou pei for. Marse Lerop in fermen. Kliyan pa pe vini parey oparavan. E nou pei pe fer fas avek en gro defi, ki mon apresye ki ozordi finalman mersi bokou pou zot aksepte poudir vre nou pei pe fer fas avek en defi ase signifikan ase serye.

Fodre pa bliye Mr Speaker, ler Gouvernman ti'n pare pou relans lekonomi nou pei atraver reouver nou lafrontyer, sete zot menm parti ki ti pe met obzeksyon. Sete zot menm parti ki ti kont sa bann keksoz.

Me ozordi Mr Speaker, nou war finalman zot pe admet poudir vre nou tou nou bezwen vin ansanm pou nou ede, pou nou siporte pou remet nou pei lo son lipye. E i kler ki Gouvernman in fer bokou zefor pou sey ed bann *medium, small, micro enterprise* Sesel atraver bann *loans* ki pe donner.

Sa R100milyon ki annan sa 399 aplikan dan bann *MSME's* ki'n *apply* pou ganny lasistans. Bann gro biznes, 29 gro biznes ki'n fer aplikasyon pou en sonm R243milyon. Ki montre poudir Gouvernman, ki Labank Santral pe fer zot mye pou ed bann pti biznes pou sey debout lo zot lipye ouswa pou

zot *ride the storm* ziska ler nou lekonomi i reouver.

Avek lespwar ki byento plizyer sa bann pei ki nou pe espere dan Lerop, *Italy, La France, L'Allemagne, La Swiss*, e lezot pei i ava reouver. Ki nou lekonomi i kapab *kick-start*.

An atandan ki Gouvernman osi pe fer rod en fason pou sey ede osi. Akoz nou anvi war ki nou fer diversifikasyon dan le fitir dan bann lezot sekter. Dan bann lezot biznes. Me selman nou bezwen konpran poudir Gouvernman *at this point in time*, nou bezwen fer nou mye pou nou zer sa pti git reveni, sa pti gin resours ki nou annan dan en fason ki byen. Ki napa gaspiyaz.

Ki nou kapab ed nou frer ek ser la deor dan bann pti biznes. Alor sa desizyon pou Gouvernman *extend* peryod pou re pey *loan*, pou sorti 3an pou vin *8 years*, mon krwar i en bon keksoz ki bann biznes deor pou vreman apresye.

E en keksoz ki Onorab *Leader* Lopoziyon in dir ki mon krwar i vreman enteresan i en konsern ase serye, i en konsern reel deor la. Ki menm si nou dan sa sitasyon, i annan bokou bann dimoun ki kekfwa zot anvi fer *investment*, zot anvi investir dan zot biznes ouswa zot anvi,

zot annan kek proze. Me selman anvi sityasyon ki i ladan, be malerezman bann Labank Komersyal pa pe donn *loan* an se moman.

Mon pa konnen ki fason petet ki *Central Bank* i kapab ed sa. Donn en serten sipor ki fer provizyon ki petet sa bann pti biznes ki anvi sirtou bann ki'n anvi al dan bann lezot sekter, lagrikiltir, *agro processing* bann lezot keksoz, lapes, konmsi ki nou kapab ganny en lot reveni.

Ki kekfwa osi prepar nou pou relansman nou lekonomi. Avek sa de mo Mr Speaker mon pou siport sa *Bill* ki devan nou ozordi. Mersi bokou.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Mon napa lot entervenans. Alor a se pwen mon ava envit Minis pou fer son repons.

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Speaker. Mersi bann Onorab pou tou zot bann kestyon e osi sipor ki mon pe war pou sa *Bill*. Mon ava adres en pe bann kestyon ki'n monte e kot i annan nesesite, mon ava pas laparol avek Gouverner ki kapab en pe plis lesplikasyon.

Me premye kestyon lo kote bann konfizyon ki i annan parmi biznes lo kote sa bann *Scheme loan*. Mon krwar ler sa

Scheme loan li menm li ti ganny lanse i ti nouvo. E ti annan en kantite *issues* ki kekfwa menm bann *staff* ki travay Labank Komersyal, pa ti vreman konpran bann *terms and condition* pou sa *loan*.

Me mon krwar *over the months* ki'n swiv en kantite i ganny fer par Labank Santral pou klersi sa bann konfizyon e edik bann labank ek bann *staff* ki mannyer sa *Scheme* i marse.

Me mon osi mon krwar i annan en *unit* ki ti'n ganny etabli dan Labank Santral *at the time* ki Mr Benoiton i *oversea*. Ki ti la pou pran, i annan en *hotline* ki ti ganny *setup* kot bann biznes bann sa ti ganny *advertise* ki zot ti kapab *call* e demann klarifikasyon. Demann lasistans lo bann diferan *issue* ki i annan pou fer avek fonksyonman sa *Scheme*.

So mon krwar i annan en kantite in ganny fer par Labank Santral pou kree sa *awareness* e mon konnen menm dan bann *press conference* ki'n ganny fer i annan en kantite ledikasyon ki'n ganny mete.

Me *of course* kekfwa toultan i annan plis pou fer, so mon mazine Labank Santral i ava kontinyen lo sa eleman fer ledikasyon pou tir sa bann konfizyon fer li kler ki bann

terms and condition pou sa *loan*.

Me i annan enn spesifik ki ou'n mansyonnen se par egzanzp i annan ler ou bezwen *merge* bann *loan*. Kefkwa mon ava eksplike. Ler ou annan ou en fasilite normal, pa *link* avek sa *Scheme*. Sa i pou osi pou ou *merge 2 loan*. Akoz senpleman sa labank si ou annan en fasilite ki ou'n pran 1 an pase, la ou'n pran en lot. I kapab *merge* sa fer li vin en fasilite ki son repeyman *then* i kapab *either* lo nouvo term sa nouvo *loan* lo sa. Sa i posibil.

Me dan *context* sa *Scheme* ki Labank Santral in *set-up* sa i vin teknikman difisil akoz sa Labank Komersyal li i ler i pran sa davans ek *Central Bank* in fini *set* son peryod repeyman lo sa *individual* fasilite ki i pe al donn sa kliyan.

E prezan ler sa kliyan i vini 6 mwan pli tar avek en lot *request*. I pa pou posibil pou li *merge* sa de ansanm akoz li lo son premye fasilite ki sa labank in pran avek Labank Santral la. Son term repeyman in fini ganny *set*. Sa lot ki pou vini i pou vin en lot term li.

Sa i rezon akoz i pa posibil pou sa *scheme* ki sa *loan* i ganny *merge* akoz i lo 2 term repeyman e sa labank li i bezwen re pey Labank Santral

lo sa bann term. E sa i en legal *requirement as has been set by the law in terms of repayment period*. Sa i rezon akoz ou pa kapab *merge 2 loan* anba sa *Scheme*.

Lo sa *issue guarantor*, sa in toultan en topik ase sansib, e kekfw a mon a donn mon pwennvi lo la. Akoz mwan mon menm mon mon'n rankontre en kantite bann dimoun ki'n *provide guaranty*. Mon krwar i annan 2 eleman ki bezwen sorti la. Premyerman tou dimoun ki donn en garanti lo en fasilite i bezwen *fully aware* ki konsekans sa garanti.

Akoz ler ou siny sa lagreman la, i dir ou kler. *In the event* ki sa *original borrower* i *default, you become personally liable to pay the loan*. Ou sinyen lo en dokiman sa. Mon krwar en kantite dimoun i sinyen me i pa realiz reperkisyon ki i pe anmennen lo li menm.

So mon toultan ki mon dir ek dimoun. Se ki *before you sign that agreement, understand* poudir si sa dimoun in *default you are personally liable to pay*. Sa ou'n sinyen *contractually*.

Now dezyenm eleman lo sa *issue guarantor* se ki mon krwar i annan *banks traditionally over cautious*.

Mon a eksplike akoz mon dir sa. Se ler en labank i donn en fasilite. Normalman si ou'n fini pran en sekirite, *for the loan*. So par egzanp ou pe aste en loto. So ler ou'n aste en loto, ou met sa loto *as security* pou sa *loan* ki ou pe pran. I pa neser pou sa labank ale pou li al demann en *guarantor* ankor. Akoz ou'n fini annan en sekirite.

Me i annan plizyer fwa ki mon'n war se ki ler en kliyan i donn en sekirite *be it* en loto, *be it* en bout later, en propriyete, sa labank *over and above* sa i demann li en *guarantor* tou. Me sa ou *pe go overboard* avek *the whole process*.

So mon toultan mon'n fer sa largiman ki labank pa ti merite al tou sa zistans. Akoz *focus* lo sa sekirite. E si sa dimoun i *default go after the person* lo son sekirite ki i annan. So parey ou pe dir i annan 2 eleman lo la.

Lo kestyon ki Onorab Aglae in koze, lo kote pa tou konponan ki ganny kouver. Mon krwar i enportan pou realize poudir sa fasilite Labank Santral pa sipoze en *general loan facility*. Sa ou al kot ou Labank komersyal normalman.

Par egzanp, si ou pe al agrandi ou biznes, sa ou bezwen fer li anba *normal loan*.

Sa *emergency facility* li, li, son lobzektif se pou asire ki dan sa letan difisil ou annan *enough cash flow* pou ou *ride the storm* ziskan ler ou kapab, keksoz i refer.

Me selman, parey mon'n mansyonnen. Labank Santral i kontinyelman diskite ek sekter prive ek labank. E sanmenm sa ki ou war ler mon'n mansyonnen dan mon *opening remarks* i annan plis konponan ki'n ganny anmennen la. I annan bann konponan pou zot *invest* dan teknoloji akòz nouvo fason fer keksoz. Pou zot enplimant *Public Health measures*.

Tousala pa ti dan *original terms and condition* of sa fasilite. Me la in ganny anmennen. So sa diskisyon i *ongoing*. E kot i fer sans Labank Santral pe *expend scope of* bann keksoz ki kapab ganny finanse anba sa *Scheme*.

Lo kote *issue of* kekfw bann ki annan det, ki pa pe ganny asiste. Mon krwar sa osi i en *issue* ase sansib. E mon krwar mon pou *link* li avek en lot kestyon ki *Leader* Lopozisyon ti mansyonnen se *the safety of banking sector*.

E mon krwar i enportan poudir ler sa *loan* li menm pe donnen, sa labank li i bezwen fer en *credit analysis*. E ler i fer

credit analysis, si probabilitè i montre poudir ler mon pou al donn finansman sa biznes, son *chances of survival* i *still* pa la. Eski mon pou *still* donn li? Akòz *it is money down the drain*.

E mazinèn sa larzan labank pou *take a hit* lo la ler sa dimoun pa kapab re peye. E Gouvernman pou *take a hit* lo la akòz Gouvernman in donn en *partial guarantee*. So i enportan ki nou ganny en balans, wi pe ed biznes.

Me lo lot kote nou pa pe *jeopardize safety* bann labank. *Safety* bann labank si *at the end of the day* se *depositors money* ki ladan.

So sa i en *whole* balans ki bezwen ganny *carefully manage through* en *proper credit evaluation* par bann labank ler zot donn sa bann fasilite.

Nou a bouz lo kestyon ki *Leader* Lopozisyon in mansyonnen. E premye i *link* avek *financial safety of the banks*. Mon krwar Labank Santral in fer en louvraz vremen, vremen kritik lo *ensuring* dan sa moman kot ti annan.

Well i ankor annan sa problem ekonomik ki okenn labank pa'n ganny afekte e *depositor's* pa'n ganny afekte.

I annan plizyer mezir ki mon *aware* in ganny met an

plas. Par egzanz pou ek bann labank lo *providing* bann *moratorium*. *Ensuring* ki labank pa pe pey *dividends*. Tousala i bann mezir ki'n met an plas pou asire ki *bann banks* i zot ganny. Konmsi zot ganny sa sipor pou zot kapab tenir dan sa moman difisil.

So pou lemoman mon kapab konfirman ki nou *banking sector* i ankor *safe*. E *depositor's money* i ankor *safe*. E ki, me keksoz ankor difisil dan lekonomi so nou bezwen *keep* nou *guard* ase o pou *ensure* ki nou bann labank pa *end-up* dan problem.

Lo kote seksyon 41. Seksyon 41 li senpleman ki i pe fer li, se ki i pe *provide more clarity* lo ki bann lenstriman ki kalifye anba la. Akoz avan i ti vreman spesifik, me la i pe ouver li, pe donn sa klarite ki sa bann lenstriman. *Ok*.

Lo kote *readjustment of Policy regarding the guaranty*. Mon krwar la i enportan pou nou gete ki kantite letan akoz sa fasilite la i ganny *activated only in force majeure*, e sa *force majeure in this case is a public health crisis*. So ler sa *public health crisis* i terminen, sa *force majeure* li osi i arete.

So mon krwar *as and when* sa i arive nou pou bezwen war en *winding down of those*

lasistans ki Labank Santral pe ofer. Akoz i pa pou *healthy* pou lekonomi si Labank Santral i kontiny sa dan en moman normal. Me mon krwar Lalwa manner in ganny mete i *safeguard* sa laspe.

E lo kote dernyen kestyon ki Onorab Woodcock in mansyonnen se ki mon krwar konsern ki'n ganny leve se lo ki manner nou siport lekonomi dan sa moman difisil. As nou antre dan en letan ki ti annan sa *economic crisis*, ki wi nou ankor ladan. Labank otomatikman i pa pou annan en lapeti pou lo donn *loan*. Akoz i pe mazine poudir i pa pou ganny sa larzan *back* akoz napa aktivite ekonomik.

E mon krwar as nou relans nou lekonomi, e kredi *to private sector* li i en, i parey en loksizenn ki pou donn sa *momentum* pou lekonomi refer. Me mon krwar lo sa kote Labank Santral ava met bann Polisi Monneter apropiye ki a fer li *conducive* pou donn sa loksizenn to lekonomi.

So avek sa Mr Speaker, mon ti a kontan ankor rekomann a tou bann Manm pou zot siport sa lamannman. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Minis. avek sa nou ava pran vot lo *general merit of the Bill*. Wi ou le entervenir?

HON WAVEN WILLIAM

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker zis lo larepons ki Minis in donnen. *Anyway* an vi dan sa konteks kot sityasyon i difisil. Mon anvi ki Minis i dir nou par lefe ki se Gouvernman ki fasilitater, ki pe fer provizyon pou fer ganny larzan an traver bann Labank Komersyal pou kapab fasilite bann sekter prive.

So anba sa sekter seksyon legal....

MR SPEAKER

Eskiz mwan Onorab. Mon krwar sa kalite keston i pou apropiye dan Staz Komite.

HON WAVEN WILLIAM

Nou pou al dan Staz Komite Mr Speaker. Si nou pe ale *then* napa problem.

MR SPEAKER

Si nou pa tronpe mon krwar zis rezerv ou keston nou a pas dan Staz Komite e nou a kapab demann lesplikasyon, kalifikasyon an mezir nou a pas dan Staz Komite.

Sorry nou pa ankor pran vot. Eskiz mwan. Mon pa ankor toutafe fanilye avek bann prosedir. Nou pa ankor

pran vot lo *general merit of the Bill* ki nou ti pe al fer. E nou a fer sa la.

Manm ki an faver pou sa *Bill* lo *general Merit* lev lanmen silvouple? Mersi ou'n gannyen Madanm Clerk. Okenn Manm ki kont? Mersi.

Lo vot *on general merit of the Central Bank of Seychelles (Amendment) Bill, 2021*. 27 Manm in vot pour, 0 kont e 0 abstansyon. Alor sa *Bill* in pase lo *general merit*. E prezan nou a kapab pas dan Komite.

Madanm Clerk ou a fer *Second Reading* silvouple.

MADAM CLERK

Mersi Mr Speaker. *A Bill for an Act to amend the Central Bank of Seychelles Act 2004, (Cap 26.)* Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi. Bon nou ouver pou klarifikasyon e amannman. Onorab William ou'n fini fer ou pwen? ou pa ankor. *Ok* ou kapab *move* laba mon a komans avek Onorab Pillay. Nou a pas kot ou apre.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, sa Lalwa i en Lalwa tre enportan pou pei. Mon le zis koriz en *misapprehension* en Manm osi avan mon kontinyen

ki fodre rabase dan Lasanble. Koz lo son distrik ler bann size son distrik i monte. Pa zis koz lo *alignment*.

MR SPEAKER

Bon ale.

HON SEBASTIEN PILLAY

Sorry Mr Speaker. Mon ava aret la akoz zot pe ankoler lo lot kote. Mon annan en kestyon

MR SPEAKER

Onorab Arissol silvouple lord. Wi Onorab Pillay.

HON SANDY ARISSOL

(Off-Mic)

MR SPEAKER

Onorab Arissol, *order please!* Ou pe prosede avek klarifikasyon.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mr Speaker, mon ti a kontan ki, mon'n vwar sa nou pe travay lo sa bann peryod letan. Mon le anmenn referans lo seksyon 40 e *sub section 3. Unless* in sanze. Sa peryod '*not later than 6 months.*' *Given* ki konteks pe sanze. E sityasyon ki nou trouv nou ladan an relasyon avek "*All advances which shall be repaid as soon as possible and shall in*

any event be repayable not later than six months".

Mon pa konnen si sa *Clause* in sanze oparavan. Me lefe ki sa 6 mwan i ankor la an relasyon avek *advances*, eski sa osi i pou bezwen annan sanzman pou fer, ki bann sanzman ki nou pe fer la i pou an kre oubyen li i pa neserer ki nou sanz li *at all?*

Ti annan sa klarifikasyon e mon dezyenm klarifikasyon se lo an relasyon ek seksyon 5 ek 6 lo seksyon 40. Mon konnen i pa dan lamannman. An relasyon ek rapor ki Minis Finans i bezwen *submit* avek Prezidan.

Mon ti a kontan zot klarifye aköz mon war i annan en lyen ant seksyon 41 ek seksyon 40. Ki mwan mon pe konpran li. Mon ti a kontan zis zot klarifye si napa naryen ki nou bezwen fer avek seksyon 40 *in the long term* pou nou osi kapab armoniz keksoz ki nou pe fer? Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Minis ou a adres sa? Gouverner.

GOVERNOR OF CENTRAL BANK CAROLINE ABEL

Mesi Mr Chairman. Mersi Onorab pou ou kestyon. Sa 2 lezot seksyon i fer referans avek

davans Gouvernman. E an se moman Labank Santral pe fer en revi konpreansiv dan son Lalwa, akoz i annan en kantite keksoz ki'n arive pandan sa bann dernyen lannen.

E prenon kont kondisyon ekonomik, en letan normal e letan kot ki difisil. Nou pran kont poudir avek bann sanzman ki nou'n anmennen dan Lalwa lannen pase. I demann nou reget sa Lalwa dan son totalite.

E pou annan bann lamannman ki pou vin, ki pou ganny propoze devan Gouvernman e apre vin devan Lasanble Nasyonal, ki pou tous sa de seksyon. Akoz parey zot konnen sirtou si Gouvernman i antre dan en programm avek *IMF*. I annan en analiz, en *assessment* ki tou Labank Santral, si Labank Santral i bankye Gouvernman. i bezwen pas atraver sa *assessment*.

E nou'n pas atraver sa *assessment* detrwa fwa ler ki gouvernman in apros *IMF* pou ganny finansman pou son programm. E an vi 2017, e a sa lannen kot nou annan diskisyon. Labank Santral in pas ankor anba sa *assessment*.

So i annan serten eleman kot nou pe ganny demande pou reget davans Gouvernman. Fer li vin pli kler, fer li detaye.

Mekanizm ki Gouvernman i pret larzan avek Labank Santral. Akoz parey zot konnen Labank Santral li ler i donn larzan i *print*.

E nou bezwen fer li dan en fason disiplinen. E ki Gouvernman osi i ganny donnen bann kondisyon kler. Ki mannyer i re peye. E ki i pa met Labank Santral dan en pozisyon difisil. E lekonomi osi an difikilte ler nou pret larzan Gouvernman. So pou annan bann lamannman ki pou vini pli tar sa lannen.

MR SPEAKER

Mersi Gouverner. Onorab William ou kapab poz ou klarifikasyon la.

HON WAVEN WILLIAM

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker lo sa pwen ki Minis ti pe koze taler. Kot i konsern bann *Scheme loan* kot i pe dir ki baze lo kad legal. I en pti pe difisil pou kapab fer *merger*. So par lefe ki nou tou nou rekonnet ki nou dan en sityasyon abnormal e ou kapab met li *force majeure*.

E mon konnen ki i annan bann biznes la deor ki mon kapab dir zot pe seye. E zot anvi bouze. E zot santi zot annan sa kapasite pou zot kapab refer. So eski Gouvernman koman fasilitater ki pe fer en provizyon

atraver Labank Santral. Eski i annan posibilite pou rod en derogasyon anba sa bann kad legal?

Akoz mon konnen poudir plizyer pei e menm Sesel dan lepase letan in al fer bann negosyasyon. In sey rod bann derogasyon. Eski an traver sa bann *Scheme* e sa bann kad legal ki zot pe koz lo la. Eski i annan serten provizyon kot par lefe la ki Gouverner Labank Santral pe dir zot pou anmenn bann Lalwa.

Eski zot kapab mazin en pti pe dan sa direksyon. Akoz sa bann dimoun petet pa anvi fer li toulezour. Me selman petet zot anvi rod serten derogasyon kot i annan sa *merger*.

Epi dezyenmman, kot i konsern bann *guarantor*. Mon anvi konnen si ozordi par egzanp dizon Mr Speaker li in garanti mwan pou R50mil. Eski demen bomaten i pou normal pou mwan san fer Mr Speaker konnen koman *guarantor* pou mwan al rod en *additional loan*, san ki Mr Speaker i konnen, me solman ki, mon kapab dir anmar lanmen Mr Speaker pou li kapab demen bomaten rod en lot *loan*? Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Minis.

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Speaker. Mersi Onorab pou ou kestyon. Lo sa *issue* derogasyon mon pa anvi reponn sa kestyon akoz sa i konsern Lalwa Labank Santral e Gouvernman pa sipoze antre dan fonksyonman Labank Santral. So mon a pas sa kestyon a Gouverner ki a reponn. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Gouverner.

GOVERNOR OF CENTRAL BANK CAROLINE ABEL

Mersi Mr Chairman. E mersi Onorab pou ou kestyon. Petet en eleman enportan ki nou bezwen pran kont dan sa konteks ki ler Labank Santral i donn en *loan*. Ou konnen nou bann Labank Santral nou tre konservativ. Akoz nou manda i tre etrwat.

E dan sa manda nou relasyon an term donn *loan* i avek en lenstitisyon finansyel. I pa debord pou al direk kot sektor prive. E ler nou fer sa se ler i annan en sityasyon ekonomik ki tre vizib. Par ler sistenm i bezwen plis larzan.

So si sistenm i kwense, i tap laport Labank Santral e nou, nou donn li sa larzan. I bezwen *return* kot nou vitman. Dan sa realite ekonomik ki

lemonn in war li ladan. Bann Labank Santral nou'n koze e regarde ki mannyer nou osi nou kapab vini. An plis ki sekter fiskal ki vin atraver Bidze pou osi ed lekonomi. Akoz sa realite i tre grav. E Gouvernman li tousel in war li difisil pou soutenir san poursan.

E la kot bann Labank Santral in fer en deliberasyon enorm. E nou osi nou'n diskite longman. Akoz depi Zanvyè 2020 nou ti pe fer sa diskisyon akoz nou ti pe war ki mannyer keksoz ti pe ale.

E ler ou deside, ler Labank Santral i deside servi son pouwar kre larzan pou li met direktman dan lekonomi. I bezwen pran kont *risk* ki sa i vin avek. E sanmenm s ki i enportan ki ler i deside pran sa desizyon, i bezwen met en lankadremant otour sa desizyon. E i bezwen kontinyelman disiplin.

Sa langazman ki nou'n gannnen e ki nou pe kontinyen gannnen, nou'n war li in tre pozitiv. Akoz ki in anmennen se ki sekter prive ek Sekter Banker finalman i asiz lo en sel latab. e ki nou fer sa kontinyelman.

E labank Santral osi in kapab pli konpran. Akoz ou pe angaze ek bann akter ekonomik. Ki bann difikilte. E ki mon kapab asir Lasanble se

ki nou pa zis get sa lankadremant ki nou'n met ater la akoz sa kriz ekonomik.

Nou pe get pli devan. Akoz toultan ou Polisi i bezwen lonterm. Ki nou pe regarde la ozordi, ki sa mwan Zen an antye preske tou le semenn *Board* in zwenn. Se regard nou lankadremant Polisi Monnetter. Regard sitasyon ekonomik. Me eski sa lankadremant ki nou annan, ki nou ti enplimante, ki nou ti sanze an 2019 i pe reakte ek sa realite ekonomik ki tre difisil.

E dan detrwa zour la petet ankor dan 1 semenn Labank Santral pou vini, apre ki *Board* in finaliz bann dernyen konponan e agree lo la. Ki dan dernyen *meeting* ki nou ti gannnen yer nou'n war li tre pozitiv. Ki nou pou anmenn sa lankadremant Polisi Monnetter pli pre avek sa realite ekonomik.

So an plis ki annan sa abilite pou nou met larzan direk dan lekonomi. Nou pou osi aziste serten keksoz ki al plis ver bann akter prive. Pou kapab ed zot dan zot lenvestisman fitir. Akoz nou rekonnèt poudir kot lekonomi i ete ozordi i tre frazil. E pou li kapab remonte i bezwen serten keksoz pou ed lim remonte.

E sa realite ekonomik ki petet bann sirtou kote lentere. Biznes in war li difisil pou zot *cope* avek. E sa i en lankadremman ki Labank Santral in war li enportan pou li regete, e parey mon pe dir dan detrwa zour nou pou vin fer en lanons ki pou ed sekter biznes kapab bouz devan.

E si zot annan nouvo nide pou ganny finansman, zot pou kapab fer li anba sa nouvo lankadremman. Me selman i en keksoz ki sa ki enportan se ki nou pa devret get keksoz kourt term. Nou devret get rezilta ki nou pou gannyen lonterm. So sa lenformasyon ki nou ti le port Lasanble.

MR SPEAKER

Mersi Gouverner. Wi Minis ou ti annan en pwen, en dezyenm pwen?

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Speaker. Onorab lo sa kote *guarantor* si mon'n konpran ou kestyon byen. Se ki si i normal ki ler en dimoun i donn en garanti apre ler sa dimoun ki'n donn en garanti pa'n pey fasilite. Li ler i al rod en lot *loan* i ganny enpakte aköz sa ki nou apel son *credit rating*. Son *credit status* i ganny afekte. Mon krwar sa ki ti ou kestyon?

HON WAVEN WILLIAM

(Off-Mic)

MINISTER NAADIR HASSAN

Non mon krwar lo sa *case* i pa kapab fer sa. Aköz ler ou'n don en garanti. En garanti i atase avek en fasilite spesifik. So si ou'n donn en garanti pou en *loan* en dimoun in pran pou e fasilite R50 mil. Sa garanti ki ou ou'n donner i atase avek sa.

E si ou pa'n siny en lot legalman, sa dimoun si in pran en *loan* adisyonnèl. Sa garanti pa vini avek sa *additional facility* aköz *it is linked to the original facility*. Mersi.

MR SPEAKER

Byen. Onorab Pillay ou ti ankor annan ou klarifikasyon ou? Wi silvouple annou *move on*.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. Mon annan en dernyen klarifikasyon, zis letan mon pe lo sa kestyon lo sa kestyon ki mon ti demann Minis. Si mon *refer to actual* lamannman ki nou pe fer la. Dan 4 nou fer referans avek seksyon 42, e nou tir bann davans ki Gouvernman i fer anba seksyon 42 an relasyon ek sa.

Zis en keksoz ki mon ti le klarifye ek ou petet Gouverner i kapab ed mon. ler sa Lalwa ti

ganny, ler 42 ti ganny *draft*, i ti ganny drafte san referans en *force majeure*, san referans en sityasyon ekonomik parey nou pe fer la.

Currently i fer referans avek reveni baze lo reveni Gouvernman. Eski dan sa konteks *given* ki ou pe set en limit, Gouvernman pa pe fer reveni. E sa i form parti sa revi konpreansiv osi ki ou pe dir nou ki zot pe fer an relasyon avek *IMF*? Si ou ti kapab klarifye.

MR SPEAKER

Mersi. Minis. Gouverner.

GOVERNOR OF CENTRAL BANK CAROLINE ABEL

Mersi Mr Chairman. Mersi Onorab. Wi dan sa revi konpreansib nou pe get li antye. Nou pe regard sa limit ki nou pou kapab, petet mon kapab mansyonnen la. Propozisyon se ki nou limit davans pou donn Gouvernman a 10poursan son reveni anyel ki konmela napa sa limit. Se *Board* Labank Santral ki decide.

E akoz sa propozisyon 10 poursan, se parey zot konnen ler nou *print* larzan, i larzan ki lekonomi pa'n kree. So ou pe met larzan adisyonnèl dan sistenm. E ler Labank Santral i fer sa, tou le semenn Labank Santral i bezwen fer sir poudir i

annan ase larzan dan sistenm pou tranzaksyon arive.

So si i met en keksoz an plis lo kot kote i bezwen al retir sa an plis. E sa i vin en kou ki Labank Santral i bezwen sibir ler i fe sa bann tranzaksyon. So sanmenm sa ki dir ki pou anpes sa realite ou sey limit lakantite larzan ki Gouvernman i kapab prete.

Me selman parey zot konnen i baze lo en reveni. So si en lannen ou revini in monte akoz aktivite ekonomik in bon. Vedir sa 10poursan an valer li osi i monte. Me selman i pe dir ou sa 10poursan an mwayenn i pa sipoze afekte ou lekonomi sitan plis ki si ou met en poursantaz ki pli o.

Akoz an se moman lakantite poursantaz i apepre 20poursan ki nou, dan en letan normal sa mon pe koze. I apepre 20poursan. Depi lannen pase i plis ki 20 poursan. Akoz labitid nou ti pe donn li R20milyon, me selman ti annan bann vye det depi lontan ki ler ti fer program 2008 nou ti bezwen met tou ansanm ki ti vin en gro sonm 1.2 bilyon. So sa in ganny met apar. Dan en letan normal nou ti donn Gouvernman zis 100 milyon.

Depi 2009 ki pa ti ganny servi. Lannen pase avek

sityasyon ekonomik nou'n donn Gouvernman 500milyon. E sa lannen osi parey nou'n met a la porte Gouvernman 500milyon. So si ler nou anmenn sa bann lamannman pli tar sa lannen e i vin sa limit 10. So i pou vin 10 poursan reveni son lannen presedan ki Labank Santral pou kapab donn davans.

Be apre nou pou bezwen vin pli kler lo lentere ki pou ganny sarze lo sa davans. E parey zot konnen dan tou prete i bezwen en lentere ki reflekte ki pe pase dan marse. So mazorite letan se *rate Treasury Bills* ki ganny servi pou sa davans ki Gouvernman i kapab prete.

I annan sa lot sans *force majeure* i ganny konsider ozordi pou donn davans Gouvernman. E ler si Gouvernman i apros *Central Bank* Minister Finans i bezwen al soumet en rapor avek Prezidan aköz i bezwen pret larzan.

Me finalman, se *Board* Labank Santral ki pou decide si i pou donn Gouvernman sa larzan ki i pe demande. Si Labank Santral i war poudir sa ki Gouvernman pe fer pou anmenn domaz ekonomik *Board* pa pou aprouve. Aköz parey mon'n dir Labank Santral i pe *print* larzan.

E sa larzan adisyonnèl i bezwen ganny en konpran son

konsekans e i pou met devan Gouvernman aköz rezon ki i pa'n aprouve. Aköz rezon ki i pa'n aprouve. Be si i aprouve i pou bezwen dir aköz in prouve osi. E i pou bezwen form par soumisyon ki Gouvernman in met devan Lasanble koman bann larzan ki pe prete.

MR SPEAKER

Mersi Gouverner. Onorab Georges.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Chair. Mr Chair mon'n ekout atantivman. Mon pa ti anvi pran laparol. Mon'n ekout atantivman bann kestyon ek bann repons e i annan en mo ki mon pa'n tande apre midi e mon ti a kontan leklersisman *panel* lo la. E sa mo se lenflasyon.

Mon rapel ler nou ti pas Lalwa *Central Bank*, enn son bann atribisyon *obviously* enn son bann *main* atribisyon sinon son *main* atribisyon se pou fer sir ki lenflasyon i ganny manage e i soutenab dan pei.

E mon rapel ler nou ti pas sa Lalwa nou ti fer amannman dan son atribisyon pou nou tir sa rol lo lenflasyon en pe anba lo lalis e met li anler. Aköz nou ti krwar ki i ti enn bann *main aims and strategies* Labank Santral.

Mon konpran ler likidite i manke dan pei pou bann rezon ekonomik Labank Santral i bezwen *provide* sa likidite. E *obviously* enn bann konsekans se lenflasyon. E dan son konteks Polisi Monneter, Labank Santral i bezwen toultan veye ki i annan en bon balans ant en lekonomi stab avek gard lenflasyon osi ba ki posib.

Eski *panel* ti a kontan rasil nou, ki parey mon espekte ki zot in fer ki zot in pran sa an konsiderasyon. E dan sa bann mezir ki devan nou dan sa Lalwa, zot in fer sa analiz e zot satisfè ki legzisans ekonomik i merit sa bann lentervansyon ki dan sa *amendment* devan nou ozordi. Malgre ki i posib ki sa pou anmenn plis likidite e donk annan en lefe enflasyon lo lekonomi. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Minis.

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Speaker. Mersi Onorab pou kestyon. Lalwa Labank Santral pou lemoman se sa ki nou apel, *price stability* i *remain* sa faktor, lobzektif primer Labank Santral. Nou krwar osi a sa moman i annan en gran diskisyon

akademikman lo *price stability*, nou osi apel *financial stability*.

E i annan en *increase in school of thought* ki *financial stability* osi i vin en konponan enportan dan lobzektif Labank Santral. E mon krwar mon *view* lo la e kekfwa gouverner osi i ava annan son *view*. Se ki i bezwen annan en balans *between* le de e i pou annan lenstan ki le de i *align*.

E i annan lenstan ki enn i kapab enpakte lo lot. Me i tout war en balans. Mon krwar *for the time being a price stability* i *remain the primary mandate of* Labank Santral. Me *at the same time* i pa kapab bliy sa eleman *financial stability*. Akoz si ou napa *financial stability* demen i menm kapab enpakte lo ou *price stability*. Sa i mon *view* lo la. *Maybe Governor* -

MR SPEAKER

Wi Gouverner. Ou a kapab azoute.

GOVERNOR OF CENTRAL BANK CAROLINE ABEL

Mersi Mr Chairman. Mersi Onorab. Petet sa ki pou mwan mon kontan ou'n dir Onorab, se ki nou pa'n mansyonn enflasyon. E mon kontan ki Lasanble i rekonnet sa. E mon kapab reasil sa Lasanble ki

lenflasyon i la li, nou regard li de pre.

Sanmenm sa ki mon dir poudir nenport aksyon ki Labank Santral i fer e sirtou ler i servi sa pouvwar pou kre larzan, i bezwen fer refleksyon serye. Analiz li byen e pran konteks lonterm ler i pou pran e desizyon ozordi.

Definitivman toultan nou asize nou diskite sa. Me selman dan sa konteks ekonomik difisil ler nou'n analiz realite ekonomik nou ti war li enportan pou anmenn sa soutyen. Akoz nou ti konnen kote sours lenflasyon ti pou vini atraver sa aksyon ki nou'n fer pou donn *loan*.

Me sa sok eksteryer ki ti tous nou to lesanz. E sa sok i ti inevitab ki lenflasyon ti pou ganny kree. E nou sak fwa ki nou bezwen al fer en revizyon nou ganny diskisyon avek sekter prive sistenm finansyel. Toultan nou met devan sa bann dimoun akoz serten keksoz ki zot pe demande. I annan keksoz ki nou ava aksepte, e i annan keksoz ki nou pa pou konsidere an se moman.

So reste asire ki bann konteks ki pouvwar ki Lalwa i donn nou pou asir stabilite dan tou son konteks. Nou analize, e desizyon ki nou pran i an anliny

avek sa bann responsabilite. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Gouverner. *Bills Committee* i annan bann pwen teknik ki? Wi Onorab Hoareau.

HON JOHN HOAREAU

Bonn apre midi Minis ek delegasyon. Bonn apre midi tou dimoun. *Bills Committee* in vwar ki sa *Bill* i anliny avek Konstitisyon so napa *issue of Constitution of soundness*. Me selman in ganny *flag* lo seksyon 41 sou-seksyon (5) ki sa mo “*official*” i devret azoute avan “*Gazette*” dan dernyen laliny sa paragraf.

Me an tou leka oparavan nou'n deza diskite sa issue whether ki en *Gazette*, sel *Gazette* ki ganny prodwir par Gouvernman i *The Official Gazette*. So sous *entendu* i bezwen *Official Gazette*. So dan sa ka avan enn de fwa avan nou pa'n mete sa mo “*official*” me mon ti a kontan sa fir kot *Attorney Zeneral* i klersi nou lo la. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. *AG's Office* ou annan okenn obzeksyon oubyen ou'n aksepte sa?

LEGAL DRAFTSPERSON
JULIA JEAN

Non, nou napa okenn obzeksyon.

MR SPEAKER

Mersi. Onorab Henrie ou ti ankor annan klarifikasyon ou?

HON GERVAIS HENRIE

Wi. Mersi bokou Mr Chair. Mon klarifikasyon i 100 pousan fer avek lamannman ki devan nou. Lo 41 (1)(2) e (3) baze lo *purchase of Treasury Bills*. Klarifikasyon ki mon oule se ki letan Lasanble Nasyonal ti fer 2 lamannman lo *Central Bank Act*, sa ti 2020.

En rekomandasyon ouswa en pwen for lo tou lede kote latab ki ti sorti sete ki malgre nou, menm ler nou rekonnet ki Labank Santral i bezwen fer sa entervansyon dan sa moman difisil ki nou pe pas ladan.

Me i bezwen etabli limit avek kontrol lo lakantite ki i prete, i pare pou li asiste Gouvernman avek. E ki i pa merit depans larzan ki i napa. Sa ti premye.

Dezyenm sete ki i angaze, e osi Gouvernman i angaze pou fer ki sa bann lasistans i plito en zefor nasyonal kot pa zis Labank Santral ouswa

Gouvernman ki bezwen abzorb tou sa sok ki nou pe pas ladan.

E letan mon'n get en dokiman ki Labank Santral ti fer sorti lo bann kondisyon sa bann *loans* mon'n note ki pa tou Labank Komersyal ki ti lo la. *Unless* in amande apre. Be solman mon war poudir la deza ti annan en mank zefor Nasyonal lo komansman.

Donk mon ti oule zot reasir nou poudir dabor i pou annan sa limit avek kontrol e ki sa zefor nasyonal vreman i annan lentere. Mersi Mr Chair.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Minis. Gouverner.

GOVERNOR OF CENTRAL BANK CAROLINE ABEL

Mersi Mr Chair. Limit ek kontrol i la. Petet sel keksoz ki nou'n a dir anba sa *purchase of securities* ki Labank Santral i fer napa provizyon pou nou *issue en notice*. E nou ki nou fer, poudir malgre napa sa provizyon dan Lalwa. Ler nou ti kalkil lakantite ki nou pou aste pou sa lannen, nou ti *issue en press release* e dir ki kantite ki nou pou ase.

So pou fer piblik konnen malgre napa sa provizyon. An-term partisipasyon nou bann diferan akter ki nou travay

avek. Definitivman ler nou met en Polisi an plas nou demann e sirtou dan en realite ekonomik kot i difisil. Nou demann *maximum* partisipasyon.

Me selman nou osi rekonnèt poudir bann le lenstitisyon finansyel zot tou zot annan bann Polisi entèn ki zot bezwen swiv.

E ti annan en labank ki ti war li difisil pou li partisip dan *loan* pou gro biznes. I pe partisipe pou pti biznes me pou gro biznes i ti war li difisil an vi sa garanti 50poursan ki Gouvernman in apòte.

Malgre ki nou ti eksplike akòz ki Gouvernman in donn zis 50poursan. Akòz nou ti konpran realite bidzeter ti difisil pou donn preske menm parey pti biznes.

Me nou ki nou fer dan langazman ki nou'n kontinyelman annan, se regarde ki bann difikilte ki bann lenstitisyon finansyel i annan, akòz nou bezwen pran kont poudir en mazorite nou bann lenstitisyon i osi sorti aletranze. Bann langazman ki nou bezwen ganyen avek *Head Office*.

Bann langazman ki nou bezwen ganyen ek zot regilater, ki primer. Pou fer sir poudir nou kapab annan en langazman. Menm si i pa 100 poursan me *maximum*. Akòz

finalman mesaz nou ki nou donn nou sistenm finansyel se, zot bezwen ed zot kliyan ki pou ed zot dan lefitir.

Sa mesaz ki nou donn akòz nou bezwen kanmarad. So i en premye leksperyans ki nou pe pas atraver e semenn prosenn i annan en rankont bann Labank Santral ki pou osi nou pou partisip ladan pou nou esanz bann leksperyans.

Ek kwa bann nouvo keksoz ki nou kapab anmennen pou fer sir poudir dan sa lot letap, sa Polisi ki nou met an plas, sa bann prosedir i pran kont tou keksoz. Pa zis realite Sesel me bann konsepsyon regilatwar ki depas nou lafrontyer.

Ki mannyer nou kapab travay pli byen ansanm, ou bann *cross border* lenstitisyon. pou fer sir poudir nou kliyan Sesel i benefisye *maximum* lo bann Polisi ki nou met an plas. Sirtou dan en letan kot lekonomi i, akòz ler lekonomi i byen tou dimoun i kapab bouze.

Me an plis ki sa nou bezwen fer sir poudir nou lankadremans finansyel kliyan i kapab bouz ase vitman, san ganny bann kontrent ki anpes bouze ler zot war zot pa pe neserman ganny en solisyon avek zot lenstitisyon primer.

So sa i tout en travay ki nou pe osi angaz avek Minister Finans pou nou annan enn lankadreman ki pli for.

MR SPEAKER

Mersi Gouverner. Nou napa okenn lamannman lo la. Alor nou a kapab prosede avek nou dernyen vot. Nou a repas dan Staz Lasanble.

E mon ava envit *Leader of Government Business* pou *move* pou *Trwazyenm Reading*.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker anba *Order 76 (1)* nou *Standing Orders* mon *move* ki *Central Bank of Seychelles (Amendment) Bill, 2021* i ganny lir en *Trwazyenm Fwa*. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Nou a ganny segonde? Onorab Henrie.

HON GERVAIS HENRIE

Motion seconded Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi. Nou a ganny vot. Manm ki an faver lev lanmen silvouple.

Mersi. Okenn Manm ki kont? Non, mon krwar tou Manm in vote. Madanm Clerk.

Mersi. Lo vot lo *Formal Third Reading Central Bank of Seychelles (Amendment) Bill,*

2021. 29 Manm in vot pour, 0 kont, e 0 abstansyon. Alor sa *Bill* in pase lo *Third Reading*.

Madanm Clerk mon ava envit ou pou fer *Third Reading*.

MADAM CLERK

Mersi Mr Speaker. *This Act may be cited as the Central Bank of Seychelles (Amendment) Act 2021.* Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi. Alor nou'n aprouv sa *Bill* koman *Act*. Byen mon a dir, bann manm *panel* ki pe kit nou, mersi bokou e bonn fen apre midi. Nou a rezwenn pou lot *Bill* 4er. Mersi.

(BREAK)

MR SPEAKER

Bonn apre midi bann Zofisye ki'n fek zwenn nou. E nou la pou *Revenue Administration (Amendment) Bill 2021*.

E avek Minis Naadir Hassan nou annan Mr Patrick Payet *Secretary of State Finance*, Mrs Veronique Herminie *Commissioner General SRC* e osi dan Galeri Mrs Seylina Verghese *Director General Tax and Financial Sector Policy* dan Departman Finans.

Byen nou a pas nou *Bill* e mon ava envit *LGB* pou prezant Mosyon.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Bonzour Minis e bonzour ou delegasyon ki fek zwenn ou. Mr Speaker anba *Order* 69 (2) mon *move* ki *The Revenue Administration (Amendment) Bill, 2021* i ganny lir en Dezyenm Fwa. Mersi

MR SPEAKER

Mersi. Nou a ganny segonde? Onorab Arissol.

HON SANDY ARISSOL

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi Minis ek ou delegasyon. Mr Speaker mon ti a kontan segonn Mosyon anmennen par Onorab Georges. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Minis ou annan laparol ankor enn fwa.

MINISTER NAADIR HASSAN

Mr Speaker. Onorab *Leader* Lopozisyon. Onorab *Leader* Zafer Gouvernman. Bann Manm Onorab e tou manm piblik ki a lekout bon apre midi.

Mr Speaker mon pe vin devan Lasanble Nasyonal ozordi pou prezant avek zot *Revenue Administration (Amendment) Bill, 2021*. Bi

prensipal sa Prozedlwa se pour fer serten lamannman dan *Revenue Administration Act* ki pou permet Gouvernman entrodwir sa *Tax Amnesty Programme* ki pou vin an fors apartir le 1 Zilyet 2021.

En *Amnesty Programme* i en mezir ki'n ganny adopte par bokou pei pou kolekte plis reveni, partikilyerman dan bann letan eksepsyonnel, par egzanp kot sa pei pe fer fas avek en kriz ekonomik ou en pandemi.

An menm tan ki sa program i asiste Gouvernman kolekte en pe plis reveni, i osi donn en pe soulazman sa *taxpayer* an term son bann det *tax*.

Lo kote Sesel i annan 3 rezon prensipal ki'n pous nou anver en tel program e sa se *comme swivan*;

Premyerman en tel program pou donn en soulazman bann *taxpayers* enkli an sa ki konsern zot bann det *tax*. Parey nou konnen pandemi *COVID-19* in annan en lenpak imans lo lasosyete, e tou endividi e antite in ganny afekte dan en mannyer ou en lot.

Depi ki nou pe fer fas avek sa pandemi Gouvernman atraver bann diferan mezir k in enplimante in esey met tou son zefor prenon kont son sityasyon

bidzeter. Pou don sipor bann ki pe rankontre difikilte.

Avek sa programm *Amnesty*, ki *Cabinet* in aprouve i pou donn en soulazman bann *taxpayers* e minimiz en pe lenpak sa pandemi.

Dezyenman, atraver lentrodiksyon sa programm nou pe donn loportinite bann *taxpayers* pou vin devan e regilariz zot ban zafer *tax*. Spesifikman an term anrezistremman avek SRC, deklarasyon zot reveni, soumisyon zot *return*, e peyman zot bann aryeraz.

Finalman i pou ed Gouvernman kolekte en pe plis reveni ou pli presizeman, pou akseler koleksyon reveni kot serten reveni ki ti pou ganny kolekte dan sa bann prosen lannen ou pa ti pou ganny kolekte ditou, pou ganny kolekte dan sa prosen 6mwan.

Mr Speaker la mon ti a kontan donn en pi pe plis detay lo sa *Tax Amnesty Programme* ki nou pe entrodwir. Parey mon'n mansyonnen pli boner, a programm pou donn loportinite bann endividi e biznes pou regilariz bann zafer *tax* e pey zot bann det relye ek bann det relye ek bann *primary taxes*.

An retour, Gouvernman atraver SRC pou *waive* tou penalti ki zot in ganny sarze e

osi en serten poursantaz sa lenterere. Sa poursantaz sa lenterere ki'n ganny *waive off* i depandan lo ka ki sa *taxpayer* i vin peye dan sa peryod 6 mwan ki sa programm in ganny met an plas.

Bann detay i *comme* swivan; si peyman i ganny fer ant Zilyet a Out, SRC pou *waive off* 100poursan penalti e 75poursan lenterere. Si peyman i ganny fer ant Septanm a Oktob SRC pou *waive off* 100poursan penalti e 50poursan lenterere. Si peyman i ganny fer ant Novanm a Desanm SRC pou *waive off* 100poursan penalti e 25poursan lenterere.

Alors Mr Speaker i dan lenterere tou endividi e biznes pou vin pey zot bann *primary taxes* o pli boner posib.

Mr Speaker i bon note ki i pa fer premye fwa ki en tel programm i ganny entrodwir isi Sesel. An 2015 SRC ti enplimant en programm similer ki i ti *waive* zis penalti.

Atraver sa programm Gouvernman ti'n nobou kolekte lavalere R21milyon an term *primary tax debt* e i ti *waive* lavalere R84milyon an term *penalty*.

Prenon kont ki nou'n deside *waive* lenterere osi sa fra nou swete ki sa programm pou ankouraz bokou plis dimoun

pou vin devan pour regulariz zot bann zafer *tax*, e permet Gouvernman kolekte plis reveni ki 2015.

Mr Speaker baze lo detay sa *Tax Amnesty Programme* e an vi ki *Revenue Administration Act* napa okenn provizyon ki permet Komisyoner Zeneral pou *waive* lenterere.

I neser pou fer lamannman dan sa Lalwa pli presizeman e an relasyon avek seksyon 41, pou donn li pouvwar pou *waive* lenterere pandan peryod ki program pe ganny enplimante.

Zis pour note seksyon 45 i deza donn pouvwar Komisyoner Zeneral pou *waive off penalty*.

Mr Speaker avek sa bann parol mon ti a kontan soumet sa *Revenue Administration Amendment Bill 2021* pou konsiderasyon e laprouvasyon Lasanble Nasyonal. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Minis. Lasal i ouver pou deba. Okenn manm ki anvi entervenir? Onorab Arissol a komanse.

HON SANDY ARISSOL

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi ankor enn fwa tou dimoun i a lekout. Mr Speaker sa ki Minis in koz lo la an relasyon avek lamannman ki devan nou

in dir 3 pwen enportan ki mon'n soulinyen.

I annan pou soulazman pou benn dimoun ki pey zot *tax*, loportinite pou regulariz zot bann peyman ensi bann aryeraz trwazyenmman pou kolekte en pe plis *tax*. Savedir Gouvernman atraver SRC ki la pou kolekte en pe plis *tax*.

E sa i pou fer ki Gouvernman pou ede ki pou weave bann penalti ki pou annan an plas e pour osi re balans en pe ban lenterere ki bann bines i annan an relasyon avek *tax*.

Ou konnen letan nou koz lo *tax*, *tax* i sa larzan ki Gouvernman ni kolekte atraver bann biznes pou nou kapab annan bann proze dan distrik oubyen fer lezot keksoz ki pei i bezwen avek.

Taler nou fek koz lo en *Bill* an relasyon avek larzan ki Labank Santral i pret bann Labank Komersyal pour ki bann biznes i kapab benefisyé, swa pou agrandi son biznes, swa pou li pran en *loan* pou li fer en lot keksoz avek.

Savedir Mr Speaker depi taler nou pe koz zis lo bann biznes, la nou pe pas en lot lamannman dan Lalwa pour ki bann biznes i benefisyé ankor atraver sa ki Minis in prezant devan nou.

Me mwan mon pou siporte pou bann biznes kapab vin devan pou zot pey zot *tax*, ganny bann loportinite pou zot kapab re negosye avek Gouvernman pou zot kapab anliny avek peyman *tax* pour ki nou annan plis reveni ki antre dan kof Gouvernman e nou annan plis larzan pou nou kapab zer pei pour ki tou keksoz i mars byen.

Mon pe dir d parske mon rapel Minis Finans oparavan ti vin dan nou Lasanble ti dir ek nou dan en *speech* Bidze a si mo pa tronpe ki i annan 70 or 77 poursan biznes ki pa pey *tax* Sesel. E ti dir nou poudir sa i swa *retail* ouswa bann *wholesalers*.

E ozordi dan nou distrik se sa ki mon annan, mwan letan mon pe koz lo sa lamannman Mr Speaker mon anvi an menm tan demann Gouvernman atraver Minis Finans ki la.

Kwa ki nou koman bann *MNA* ki nou reprezant bann dimoun laba deor dan nou distrik, kwa ki nou pe ekspekte avek sa lamannman, si mwan ozordi mon pe vote pou ki bann biznesmenn zot ganny bann loportinite pou zot biznes pou zot grandi, parey nou'n vote avek Labank Santral pou zot ganny *loan*?

Dezyenmman pou zot kapab ed zot pou re pey zot loan ti en pe bann penalti, redrese ki mannyer pou ed zot avek sa lentere?

Sa ki mon anvi avek Minister Finans letan Minis i kapab donn nou son larepons taler, donn nou en pe komitman kwa ki nou, nou pe ekspekte letan nou pe fer sa pou sa bann Manm Lasanble? Avek sa bann biznes sirtou.

Mon dir sa parske ozordi mazorite bann biznes ki nou ti'n ganny dir pa pe pey *tax* se bann biznes ki dan *wholesale* avek *retailers*, se zot ki nou annan dan nou distrik, se zot ki nou zabitan i al kot zot pou aste serten komodite.

E ozordi ler nou pe koze dan pei, komodite i ser, tous plafon parey nou dir. E mon kontan ozordi bomaten nou pe koze nou pe koz sityasyon *COVID*. Ler biznes in ganny afekte avek *COVID*, i enportan pou nou note poudir nou zabitan osi in ganny touse avek *COVID* parey sa biznes.

Mwan mon pour vote apre midi pour sa lamannman akoz mon ti a kontan ki Minis i reasir mwan, poudir Minis Finans avek tou bann lezot Lazans ki tonm anba ou Minis Finans i annan *FTC*, *SRC*, *Licensing*. Kekfwa ansanm pou nou

regarde pou nou tonm dakor avek sa bann biznes dan lafason ki keksoz i marse.

Nou annan en marse lib, nou pa kapab kontrol pri Sesel, nou pa pou kapab bat bann marsan, nou pa pou kapab trangle zot. Selman mon krwar i pou enportan pou nou met bann Polisi kler, par egzant *tax* i enn ki mon kontan ki nou pe fer pou ed zot pou montre poudir nou pe siport zot.

Be selman an menm tan zot osi zot bezwen pas sa soulazman lo sa konsonmater osi, ki kree pou li ganny larises koman en biznes, e pou li sa biznes met sa larises dan kof pei pou pei kapab.

Mwan mon anvi ki Gouvernman zot fer serten keksoz an relasyon avek sa. Parske i vin en zafer zis nou vini dan Lasanble Nasyonal nou koz lo la, e apre naryen pa arive.

Mon pe dir sa par egzant letan nou pe koz lo bann marsan, mon apel Onorab Loizeau ti fer resorti en marsan pe vann lalkol, avan ler ki vann lalkol.

Konmsi mon pe al lo la parske mon ti a kontan konnen si letan Onorab Loizeau ti koz sa 2 semenn pase, i annan en aksyon ki'n ganny pran par egzant avek bann *Retailers Association*.

Eski i annan en aksyon ki'n ganny pran pou al gete si vre sa marsan pe fer sa? E Lapolis kot i antre, kote *Licensing* i antre, pour ki tou bann Departman Minister Gouvernman zot anliny e nou pe koz menm parol? I pa zis bann zoli parol ki ganny koze dan Lasanble Nasyonal zero aksyon. Mon anvi sa.

Dezyenmman mon rapel Minis Finans ti fer sorti en deklarasyon lo medya poudir i annan bann marsan ki pe sanz pri *STC* pe met zot prop pri me selman zot in tonm dakor atraver *Retailers Association* pou zot vann li koumsa parske letan ti'n ganny eksplike ti'n fini tir zot profi.

Be nou ti tann bann *Retailers Association* monte dir zot ti en pe mekontan lafason ki Finans ti dir sa, zot ti kapab fer sa zot menm, zot ti kapab koz ek zot marsan zot menm. Be selman i annan sa ki pe arive. Me selman mwan mon kestyon eski ki pe arive avek bann marsan ki kontinyen fer sa?

Mon pe demann sa kestyon parke letan mwan mon pe al vote la, zisteman pou soulaz bann marsan mon anvi osi ekspekte ki bann marsan zot osi zot pe fer zot bout pou soulaz zabitan Bel Ombre ki al

dan bann magazen ki aste komodite esansyel.

Mon anvi sa mwan, mon pa anvi sa zafer Gouvernman i vini i dir ek nou, get sa mon annan mon *Bill* ou dan Gouvernman ou siport mon Gouvernman e mon pou siport li. Me selman an menm tan mwan mon bezwen *echo* lavwa bann dimoun Bel Ombre ki'n vot pour mwan an relasyon avek sa ki nou pe pase apre midi.

Alor mon ti a kontan kekfwa letan Minis i reponn Mr Speaker i donn nou en pe garanti poudir wi i annan serten travay ki pe ganny fer lo ou nivo Minister Minis, lo nivo Gouvernman zisteman ler nou pe pas bann lamannman koumsa i bezwen mars *across the board*.

Nou pa kapab Lasanble nou vini nou siport marsan, ed zot avek zot *tax*, plis larzan kot Labank Santral be zot lo zot kote ot mazin zis zot lekor, zis zot profi e zabitan Bel Ombre li i kontinyen ganny kot ater.

Mon anvi en pti garanti avek ou Minis lo lapar Gouvernman ki mannyer sa pou marse, pou mon kapab donn sipor en tel lamannman ki mon dakor parske parey in ganny dir nou *speed* bann

marsan ed biznes parske se zot ki moter lekonomi pei.

E nou bezwen zot pou fer ki lekonomi i bouze. Avek sa detrwa mo Mr Speaker mon ti a kontan remersye ou pou donn mon permisyon pou dir sa detrwa mo. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Gill.

HON CHURCHILL GILL

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi Minis ek *panel*. Minis i kler ki sa lesey pour kapab anmas en pe plis *tax*, e nou bezwen dan sa letan.

Selman i annan detrwa konsern petet ler ou don larepons ou ava eklersi nou lo la, aköz ler mon get sa lamannman i pour 6 mwan inisyman. E bann *interest* i varye 75, 50, 25. Me selman sa letan ki nou pe fer sa i kler ki pei i ankor dan difikilte an term biznes.

Me selman ou a eklersi ek nou, aköz plis nou difikilte i vize ver *tourism*, bann *business* ki *tourism related* ki depi 2020 parey nou tou nou konnen, zot pe pas dan bann sityasyon tre difisil.

E petet sa group biznes menm si i annan sa ki pe mete pour ed zot kapab peye, mon santi petet sa i pour zot i pour

difisil. Me selman petet ou kapab eklersi nou akoz ou konnen dan Sesel nou napa zis biznes ki *tourism related* nou osi annan bann biznes ki pa *tourism related*. So petet ou donn nou en nide lekel ki zot pe target.

Aprè osi en lot keksoz se menm bann biznes ki *tourism related* so petet ou donn nou en nide lekel ki zot pe target. Aprè osi en lot keksoz se menm bann biznes ki *tourism related* nou annan *tourism related*.

Nou annan bann *FDI* ki en pe letan zot reste fonksyonnen en keksoz ki nou ti koz lo la dan Bidze. Me selman toultan zot deklar *loss*. Petet la osi demann en travay ase o profon pou nou vremen konnen ki kalite.

Akoz mon asire ki si en biznes pe fer *loss* aprè tou sa lannen an egzistans, akoz ki zot ankor la? I montre nou poudir i annan serten keksoz petet ki nou pa *privy* ki petet nou devret al en pe o profon lo la.

An menm tan ti a enportan konnen ant sektè touris e *non-tourism* ki kantite *tax* ki nou pe koze ki petet Minister pe *anticipate* i annan posibilite gannyen avek sa *Amnesty*? E vi ki nou'n komans sa dan en letan kot aktivite ekonomik i difisil.

Minis ou a eklersi nou si petet aprè Desanm i annan posibilite baze lo sa ki ou konekte ek bann lezot lenformasyon ki a vin devan lo sityasyon, si i annan posibilite pou *extend* sa en pe plis ki Desanm?

E petet sa letan i ava annan en pe rekiperasyon e i ava ankouraz bann dimoun ki'n kapab anmas en pe pou zot kapab konsantre lo sa *Scheme* pour zot kapab fer zot kontribisyon. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. Mon ava dir bonswar tou dimoun. Mr Speaker mon'n pas dan sa Lalwa orizinal avan ki mon regard sa bann lamannman, e mon'n ekout atantivman sa ki Minis i annan pou dir nou. E i kler ki poudir sa bann mezir anonse, dan sa bann lamannman i vin en moman kot nou konpran la realite.

La realite i se ki si ou annan en restoran, ou dan biznes lotelri, ou biznes tourizm. La realite se ki si ou, ou ti pe *supply* sa restoran ki li i pa'n fer biznes ou osi ou'n ganny afekte. La realite i kot ou

al aste ou bann keksoz li osi in ganny afekte.

So i annan tou dernyen lasenn dimoun ki'n ganny afekte e zot tou zot bann *taxpayers* zot dan biznes e i neseseer alors Gouvernman reponn a sityasyon ki nou pe fer fas avek, konpran sa.'

Me le pwen ki'n ganny fer ozordi e mon kontan sa, se ki *whilst* ki nou Lasanble Nasyonal pe ganny demande pour konsider en Prozedlwa ki nenport ki dan son bon lespri pou war poudir i annan en neseseite pe propoz solisyon pour en kategori dimoun.

Ki sa bann dimoun i fer an retour an relasyon ek zot kontribisyon? E la mon pe koz zot kontribisyon relasyon *tax*, me varyete oubyen servis ki zot *provide* avek sa endividi ki li ki'n ede met Lasanble Nasyonal la pe depan lo nou pou defann son lentere.

I serye sa, i en largiman serye, si nou pran en largiman senp, i annan en entervenans Onorab Arissol in koz lo la, en largiman senp.

Sa madanm ki al dan sa laboutik e ki vwar ki sa *RRP* pa pe ganny mete lo sa komodite, me i konnen ki ozordi Lasanble Nasyonal pe debat en Prozedlwa ki posibleman sa dimoun i

kapab ganny sa benefis *tax*, si nou kapab apel li koumsa.

Ki santiman sa dimoun? Mon krwar sa i en legzersis le konsyans ki nou, nou bezwen fer koman Manm Lasanble. Nou konpran legzizans neseseite me i osi bezwen konpran ki i annan en neseseite pour ki nou konsider tou bann eleman otour sa legzizans, pour ki personn pa pran lavantaz sa sityasyon.

Me ki tou dimoun i form parti prenan kondisyon i nou ladan. I pa ti en bon desizyon lo lapar Gouvernman pou retir *STC*, dan *retail* a sa moman ki in fer, i pa ti en bon desizyon. E i enportan alors ki Gouvernman i pozisyonn li lo tou lede kote.

I neseseer pou Gouvernman protez lekonomi pei i byen, me i osi neseseer pour ki Gouvernman i protez konsonmater Seselwa ki'n ede pou met sa Gouvernman la. E nou lo sa kote latab an mezir ki i annan en lavantaz pou pei nou pou siporte.

Me avek en santiman kler ki sa bann mezir i bezwen aport en soutyen, pou bann endividi oubyen pour Lepep Seselwa bann zeneral. Sa i enportan pou nou Mr Speaker koman Lasanble pou nou konsidere akoz se sa labaz sa deba ki nou

pou fer ozordi otour sa size ki devan nou.

Si nou regard Lalwa orizinal ti annan serten mon pa pou dir, anbigite, me i ti fer li en pe pli restriktiv. Dan lafason ki serten pouvwar i kapab ganny egzerse pou donn sa *waiver*. Sa bann lamannman in fer li pli kler, dan mon lopinyon in fer li pli kler.

E in fer sa dan lentere ki sa dimoun ki pe pas atraver sa difikilte, sa *taxpayer* ki pas atraver sa difikilte i ganny en soutyen, akoz nou bezwen konpran sityasyon ekonomik ki i ladan. La nou tou nou konpran sityasyon ekonomik ki nou pei i ladan, e napa person ki pa konpran sityasyon ekonomik ki nou pei i ladan.

Nou pou dezagree lo la fason ki nou pran bann mezir pou fer fas ek sa, me aksepte ki nou annan en sityasyon ekonomik i enportan. Akoz nou ti la dan Gouvernman e nou ti pou bezwen fer bann mezir pou protez Lepep Seselwa.

Me se sa ki nou bezwen reste ferm, lo la, nou bi se protez Lepep Seselwa, e dan sa konteks nou ti pe desire, akoz Lepep Seselwa wi i enkli sa konsonmater me i osi enkli sa *taxpayer*.

Kestyon ki nou bezwen pe demann nou lekor e petet Minis

i kapab ed nou reponn, se ki mannyer sa balans i ganny mentenir pour ki dan *provide* sa soutyen pou en kategori, sa lot soutyen i ganny *provided* pou sa lot kategori?

Mon ti kapab al, dan en deba otour bann size parey *welfare*, *part rental*, e mon konnen zot pa pou kontan ekoute lo lot kote latab ler mon dir sa.

Me i neserer pou nou koz lo la, i neserer pou nou koz lo la akoz, akoz zisteman ler nou pe provide sa bann soutyen koumsa pou bann dimoun ki an relasyon ek zot *tax burden* ki zot annan, si ou ti en *welfare* e lezot li, i mezir ki Gouvernman i servi pou protez bann ki pa tonm dan sa kategori.

Se sa en balans ki nou bezwen trouve. E si nou vin lo en pwen fondamental dan largiman ki'n ganny avanse toultan. Mon pou servi en legzanp en *speech* ki Prezidan Larepublik ti fer dan enn zot *rally* politik, kot li i ti dir i annan bann diferan *cartel* ki fer diferan keksoz.

Me apre nou vwar *Chair Person Retailers Association* dir ou oli, montre li sa bann *cartel*? Tou dimoun i konnen lekel sa bann *cartel*, a leksepsyon sa bann dimoun ki sipoze dil ek sa bann *cartel*.

E pour mwan se sa ki mon krwar ki, mon konpran difikilte ki Minister Finans i ladan. Akoz Minister Finans i bezwen get keksoz lo en pwennvi makro ekonomik. I bezwen sey regarde pour ki tou dimoun dan sa lekonomi ki nou ladan, dan sa Sesel ki nou ladan i kapab rod en *survive* i kapab ganny en *survive* konmsi marmay.

E la nou, nou bezwen demann nou lekor koman Lasanble, ler nou pou lev nou lanmen pou siport sa Prozedlwa eski nou pou pe donn en *survive* en dimoun ki li i pa pare pou li donn en *survive* en lot dimoun?

I enportan sa, akoz se sa ki vin konsiderasyon fondamantal sa Prozedlwa ki devan nou. Son konsiderasyon fondamantal se ki ozordi nou pe dir ki Komisyoner Zeneral i kapab '*remit from time to time in whole or in part any interest payable under this section.*' Ti deza la sa bann pouvwar.

E sa pou ganny preskrir anba regilasyon. Nou pe fer li legal napa naryen mal ek sa mon konpran. Nou pe osi fer li en fason ki *additional tax payable under*, anba sa seksyon i kapab ganny *remit*, ler sa dimoun pou fer laplikasyon anba seksyon 5, oubyen lo en

Mosyon ki sa Komisyoner li menm li i ava konsidere.

Sa i bann pouvwar enportan ki Komisyoner Zeneral i annan, *Revenue Commissioner* i annan e ki neser dan en lekonomi dan en sityasyon kot nou pe enplimant sa *tax waiver*. E Minis i korek, e i pa premye fwa ki nou pas atraver en sityasyon koumsa e sa toultan i vin avek en legzisans ekonomik.

Me mon krwar lenportans apre midi Minis se pour ou donn reasirans Lasanble e pour donn reasirans Lepep Seselwa, ki tou bann mekanizm ki ou annan an plas a zot dispozisyon Gouvernman, zot pou servi li dan tou mwayen posib avek tou lanfaz posib.

Pou asire ki *wherever possible* kot sa bann *tax waivers* oubyen sa bann *additional tax*, sa bann dimoun ki pe ganny sa benefis lo lot kote osi nou pa pe vwar parey mon koleg in dir pri lavi bann komodite dan laboutik i kontinyen monte eksetera, eksetera.

En travay en latas difisil Minis me selman mon krwar i en latas ki pa depan lo zis Minister Finansm me i depan lo nou tou, i depan lo Lasanble Nasyonal osi pou nou kapab zwe sa rol pou nou kapab

etablir sa. So mwan mon war ki i annan en nesesite pou annan sa Lalwa, e mon pou siport sa Lalwa.

Me sa nesesite i vin avek en kondisyon;- en kondisyon ki nou pe demann Lotorite konsernen pou pran tou aksyon posib kot i nesaser, pou asire ki sa pep la deor ki'n met son konfyans ki sak fwa nou lev nou lanmen nou pe fer li lo son *behalf*, i osi i pe ganny en bon dil dan sa desizyon ki nou pe pran.

E se sa ki mon pe demann Minis pou met lanfaz lo la. Kontrerman avek mon bann konsern ki mon'n annan avek bann Lalwa orizinal, safwasi malgre mon'n rode mon pa'n kapab vwar en landrwa kot i annan en *mismatch* petet mon'n mank en keksoz an relasyon ek Lalwa.

So pou mwan Mr Speaker i annan en nesesite, en legzizans parey mon ti dir taler avek Lalwa *Central Bank* i annan en legzizans ekonomik ki nou pran serten desizyon, e dan sa bann konteks la i pa en letan pou mwan dir zot oubyen nou.

I en letan kot nou, nou tou ansanm nou bezwen pran serten desizyon pou nou protez lekonomi e pou nou protez lentere nou pei, protez lentere nou Nasyon. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Andre.

HON CLIFFORD ANDRE

Mersi Mr Speaker. Mon ti'n dan sa *mood* konmsi mon pou reste asize mon pou koze. Me selman en *Bill* ki devan nou i enn ki mwan mon konsider li koman trez enportan e mon sir lezot Manm Lasanble e mazorite biznesmenn i konsider li enportan.

I enportan akoz i pe *tackle* oubyen i pe dil avek *tax* ki ti'n sipoze ganny peye ki pa'n ganny peye e nou bezwen rode ki mannyer nou fer sa legzersis pou nou kapab rekouver sa larzan. I enportan osi pou note parey Minis in dir ki bann *additional payments* oubyen lentere ki vin lo la.

Mon asire letan Gouvernman pe fer en Bidze pou li anmenn devan Lasanble, sa bann peyman adisyonnell pa'n ganny *factored-in*. Alors ki fer ki i vini, si en dimoun pa'n pey son tax e Gouvernman i met bann penalti oubyen bann lentere. So sa i vin *additional* lo sa ki ti'n ganny prevwar pou ganny kolekte par Gouvernman.

Mon dir sa akoz kekfwaw i ava annan bokou dimoun, ki a panse ki be Gouvernman pe zis

give away. Me non, letan mwan mon gete se en fason pou ankouraz koleksyon sa ki'n ganny prevwar pou Bidze e pour dir ek en dimoun si ou fer li dan en serten peryod letan, ou osi ou benefisye dan en kote e pou pa ganny penalize pour fer sa ki ou ti'n sipoze pe fer *in the first place*.

Me selman mwan en keksoz ki mon ti a kontan dir avek Minis e Komisyoner *Tax*, se ki *tax* i toultan reste en size ki konpleks;- ki par ler menm difisil pou konpran. E ki mon ti a egzize ki dan sa konteks ki nou pe fer la ki zot al kot bann dimoun.

Akoz i annan bokou dimoun ki menm si i annan en televizyon kot li, me selman pa neserman ki i gete letan en program parey pe ganny pase. So mon krwar nou bezwen *devise* en fason, pou nou kapab sansibiliz bann dimoun ki son responsabilite i bezwen pey *tax*.

Me selman nou bezwen gete ki mannyer nou al kot zot, pou nou monte zot ki poudir i annan en benefis ki zot pou gannyen la.

Mr Speaker parey mon ti dir dan mon diskour, mon *reply* pou Bidze, mon krwar i pa zis neser ki Lotorite i dir ki sa ki i bezwen peye vin devan. Me Lotorite i bezwen gete sa ki in

sey kasyet pou li pa peye. Akoz mon annan rikord kot gro lakonpanyen dan donn *complimentary* Minister.

Gouvernman in perdi plis ki R3milyon *tax*. E pour mwan sa i sibstansyel, nou pou al kot bann dimoun wi nou'n koz lo bann *retailers* nou'n koz lo lezot biznesmenn. Me i pa drwa letan ou get li sa kantite ki li in fer i bezwen peye wi, me i pa parey sa bann ki'n donn *complimentary* dalon oubyen *discount*.

San realize poudir letan ou pe fer sa ou pe posibleman ed ou dalon ou, donn ou dalon en *complimentary stay* dan en lotel ou *whatever*. Me selman Gouvernman pa pe kolekte sa *tax* ki sipoze kolekte. So mwan mon krwar ki nou bezwen osi get sa, e pou mwan sa i bann sityasyon ki bezwen annan bann penalti ki pa devret ganny tire.

Akoz letan ou pa fer, oubyen ou fer mannev *for you to cook the books*, i vin en lofans devan Lalwa e ki devan Lalwa e ki ou pa devret ganny *absolve from any penalties* ki neser.

Mon dir sa, e mon ti a kontan menm si mon kapab okouran ki annan serten travay pe ganny fer. Me sa bann travay i bezwen ganny fer avek en pti pe plis legzizans ek lavites e

rezilta i bezwen ganny vwar pe ganny fer.

I enportan pou nou dir sa Mr Speaker, akoz pa tou dimoun ki dwa menm kantite *tax*. So sa ki dwa bokou li osi i bezwen vini, kekfwa i ava annan en mekanizm ki i bezwen peye.

E dan sa konteks ankor kot i sagrinan, se ki en menm oubyen en group lakonpanyen ki pe *cook the books* si oule oubyen donn bann *complimentaries*, li menm li in benefisyavek rezim ki ti annan pou *FA4JR* anba striktir ki ti egziste ki ozordi pa egziste.

So i montre mon ki i annan en landrwa kot Lotorite, Minister Finans, *tax*, ensidswit. Zot bezwen *tighten-up* pou kapab fer sir ki letan en dimoun i aproz e nou'n koz lo *Central Bank* taler.

Letan en dimoun i dan difikilte i en *genuine difficulty*. I pa en difikilte ki'n ganny kree lo li menm oubyen in ganny enpoze par serten mannev ki li in fer. Akoz i annan dimoun ki dan biznes ki *genuinely* zot dan difikilte la ozordi.

E sa bann mekanizm ki Gouvernman pe met an plas pou ede soulaz zot bann difikilte. Alors *tax* i bezwen ganny kolekte, e mon pa vwar ladan, mon mazine i bezwen

annan lezot Lalwa *tax educate the taxpayers* i enportan.

E en pwen ki mon ti pou demande letan mon'n get seksyon 45 (5), kot i mete ki sa dimoun ki bezwen fer en laplikasyon.

So Minis sa i pou reste an plas akoz nou refer lo la, so sa dimoun li ki santi dwa *tax* li ki pou bezwen avans devan pou li fer sa. Me mon ti a kontan met en *word of caution* akoz letan nou get Komisyoner Zeneral parey Onorab Pillay in dir, i annan en kantite pouvwar.

E sa pouvwar i ganny donner pou li kapab travay avek sa dimoun pou fer serten keksoz, oubyen bann *tax* i *additional tax* ki bezwen peye oubyen lenter. Me mon ti a kontan kekfwa nou annan en *safeguard* Minis en, mon pa dir ki poudir sa i pou arive.

Me selman sa tantasyon i toultan la ki letan ou annan en serten group dimoun, eski letan ou pe servi sa diskresyon eski sa diskresyon i pou ganny kontrole oubyen *supervise*, mon konnen i annan *FPAC* Lasanble ki fer serten travay.

Konmsi poudir ok mon pe *exempt* ou, akoz ou napa vre kapasite pou ou peye oubyen ou'n fer laplikasyon menm si ou annan kapasite ou'n fer

laplikasyon pou ou pa peye parey lareg i ganny fer.

So zis *just a word of caution* ki mon'n sey gete mon pa'n war kote ki annan sa *safeguards* ki ganny donnen. So si i annan kekfwa mon pa'n ganny sans vwar. Gid mwan lo la Minis oubyen sey fer nou konpran ki mannyer en *safeguard* pou ganny met an plas pour ki napa en labi si oule.

Mon pa dir ki poudir sa pou ganny fer me selman ki amenn i annan en lot dimoun ki vin da sa pozisyon i pa abiz sa pouvwar, akoz sa pa'n ganny fer ziska la, so sa dimoun pa abiz sa.

So avek sa de pti mo Mr Speaker mon oule reasir Minis avek son lekip ki mwan mon pou donn mon sipor pou sa lamannman. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Georges.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker mon pa vwar fransman ki gran difikilte i annan avek sa lamannman ki devan nou ozordi, i tre senp e Minis in eksplik li dan en fason tre kler.

Dan en peryod difisil en *incentive* pe ganny donnen pou bann *taxpayers* pou zot vin

devan e pey zot *tax*. Napa naryen ki mazik, napa naryen ki'n ganny evante e sa set en keksoz toutafe normal ki plizyer pei i fer detanzantan ki Minis in eksplike nou'n fer dan lepase pou kapab anmas larzan dan en moman difisil.

I pa ti merit ki sa leksplikasyon kler ti bezwen al dan en letid lo Polisi sa Gouvernman vizavi *welfare* ek bann dimoun ki mwen fortune. Akoz sa lekivalans i pa enn ki sorti dan sa *Bill* ki devan nou ozordi e i napa okenn rezon akoz ki sa lekivalans in ganny seye ganny fer par *Leader* Lopoziyon.

Sa zafer *welfare* i en rikord reye, nou pa kapab dan sak deba ki nou annan dan sa Lasanble pe enport son konteks, retourn toultan an aryer e dir fodre vey bann dimoun ki mwen fortune.

Dan, e fer krwar ki sa Gouvernman napa sa bann dimoun dan zot leker oubyen napa Polisi pou sibvansyon bann dimoun ki mwen fortune. Anmas *tax* i en keksoz e anmas *tax* i pou benefis tou dimoun. Mr Speaker mon war li agasan ki premyerman nou ganny dir ki Gouvernman pa ti devret *tamper* avek *STC* akoz pri, sa in fer pti monte.

Ler Gouvernman li menm li in vin eksplike e in demontre par '*a plus b*' ki mannyer bann reform ki'n fer dan *STC* in arive fer pro desann *including recommended retail prize* lo serten komodite.

Mon pa konpran ki mannyer nou kapab ganny dir, ki serten dimoun pe ganny kit deryer akoz napa en *safety net* pou zot ler nou konnen nou menm nou, nou'n pas en Bidze e nou'n donn larzan pou en vot *welfare*.

Osi, osi gran ki sa enn ki ti la oparavan. Sel keksoz ki'n sanze se pa ki ozordi napa *welfare* e yer ti annan, se ki ozordi larzan *welfare* i ganny *manage* bokou pli byen ki anba zot Gouvernman.

Se sa ki'n sanze dan sa pei. Se pa ki dimoun pa pou ganny led ler zot bezwen e nou pa kapab parey mon dir fer lekivalans an dizon ki akoz ou pe donn en *break* bann dimoun ki pa'n pey *tax*. E ki bezwen ganny peye ozordi, e ki ou pe al anmase ozordi akoz ou pe donn zot en *incentive*.

Sa pour dan en serten fason afekte bann dimoun ki zot, zot napa sa problem *tax*. Mr Speaker *welfare* i la li, osi serye osi plen ki i ti ete la oparavan. Sa pa'n sanze, sel keksoz ki'n sanze se ki sa

Gouvernman pe dir avek dimoun, si ou pa pare pou travay pa vin rod larzan avek nou akoz ou pa pou gannyen.

E sa set en mesaz ki nou bezwen koman en Lasanble responsab, kontinyelman fer sorti. E nou pa kapab swazir sak fwa ki nou annan en deba lo en size, pou fer krwar ki sa Gouvernman la ozordi i napa en leker pou bann dimoun i pli vilnerab. Akoz sa i pa drwat, i pa zis, i pa *fair* e i pa korek.

Mr Speaker kontrol lo Finans Gouvernman set enn bann misyon prensipal sa ladministrasyon e sa Minis ki devan nou ozordi. Akoz sa Minis i annan en rol difisil, kot avek tre pe larzan ki dan kof Gouvernman ki i bezwen *manage* en pei ki egzizan e ki devret ganny *manage* byen.

Alor i bezwen rod tou fason pou li kapab balans on Bidze. E sa i pou fer i dan de fason, parey nou'n ganny eksplike toultan. Enn redwir depans, fer sir ki bann dimoun ki pa merite pa gannyen, me bann ki merite i a toultan gannyen.

E dezyenmman anmas maksimonm kot ou kapab e se sa ki'n anmenn nou lo sa rannman la apre midi.

Alors Mr Speaker mwan dan konteks mon anvi reasir

Minis ki son lamannman i non selman bon e apropiye, me i ariv a en tre bon moman e i pou ganny nou sipor. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab Georges. Avek sa mon pou envit Minis pou donn son repons lo deba.

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Speaker. Mersi tou bann Onorab pou zot bann komanter. Sa ki mon'n gannyen dan sa diskisyon ki'n arive se ki mazorite Manm i siport sa lamannman ki'n ganny met devan, me selman 2 pwen ki'n releve se eski tou dimoun pe zwen zot *part* nasyonalman pou ede dan sa zefor ki nou pei i bezwen ozordi?

Ler Gouvernman li i pe fer son bout ki lezot pe fer. Sa i en pwen ki'n leve, e dezyenm se ki en pe lo kote Gouvernman SRC ki nou pe fer pou asire sa ki li i bezwen pey son *tax*, sa *tax* pe ganny kolekte? Savedir mon adres sa 2 keston.

Lo kote nasyonal mon krwar i kler ki Gouvernman pe zwe son rol. Gouvernman pe met an plas plizyer mezir lo kote STC ki pe zwe son rol pou redwir, *manage*, *increase* dan *cost of living* par plizyer mezir ki in pran dan direksyon bon lo met *RRP*, ferm bann

supermarket ki ti pe perdi plizyer larzan e i ti pe ede pou met fer kou marsandiz monte.

So tousala i bann zefor ki Gouvernman ek son bann Antite ki tonm anba li pe fer. Mon krwar lo kote sa ki pe vini devan i *Cabinet recently* in aprouv en amannman dan Lalwa *Fair Trading Commission*, e sa osi i avek bi pou donn plis led dan *FTC* dan son lager kont bann *unfair trade practices*.

So Gouvernman pe zwe son rol, i pe pran plizyer mezir pou li fer sa. Me mon krwar i bezwen osi annan en zefor nasyonal kot tou dimoun i dir be mon annan en par pou mon zwe pour benefis pei. Nou pa kapab parey la nou'n war ki *foreign exchange rate* in desann ki i ti ete R22 e i apepre R17 la.

Me ler ou gete ler *foreign exchange* son to lesanz ti monte, largiman se ki i ti vye stok. Ler i desann, *sorry*, ler *foreign exchange* ti monte ti *new stock*, ler i desann i vye *stock*, sa i largiman ki ou tande.

But at a point sa vye stok i bezwen fini, pri i bezwen desann. Akoz larzan ki nou'n perdi *in the past 12 months* pou pa kapab ekspekte fer li dan lespas 6 mwan, so tou dimoun i bezwen pran son responsabilite.

So lo kote SRC, SRC pe fer en kantite louvraz pou anmas *tax*, si mon regard zis *case* ki pe al prosekisyon lo bann *compliance work* ki SRC in fer, sa i ariv apepre R262milyon ki pe al Ankour pou prosekisyon louvraz ki SRC pe fer. E SRC pe fer en kantite louvraz pou fer odit bann lakonpanyen.

Zis lo kote *retail* i annan 2 case en odit in raise en *claim of* par lao R30milyon en lot R74milyon, zis *in the retail trade*. So ou war poudir SRC pe fer sa louvraz pou fer sir ki tou dimoun ki *owe zot taxes* ki zot *comply* e pey zot *tax* parey i sipoze.

Me eski i annan plis pou fer? E larepons se wi, mon krwar parey mon ti'n diskite dan *budget speech*, i annan plizyer keksoz ki bezwen ganny fer. Wi i annan SRC pou *enhance* son performans, mon'n koz lo modernizasyon SRC, servi teknolozi, sa i bann diskisyon ki nou pe fer.

Me i koute, me i bann *investment* ki nou pou bezwen fer akoz sa ki pou anmenn plis *effectiveness* dan SRC pou anmas *tax*. SRC i bezwen plis *capacity building*, i annan bann *case* pli kompleks ler nou pe koz lo *transfer pricing* ki *potentially* bann lotel i fer.

Sa i en *extremely complex case*, e nou pou bezwen anmenn bann resours, bann ekspertiz enternasyonal pou *build up* kapasite. E sa i pou *require investment*. Sa bann dimoun *they come at a cost*, me nou bezwen fer sa bann envestisman si nou oule anmenn SRC lo sa nivo.

Lo kote *business tax amendment* ki pe vini, *one of the loopholes* ki ti pe ganny servi par *the tourism sector* se bann *accelerated depreciation*. Nou pe dil avek. So nou pe *close* bann *loopholes*.

So i annan en kantite louvraz ki pe ganny fer in the *background* me *unfortunately* kekfwa piblik pa pe war.

Be mon krwar sa bann reform i pe vini e nou pou war *in the next few years* ki mannyer i pour ed SRC pou anmas plis reveni lo kote pou Gouvernman.

So to summarise, mon ti a kontan remerci bann Manm pou zot sipor lo sa lamannman me osi dir ki sa zefor ki nou pe fer i bezwen en zefor nasyonal i pa kapab zis en zefor Gouvernman, me en zefor nasyonal ki nou tou nou bezwen pran par ladan e zwe nou rol. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Minis. Avek sa nou a pran vot lo *general merit of the Bill*. Manm ki an faver lev lanmen silvouple. Mon krwar tou dimoun in vote.

Mersi, vot lo *general merit of the Revenue Administration (Amendment) Bill, 2021* in ganny 28 vot pour, 0 vot kont e 0 abstansyon, alor *Bill* in pase lo *Second Reading*. E mon a envit Madanm Clerk pou fer *Second Reading*.

MADAM CLERK

Mersi Mr Speaker. *A Bill for an Act to amend the Revenue Administration Act 2009 (Cap 308.)* Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi. Nou a pas dan staz Komite pour bann klarifikasyon e amannman si i annan. Tre byen, Onorab Hoareau ou kapab komanse.

HON JOHN HOAREAU

Mersi Mr Chair. Mr Chair nou pou komans direk avek lamannman *of section 41*.

Subsection 5(a) nou war poudir dan sa lamannman mo *Commissioner General* in ganny servi ki pa form parti, si oule i pa ganny defini dan son *Principal Act* ki *Revenue Administration Act (Cap 308)* i

pa ganny *define* sa mo *'Commissioner General.'*

Alor si nou pou servi sa mo *Commissioner, Revenue Commissioner* oubyen *'Commissioner General'* i depan lo *panel* pou li dir nou si an ka nou pou servi sa mo *'Commissioner General'* nou pou bezwen met en provizyon pour *define* kisisa *'Commissioner General.'*

Aprè *consequentially* nou pou bezwen osi fer sanzman avek son *Principal Act* pou fer met *Commissioner General*. Si nou pou servi *Revenue Commissioner* i zis nou ava ranplas li par *Revenue Commissioner*. Mersi. Sa i enn.

MR SPEAKER

Annou poz en moman la, eski *panel* i annan okenn komanter lo la? Sirtou *AG's Office* lo ki mannyer pou koensid sa 2 *Act*?

COMMISSIONER GENERAL SRC - VERONIQUE HERMINIE

Mersi Mr Chair. Sa lamannman pou *refer to Commissioner General* ti ganny fer anba *SRC Act Seychelles Revenue Commission Act 2017* kot ti sanz *Revenue Commissioner* pou met *Commissioner General*.

So aköz anba *SRC Act* se sa Lalwa li menm ki post *Commissioner General* i ganny

etablir li menm. So in ganny fer anba *SRC Act* par *Revenue Administration Act*. E anba sa, anba lenterpretasyon *Revenue Commissioner* i ganny *interpreted as* en Komisyoner ki ganny etablir anba seksyon 4 of *SRC Act*.

So *SRC Act* in aranze i pe refer to commissioner general so efektifman anba *Revenue Administration Act* i pour sa lamannman i goes towards that as well.

MR SPEAKER

Mersi. Ok ou'n kler lo la? Ok kontinyen Onorab.

HON JOHN HOAREAU

Ok, anba amendment section 45 subsection 7. "The conditions or remission or additional tax under subsection 6," nou oule retir sa mo 'paragraph' la. So i vin under subsection 6(b)' may be prescribed by regulations.' Eski sa i korek?

MR SPEAKER

Wi, AG's Office ou'n sezi sa?

LEGAL DRAFTSPERSONS

JULIA JEAN

Yes nou napa lot seksyon.

MR SPEAKER

Tre byen.

HON JOHN HOAREAU

Mon krwar poudir sa i dernyen lamannman ki'n ganny propoze. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi nou a retourn lo lezot Manm ki'n, Onorab William. Eskize mon'n bliye dir ou al laba deryer.

HON WAVEN WILLIAM

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker mon ti a kontan pran en pwen ki Onorab Arissol letan in fer son lentervansyon in koz lo la. E mon'n fer en pe refleksyon e sa refleksyon i pa zis baze lo zis sa ki Onorab Arissol in koz lo la ozordi la, me i en refleksyon ki go back into fast cohort Lasanble.

Sa se ki fason, akoz mon pa santi poudir koman Lezislater nou pe vreman fer zistis parfwa serten bann Lalwa ki Gouvernman pe avans devan koman Egzekitiv.

Mon pou donn ou en legzanp, nou aprouv Bidze e mon kontan Minis taler la bann parol ki in dir i fantastik, ki fason mon ava donn zis en legzanp koman en sekter se lwe lespas.

Ki mannyer ki Minister nouvo Gouvernman i kapab pran en proze pilot petet pou sa

sekte? Ki fason ki zot kapab konekte ek bann Lazans?

Akoz ler ou pe *pass on* mon kapab dir dan *tax holiday* avek biznes ki lwe lespas, ki mannyer nou kapab soutenir bann lezot pti biznes ki pe lwe, me selman akoz sa enn in ganny lasistans ozordi li i *ok*, i pa pe *pass on* avek sa pti antreprenner?

Akoz la nou pe koz anvil i annan en bon pe pti antreprenner ki pe soufer ozordi, akoz;- enn zot napa swa, me la ou pe vwar poudir be bann ki'n grosi kot kapab ganny serten benefis atraver bann *tax holidays* nou pe donner.

Be selman *what about this being pass on?* So mwan ki mon pe demann ou, eski zot pe mazin lo la? Akoz si zot pa pe mazin lo la, ki mannyer ansanm avek Lasanble ansanm avek bann lezot Lazans, zot kapab travay ansanm?

Petet pran enn, *at least* enn pou nou dir be *ok* annou sey sivre sa pou nou vwar ki mannyer ki lezot par anba i kapab benefisye ki ensidswit konsonmater osi i kapab tir serten benefis ladan? Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Minis ou ti a kontan adres sa?

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab pou ou kestyon. Mon krwar sa propozisyon ki ou'n fer i en propozisyon enteresan, ki mannyer Egzekitiv ek Lezislatif i kapab travay ansanm dan en serten fason lo bann *issue* ki en *or the national interest*. *Ok*.

Mon krwar i annan 2 keksoz kle ki ou'n touse la ki nou bezwen reflesir en pri morso ki mannyer nou apros sa louvraz, i annan topik, mon krwar i annan sa topik '*cost of living*', i annan sa topik osi, '*ease of doing business*', akoz tousala mon krwar i asosye ek kanmarad.

E i 2 *issue* ki ekstrememan konpleks dan son natir e son solisyon i pa senp. So mon krwar nou kapab *set-up* sa mon apel li en *working group* ki nou kapab etidye sa 2 *area* e vin avek bann rekomandasyon ki apropiye pou adres sa ban *issue*.

So mon krwar i en propozisyon enteresan ki nou kapab kontinyen sa diskisyon lo la e *set-up* sa ki nou kapab, akoz sa i bann *issue* nasyonal, i bann *issue* nasyonal ki nou tou nou pou benefisye e mon krwar sa propozisyon ki ou'n fer i al lo sa laliny ki nou kapab marse. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab Andre ou ti'n lev lanmen, mon krwar.

HON CLIFFORD ANDRE

Mr Chair mon konsern mon ti pe pran konsiderasyon sa ki, letan mon ti'n lev mon lanmen se pour koz lo sa lamannman ki, premye lamannman ki Onorab Hoareau ti pe dir ki'n pas lo *Bills Committee*.

Ti an referans avek sa *Commissioner General*, akoz si dan sa enn Lalwa i dir nou ki nou pe amann en Lalwa ki *Commissioner General* pa egziste, me *Commissioner General* parey *mademoiselle* in dir i dan *Revenue Commission Act*. So dan *SRC Act*.

So si i pa la, so se sanmenm sa konsern ki nou ti'n *raise* i bezwen ganny en *referral* oubyen en enterpretasyon ganny mete. So i zis en, pou mwan mon war li i en keksoz ki senp. Me selman si nou fer li korekteman. Se sa mon konsern Mr Speaker lo sa size. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. *AG's Office*, ou krwar nou bezwen retourn lo la? *Panel*, wi SS.

SS PATRICK PAYET

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab e bonn apre midi tou Onorab e bonn apre midi Onorab e tou dimoun. Mon krwar Mr Chair e Onorab parey manmzel ki'n dir sa kot *AG's Office*.

Dan Lalwa *Seychelles Revenue Commission* i etabli *the Commissioner General* me definisyon dan Lalwa *Revenue Administration Act* i fer referans avek definisyon *Seychelles Revenue Commission*.

E par egzanp la dan Lalwa ki'n dir son dan definisyon i dir "*Revenue Commissioner means the Revenue Commissioner appointed under section (4) of the Seychelles Revenue Commission Act 2009.*"

Me *however* dan Lalwa *Seychelles Revenue Commission* lanmenm la 2017 ki nou ti fer lamannman pou nou vwar sa definisyon '*Commissioner General*', servi sa non dan plas servi sa *Revenue Commissioner*.

Sanmenm sa ki nou'n vwar ki kekfwavre letan nou ti pe servi sa Lalwa 2017 nou pa ti pe vwar li neserer pou nou sanz tou sa bann konponan dan sa bann Lalwa akoz i annan sa bann diferan konponan dan Lalwa *Revenue Administration Act*.

Apre *Seychelles Revenue Commission Act*, me akoz dan

Revenue Administration Act in fer referans avek son definisyon ki egziste dan *SRC Act*, sanmenm sa ki nou pa'n vwar li le nesosite. Mon krwar sanmenm sa ki nou it pe koz lo la. Mr Chair mersi.

MR SPEAKER

Yes SS, mon konpran ou pwen. Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker mwan mon ti annan petet 2 pti mo klarifikasyon, petet Minis i a kapab ed nou avek. Premyerman si pou posib pou kapab ganny *by brackets* bann diferan kategori, pa sa *taxpayer* li menm.

Akoz sa ou pa ganny drwa furni nou sa lenformasyon anba zot Lalwa e mon konpran. Me pour nou ganny bann diferan kategori kot i annan bann biznes ki pou vreman *liable* pou nou ganny sa *waiver* si sa i posib pou nou kapab gannyen pli tar.

Aprè an sa ki konsern sa *additional tax* ler mon pe regard Lalwa i ti pe koz lo *additional tax* an relasyon avek diferan provizyon. Eski regilasyon ki zot pour preskri, pou pran sak sa bann diferan provizyon?

So i annan pou *failure of submission of records*, i annan

pour lezot aköz ti deza annan dan bann *penalties* ki'n ganny entrodwir mon krwar R500, R50, *continuously*. So eski regilasyon pou pran konsiderasyon diferan kategori *of defaulters* dan ki zot tonbe? Mersi Mr Chairman.

MR SPEAKER

Mersi. *Panel*, wi *Commissioner*.

COMMISSIONER GENERAL SRC - VERONIQUE HERMINIE

Mr Speaker sa i frankly nou napa en *breakdown per sector* la, me selman sa ki mon kapab dir ou se ki nou annan *defaulters* kot i konsern *tax return*.

Nou annan 6553 *taxpayer* ki annan *outstanding return* e *between them outstanding return business tax* e *presumptive* en, zot annan *between them* apepre 27mil *return* ki *outstanding*. E dan sa 6553 *taxpayers* nou annan nou apepre 1200 ki osi dwa nou *tax*.

So dan sa *batch* ki dwa *tax* nou annan nou apepre 520 ki nou'n *more or less* nou krwar i pour prefere pran sa *amnesty* e dan sa 520 *between them* zot dwa nou *primary tax* or *R91.87million*, zis *primary*.

Me solman ki nou annan lentansyon fer se pandan sa peryod 6mwan *amnesty* prodwi

as part of nou monthly report e rapor lo ganny amnesty li menm konmsi kwa sa ki i achieve pandan sa mwan.

So that at the end of that 6 months nou kapab simply dir ki poudir nou'n kolekte nou letan parmi tax, nou'n waive tan penalti e this is the amount of interest ki nou'n kolekte e kantite ki nou'n waive. Mersi.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Chairman i tre bon lenformasyon pou Lasanble *the alternative* i se ki ou pa konekte ditou naryen, so i enportan ki sa Lalwa i kapab ganny met an aplikasyon. So mon konpran sa. Mersi.

MR SPEAKER

Onorab Aglae.

HON EGBERT AGLAE

Yes Mr Speaker mersi. En klarifikasyon petet ti kapab eksplike baze lo sa 6mwan *amnesty*. E Minis taler osi in nonmen poudir ou annan apepre 200 ekek *cases* ki zot pe dan prosedir legal.

Si mon pa tronpe apepre, ki deza zot pe met Ankour pour *claim*, be si sa antite li menm li i deside vini pou li kapab *claim* anba *amnesty* eski sa *case* pou tonbe? Ouswa i pou annan en

lot kalite prosedir i pou bezwen swiv anba sa lamannman la? Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab.

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab pou ou kestyon. Zis en klarifikasyon, i annan 14 ki'n ganny idantifye pou prosekisyon. E lavalier zot *net debt* i R262milyon e ladan i annan 12 ki pou *eligible* pou vin pey zot *tax* anba sa program. Si zot ...

MR SPEAKER

Mersi Minis. Onorab Gill wi.

HON CHURCHILL GILL

Zis en senp klarifikasyon. Ki kategori biznes sa 12 dimoun i tonm ladan silvouple? Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. *Commissioner* ou annan sa lenformasyon?

COMMISSIONER GENERAL SRC - VERONIQUE HERMINIE

Nou annan *retailer*, nou annan konstriksyon, nou annan sekirite, nou annan *rental* e mon krwar nou annan zis enn ki dan *tourism if I'm not mistaken*, non 2 i dan *tourism sorry*.

MR SPEAKER

Mersi *Commissioner*. Byen nou napa amannman pou vot lo la alor nou a kapab retourn dan Staz Lasanble.

E mon apel *Leader of Government Business* pou *move* Mosyon pou *Third Reading*.

HON BERNARD GEORGES

Mesi Mr Speaker. Mr Speaker anba *Order 76(1)* nou *Standing Orders* mon *move* ki *The Revenue Administration (Amendment) Bill 2021* i ganny lir en Trwazyenm Fwa. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Mon a ganny en *secondment*. Onorab Arissol.

HON SANDY ARISSOL

Mr Speaker Mosyon in ganny segonde. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Bann Manm a vote, Manm ki an faver lev lanmen silvouple. Mon krwar tou Manm in vote, enkli ou'n ganny Onorab Gabriel? In fek lev lanmen. Mersi.

Mosyon lo *Formal Third Reading Revenue Administration (Amendment) Bill, 2021* in ganny 28 vot pour, 0 vot kont e 0 abstansyon. Alor sa Bill in pase lo *Third Reading*.

E mon a envit Madam Clerk pou fer *Third Reading*.

MADAM CLERK

Mersi Mr Speaker. *This Act may be cited as the Revenue Administration (Amendment) Act 2021*. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi. E avek sa *Bill* in aprouve par Lasanble. Byen me mon krwar nou a bezwen termin nou travay pou ozordi la. Mon a remersye Minis avek son delegasyon e mon a swet zot bonn sans avek sa demars pou ratrap reveni atraver sa *amnesty* e bann kondisyon.

Mersi Manm Lasanble pou zot travay ozordi. Nou ava *adjourn* a nou ava zwenn demen bomaten 9er. *Adjourn*.

(ADJOURNMENT)

